

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YENİ BÖLGESEL GELİŞME PARADİGMALARINDA DİRENÇLİ
MEKÂNLAR OLARAK KIRSAL ALANLAR: BEYŞEHİR (KONYA)
KIRSALINDA BİR ARAŞTIRMA**

Firuze KESER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Eylül-2020
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Firuze KESER tarafından hazırlanan “Yeni Bölgesel Gelişme Paradigmalarında Dirençli Mekânlar Olarak Kırsal Alanlar: Konya Beyşehir Kırsalında Bir Araştırma” adlı tez çalışması 07/09/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ARISOY

Danışman

Doç. Dr. Özer KARAKAYACI

Üye

Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR

Üye

Doç. Dr. Özer KARAKAYACI

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ARISOY

İmza

.....

.....

.....

.....

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Firuze KESER

Tarih: 07.09.2020

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YENİ BÖLGESEL GELİŞME PARADİGMALARINDA DİRENÇLİ MEKÂNLAR OLARAK KIRSAL ALANLAR: BEYŞEHİR (KONYA) KIRSALINDA BİR ARAŞTIRMA

Firuze KESER

**Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Özer KARAKAYACI

2020, 108 Sayfa

Jüri

**Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR
Doç. Dr. Özer KARAKAYACI
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ARISOY**

Bu çalışma yeni bölgesel gelişme paradigmlarında kırsal alanları dirençlilik kavramı üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle evrimsel ekonomik coğrafya ile desteklenen kırsal dayanıklılık kavramı, bir kırsal alanın geçmişten günümüze kadar gelen süreçte izlediği yol ve olumsuzluklara karşı geliştirdiği yöntemlerin incelenmesi olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, paradigma değişimiyle birlikte kırsal alanlara yüklenen yeni anlamı keşfetmek ve bölgesel gelişmenin yeni aktörü olarak kentler lehine baskın olan gelişme dinamiklerinin kırsalda nasıl karşılık bulabileceğine ilişkin örnek alanlar üzerinden değerlendirmeler sunmak çalışmanın temel hedefi olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede çalışmanın temel sorunsalı kırsal dirençlilik üzerine kurgulanmıştır. Literatür taraması sonucunda kırsal alanların geçmişten günümüze kadar gelişme süreci incelenmiş, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal alan politikalarına yer verilmiştir. Çalışma alanı olarak belirlenen Beyşehir ilçesi kırsalında, kırsal alanda dayanıklılığı etkileyen faktörler ekonomik, ekolojik ve kültürel bağlamda ele alınarak, paradigma değişimiyle birlikte kırsal alanların yerleşme sistemleri içerisindeki rolü yeniden tartışılmıştır. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan gıda güvenliği konusu başta olmak üzere, alternatif turizm, karşı kentleşme gibi konularla birlikte kırsal alanlar ekonomik faaliyetler ve demografik özellikler açısından çeşitlilik gösteren alanlar haline gelmiştir. Böylece, yerel ve bölgesel kalkınma stratejileri için alternatif alanlar olarak görülen kırsal alanların ekonomik gelişme sürecine adapte olabilme becerisine yönelik araştırmalar ve değerlendirmeler planlama yaklaşımları açısından önemli görülmüştür. Tez çalışmasının, kırsal dayanıklılık kavramı çerçevesinde ele alınan konular, değişkenler ve dinamiklerin kırsal yerleşmeler açısından nasıl bir değer zinciri ortaya çıkaracağına ilişkin bulgular ve konu özelinde yapılacak sonraki çalışmalar için yol gösterici olması literatüre olan katkısıdır. Çünkü kırsal dayanıklılık, bir kırsal bölgenin değişen yaşam standartlarına bağlı olarak dış koşullara uyum sağlama kapasitesi olarak tanımlanırken, kırsal alanın yeni bir yapı ve süreç kümesi etrafında yeniden örgütlenmeden önce değişime tahammül edebilme becerisini belirlemek önemli bir husus olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyşehir, Bölgesel Kalkınma, Dirençlilik, Kırsal Alan, Yeni Bölgecilik

ABSTRACT

MS THESIS

RURAL AREAS AS RESILIENCE SPACES IN NEW REGIONAL DEVELOPMENT PARADIGMS: A RESEARCH IN CASE OF RURAL AREAS OF BEYSEHİR IN KONYA

Firuze KESER

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of City and Regional Planning**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Özer KARAKAYACI

2020, 108 Pages

Jury

**Assoc. Prof. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR
Assoc. Prof. Dr. Özer KARAKAYACI
Assist. Prof. Dr. Hasan ARISOY**

This study aims to evaluate on the concept of resilience to rural areas in the new regional development paradigms. Rural resilience supported by evolutionary economic geography is considered to the methods developed against the negativity and practices coming from past of rural areas. In this framework, the main objective of this study is to explore the new meaning that has been put into rural areas with the change of paradigm. Also, it is aimed to evaluate on the examples of how development dynamics predominate in the favour of cities can be corresponded to rural areas as the new actor of regional development. The main problematic of the study was drawn on rural resilience. It has been examined the process of development of rural areas and rural policies in developed and developing countries. The factors affecting the resilience in the rural areas is determined in case of the study area according to economic, ecological and cultural context and it has been re-discussed the role of rural areas in the settlement systems. Especially in recent years, rural areas, the issue such as food security, alternative tourism, counter-urbanization, have been transformed into places that vary in terms of economic activities and demographic characteristics. Thus, research and evaluations on the ability of the rural considered as alternative areas for local and regional development strategies have been examined important places in terms of planning. It is the contribution of the thesis to the literature how to create a value chain on rural settlements by the issues, variables and dynamics in the context of rural resilience and be a guide for further studies. Because, it is important to determine the ability of the rural area to endure the change before reorganizing around a new structure and process cluster, while rural resilience is defined as the capacity of a rural area to adapt to external conditions depending on changing living standards.

Keywords: Beyşehir, New Regionalism, Regional Development, Resilience, Rural Area

ÖNSÖZ

“Yeni Bölgesel Gelişme Paradigmalarında Dirençli Mekânlar Olarak Kırsal Alanlar: Konya Beyşehir Kırsalında Bir Araştırma” konulu yüksek lisans tez çalışmam boyunca benden destek ve yardımlarını esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında değerli katkılarıyla beni yönlendiren ve tezimi başarı ile tamamlamamda büyük bir paya sahip olan saygı değer danışman hocam Doç. Dr. Özer KARAKAYACI'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatım boyunca attığım her adımı destekleyen, maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen, Beyşehir kırsalında yapmış olduğum alan çalışmasında yanımda olan annem Mehtap KESER ve babam İsmail KESER'e sonsuz şükran ve sevgilerimi sunuyorum.

Firuze KESER
KONYA-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Amacı ve Önemi	2
1.2. Tezin Kapsamı	3
1.3. Literatür Özeti.....	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Kır, Kırsal Alan, Kırsal Gelişme Kavramları	9
2.1.1. Farklı Disiplinler Çerçevesinde Kırsal ve Kırsal Alan Yaklaşımları	9
2.1.2. Kırsal Gelişme/Kalkınma Sorunsalı	13
2.1.3. Gelişmiş Ülkelerde Kırsal Alan	15
2.1.4. Türkiye’de Kırsal Alan	17
2.1.5. Kırsal Alan Politikalarına Yön Veren Uluslararası Aktörler.....	21
2.2. Bölge Planlamada Kırsal Alana Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar	22
2.2.1. Geleneksel Kuramsal Yaklaşımlar.....	22
2.2.2. Yeni Bölgecilik Yaklaşımları	25
2.2.3. Yeni Bölgecilik Yaklaşımları Açısından Kırsal Alanların Değerlendirilmesi	30
2.3. Kırsal Alanların “Direncililik/Dayanıklılık” Kavramı Çerçevesinde İncelenmesi	31
2.3.1. Direncililik/Dayanıklılık (Resilience) Kavramı.....	31
2.3.2. Direncililik Açısından Kırsal Öne Çıkarıcı Özellikler.....	34
2.3.3. Direncililik Açısından Kırsalın Bölge Ekonomisi İçindeki Yeri.....	40
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	43
3.1. Çalışmanın Amacı ve Sorunsalı.....	43
3.2. Değişkenlerin Belirlenmesi ve Verilerin Toplanması	44
3.3. Analiz Yöntem ve Teknikleri	47
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA.....	51
4.1. Beyşehir Kırsal ve Gelişme Eğilimi	51
4.1.1. Beyşehir İlçesi Genel Durumu.....	51
4.1.1.1. Beyşehir Kırsal	52
4.1.1.2. Beyşehir İlçesi ve Kırsalının Tarihsel Gelişimi.....	54

4.1.1.3. Beyşehir Kırsal Yerleşmelerinin İsimleri ve Kökeni.....	56
4.1.1.4. Demografik Yapı	57
4.1.1.5. Beyşehir Kırsalının Ekonomik Yapısı ve Dinamikleri	61
4.1.2. Beyşehir Kırsalını Öne Çıkaran Özellikler	64
4.1.2.1. Koruma Bölgeleri	64
4.1.2.2. Beyşehir Kırsalının Morfolojik Yapısı	65
4.1.2.3. Beyşehir Kırsalının Toprak Yapısı	68
4.1.2.4. Beyşehir Kırsalının İklimsel Özellikleri	69
4.2. Beyşehir Kırsalının Ekolojik, Ekonomik ve Kültürel Açından Yaşadığı Kırılma Noktaları	71
4.3. Beyşehir Kırsalının Ekolojik, Ekonomik ve Kültürel Dirençlilik Analizi.....	75
4.3.1. Beyşehir Gölü Kenarı ve Eski Milli Park Sınırında Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençlilik Analizi.....	75
4.3.2. Ovalık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençlilik Analizi.....	84
4.3.3. Eğimli/Dağlık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençlilik Analizi..	87
4.4. Beyşehir Kırsalının Dirençlilik Düzeyine İlişkin Değerlendirme	92
5. SONUÇ	97
KAYNAKLAR	101
EKLER	109
EK-1: Derinlemesine görüşme formu (1/2)	109
EK-2: Derinlemesine görüşme formu (2/2)	110
ÖZGEÇMİŞ	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1.OECD'nin kırsal alan tanımları	10
Şekil 2.2.Von Thünen arazi kullanım modeli.....	23
Şekil 2.3.Güney Almanya yerleşme merkezlerinin kademelenmesi	24
Şekil 2.4.Lösch yerleşim kademelenmesi modeli	25
Şekil 2.5.Kırsal dirençlilik.....	36
Şekil 3.1.Morfolojik özelliklerine göre gruplandırılan kırsal yerleşmeler.....	48
Şekil 4.1.Beyşehir ilçesi konumu.....	52
Şekil 4.2.6360 sayılı kanun öncesi Beyşehir ilçesine bağlı yerleşmelerin statüsü	54
Şekil 4.3.Beyşehir ilçesi kırsal yerleşmelerinin nüfusu.....	59
Şekil 4.4.Beyşehir ilçe planı	61
Şekil 4.5.Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırları (2018 tarihli değişiklik öncesi).....	65
Şekil 4.6.Beyşehir ilçesi morfolojik analizi.....	66
Şekil 4.7.Beyşehir ilçesi topografya analizi	67
Şekil 4.8.Beyşehir ilçesi arazi kullanım kabiliyeti	69
Şekil 4.9.Beyşehir ilçesi sıcaklık analizi.....	70
Şekil 4.10.Beyşehir ilçesi yağış analizi.....	70
Şekil 4.11.Gölkaşı yerleşmesinden taş ev örneği	77
Şekil 4.12. Çavuş Mahallesi'nde yer alan Sonsuz Şükran yerleşmesinden kerpiç ev örneği	78
Şekil 4.13.Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırı	80
Şekil 4.14.Kubâd-Âbad Sarayı	82
Şekil 4.15.Eflatunpınar Anıtı.....	86
Şekil 4.16.Çul dokuması.....	86
Şekil 4.17.Kilim dokuması	86
Şekil 4.18.Fasıllar Anıtı.....	88
Şekil 4.19.Lukyanus Anıtı	89
Şekil 4.20.Huğlu av tüfekleri.....	91

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 2.1. Türkiye'deki kırsal kalkınma politikaları ve amaçları	18
Çizelge 2.2. Kırsal alanlardaki değişim süreçlerini de etkileyen bölgesel dinamikler	39
Çizelge 3.1. Derinlemesine görüşme yapılan kırsal yerleşmeler	45
Çizelge 3.2. Beyşehir kırsalı dirençlilik değişkenleri	46
Çizelge 3.3. Morfolojik özelliklerine göre gruplandırılan kırsal yerleşmeler	47
Çizelge 3.4. Değişkenlere göre dirençlilik düzeylerinin belirlenmesi	49
Çizelge 4.1. Beyşehir ilçesi kır-kent nüfus dağılımı	59
Çizelge 4.2. Beyşehir ilçesi eğitim durumu	60
Çizelge 4.3. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (%)	61
Çizelge 4.4. Beyşehir ilçesinin tarımsal alet ve makineleri sayısı	62
Çizelge 4.5. Beyşehir ilçesi tarım sektörü potansiyeli	63
Çizelge 4.6. Beyşehir ilçesi yıllık yağış ve sıcaklık oranları	71
Çizelge 4.7. Beyşehir Gölü Milli Parkı arazi kullanım dağılımı	79
Çizelge 4.8. Beyşehir kırsalının dirençlilik değerlendirmesi	94
Çizelge 4.9. Morfolojik özelliklerine göre ayrılan kırsal yerleşmelerin dirençlilik değişkenlerinin karşılaştırması	95

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

m ²	:	Metrekare
m	:	Metre
ha	:	Hektar
km ²	:	Kilometrekare

Kısaltmalar

AB	:	Avrupa Birliği
OECD	:	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
BM	:	Birleşmiş Milletler
DB	:	Dünya Bankası
UKKS	:	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşu

1. GİRİŞ

Dünyada, küreselleşme ve post-modern akımların etkisiyle değişmeye başlayan ekonomik, sosyal, kültürel, mekânsal ve yönetsel yapı etkisini kırsal alanlarda da göstermiştir. Küreselleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan hızlı kentleşme sürecinde kırsal alanlar hızla göç veren, yoksulluk ve yoksunluk oranının arttığı, doğal kaynakların tükenmeye başladığı, kent-kır arasındaki gelişmişlik farkının gün geçtikçe arttığı alanlar haline gelmeye başlamıştır. Kentlerde de birçok problemin artmasıyla birlikte kırsal alanlar çeşitli politikalarla desteklenmeye çalışılmıştır. Özellikle tarım sektörüyle özdeşleştirilen kırsal alanlarda uygulanan devlet destekli ve ekonomi ağırlıklı birçok politika başarısız olmuştur.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin daha büyük sorunlarla karşılaştığı kırsal alanlar, ulus üstü aktörlerin gerek ekonomik gerekse stratejik destekleriyle birlikte yeniden göz önünde bulundurulmuştur. Kırsal alanlar artık farklı aktörlerle yönetimi içeren, çeşitli sektörlerin geliştiği, ekonomik, sosyal ve mekânsal sürdürülebilirlik çerçevesinde geliştirilmesi ve ekonomik, sosyal ve fiziki sorunların çözülmesi gereken alanlardır. Kırsal alanlar yeni dünya düzeninde doğal ve kültürel yapısını koruyan, çeşitlendirilmiş ekonomik faaliyetleriyle rekabet edebilirliğini artırmış, taleplere cevap verebilir hale gelmiştir. Özellikle gelişmiş ülkeler kırsal alan planlamalarına önem vermiş, özel ve kamu kurumlarıyla birlikte oluşturulan ortaklıklarla birlikte alternatif gıda ağlarının oluşmasını sağlamışlardır. Küçük çiftliklerin ve tarımsal sanayinin giderek önem kazandığı ülkelerde yerele özgü ürünler ve kaynaklarla birlikte kırsal turizm de gün geçtikçe önem kazanmıştır.

Bu süreçte, kırsaldaki ekonomik faaliyetlere ilişkin gelişmeler bölgesel ekonominin önemli unsurları haline gelmiştir. Özellikle küreselleşmeye yapılan vurgunun gün geçtikçe artmasıyla birlikte, kırsal alanların bölge ekonomileri üzerindeki rolü daha fazla ilgi uyandırmıştır. Bu çerçevede, kırsal ekonominin zayıf rekabetçi yapısı küresel düzlemde dezavantajlı bir durum olarak görülürken, yerele özgü ve kopyalanması mümkün olmayan ekonomik faaliyetleri ön plana çıkaran yapısı bölgesel ekonomi içerisinde yeniden değerlendirmeyi zorunlu kılmıştır. Bu süreçte, kırsalın özellikle zayıf rekabetçi yapının sunduğu dezavantajların nasıl diğer özellikleri ile bertaraf edilebileceğine ilişkin yazında önemli tartışmalar yapılmıştır. Bu çerçevede özellikle ekoloji odaklı literatürde ortaya çıkan “resilience” kavramı, bölge planlama

literatüründe kırsalın gerçekleştireceği direnç ve dayanıklılık yaklaşımıyla ilişkilendirilerek bölgesel ekonomideki etkisi tartışılmıştır.

Dayanıklılık, esneklik, dirençlilik, olumsuzlukları yenebilme ve çabuk iyileşme anlamlarına gelen “resilience” kavramı kentlerin ve bölgelerin dış koşullardan etkilenme ve tepki verme sürecinde kullanılmaktadır (Eraydın, 2013). Dirençlilik kavramının bölge planlama literatürüne girmesinin nedenleri arasında; yerel toplulukları etkileyen doğal ve insan kaynaklı felaketlerin etkisi, ekoloji ve diğer bilimlerin etkisi, büyük sorunların farklı ölçekteki ekonomik ortamı etkilemesi ve kamu kurumlarının hem yerel hem bölgesel ekonomileri etkileyecek olan politikaları sayılabilir.

Türkiye’de sadece ekonomik veya ekolojik şoklarla karşı kaşıya olmayan kırsal alanlar; farklı yasal statülerin sosyo-ekonomik etkisi, hızlı nüfus kaybı ve yaşlı nüfusun artması, yetersiz altyapı gibi durumlarla da karşı karşıyadır. Konya-Karaman bölgesinin önemli alt merkezlerinden biri olan Beyşehir ilçesi kırsalı; Beyşehir Gölü’nde yaşanan ekolojik olumsuzluklar, göç ve farklı yasal statülerin etkileri gibi kırılma noktaları karşısında, coğrafi özellikleri, ekonomik faaliyetlerindeki çeşitlilik, tarihi ve kültürel yapısı ve gelişmiş hizmetler sektörü gibi potansiyellerinden yararlanarak sosyal ve kültürel açıdan önemli direnç mekanizmaları geliştirmektedir.

1.1. Tezin Amacı ve Önemi

Bu çalışma yeni bölgesel gelişme paradigmasında kırsal alanları dirençlilik kavramı üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle evrimsel ekonomik coğrafya ile desteklenen kırsal dayanıklılık kavramı, bir kırsal alanın geçmişten günümüze kadar olan süreçte izlediği yol ve olumsuzluklara karşı geliştirdiği yöntemlerin incelenmesi olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, paradigma değişimiyle birlikte kırsal alanlara yüklenen yeni anlamı keşfetmek ve bölgesel gelişmenin yeni aktörü olarak kentler lehine baskın olan gelişme dinamiklerinin kırsalda nasıl karşılık bulabileceğine ilişkin örnek alanlar üzerinden değerlendirmeler sunmak çalışmanın temel hedefi olarak belirlenmiştir.

Yapılan literatür taraması sonucunda kırsal alanların geçmişten günümüze kadar gelişme süreci incelenmiş, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal alan politikalarına yer verilmiştir. Bölge planlamadaki kırsal alana yönelik kuramsal yaklaşımlarla birlikte kırsal dayanıklılık kavramı açıklanmıştır. Çalışma alanı olarak belirlenen kırsal alanda dayanıklılığı etkileyen faktörler ekonomik, ekolojik ve kültürel

bağlamda ele alınarak, paradigma değişimiyle birlikte kırsal alanların yerleşme sistemleri içerisindeki rolü yeniden tartışılmıştır.

Kırsal alanlar, bölge ekonomilerinin gün geçtikçe önem kazandığı yenedünya düzeninde, son yıllarda ortaya çıkan gıda güvenliği konusu başta olmak üzere, alternatif turizm, karşı kentleşme gibi konularla birlikte ekonomik faaliyetler ve demografik özellikler açısından çeşitlilik gösteren alanlar haline gelmiştir. Bu süreçte, yerel ve bölgesel kalkınma stratejileri için alternatif alanlar olarak görülen kırsal alanların kentler karşısında direnci ve ekonomik gelişme sürecine adapte olabilme becerisi, doğal ve ekolojik yapının korunmasına yönelik bilincin gelişmesi ve geleneksel yaşam biçimlerinin sürdürülmesi yoluyla sosyal bağların güçlendirilmesi gibi konularda akademik çalışmalar ve planlama pratikleri açısından önemli mekansal birimler haline gelmiştir.

Özellikle tez çalışmasında, kırsal dayanıklılık kavramı çerçevesinde ele alınan konular, değişkenler ve dinamiklerin kırsal yerleşmeler açısından nasıl bir değer zinciri ortaya çıkaracağına ilişkin bulgular, konu özelinde yapılacak sonraki çalışmalar için yol gösterici olacaktır. Çünkü kırsal dayanıklılık, bir kırsal bölgenin değişen yaşam standartlarına bağlı olarak dış koşullara uyum sağlama kapasitesi olarak tanımlanırken, kırsal alanın yeni bir yapı ve süreç kümesi etrafında yeniden örgütlenmeden önce değişime tahammül edebilme becerisini belirlemek önemli bir unsur olarak görülmelidir.

1.2. Tezin Kapsamı

Tez kapsamında kırsal alan ve dayanıklılık kavramlarına yönelik kaynak araştırması çerçevesinde yapılan değerlendirmelere dayalı olarak, Beyşehir kırsalı alan çalışmasında elde edilen veriler üzerinde durulmuştur. Tez çalışması beş ana bölümden oluşmaktadır.

Tez kapsamında birinci bölümde tezin amacı ve önemi belirtilerek giriş yapılmış olup literatür özeti ortaya konmuştur. İkinci bölümde kaynak araştırması kapsamında kırsal alanlar, yeni bölgecilik paradigmalarında kırsalın önemi ve kırsal alanlarda “resilience” kavramının içeriğine dikkat çekilmiştir. Üçüncü bölümde araştırma içeriğine ilişkin olarak materyal ve yöntem açıklanmıştır. Dördüncü bölümde araştırma alanı olarak seçilen Beyşehir ilçesi kırsalının ekolojik, ekonomik ve kültürel açıdan dayanıklılık ve dirençlilik potansiyeline ilişkin değerlendirmeler ve analiz çalışmalarına

yer verilmiştir. Beşinci bölümde kaynak araştırmaları ve alan çalışması kapsamında elde edilen bulgulara ilişkin sonuç ve öneriler sunulmuştur.

1.3. Literatür Özeti

Tez çalışmasında literatür araştırması için yeni bölgecilikte kırsal alanların önemi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal kalkınma politikaları, “resilience” kavramının gelişim süreci ve kırsal alanlarda ele alınmasına ilişkin yapılan çalışmalara odaklanılmıştır.

Yenigül (2016) çalışmasında, kent ve kır arasındaki gelişmişlik farkının gün geçtikçe arttığından ve kırsal alan politikalarının bu konuda yetersiz kaldığından bahsetmektedir. Makalede, yönetişimin önemi üzerinde durulmuş, kırsal kalkınma politikalarındaki değişimlerin Türkiye’yi nasıl etkilediği sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma özellikle Avrupa Birliği’ne uyum sürecindeki kırsal kalkınma planları ve strateji belgeleri üzerinde durmaktadır. Sonuç olarak dünyada değişen eğilimlere Türkiye’de kırsal alan kalkınma politikalarının uyum sağlamaya çalıştığı, kırsal alanlarda işbirliğine dayalı katılımcı yaklaşımların benimsendiği, kırsal alanların birçok sektörün yer aldığı ve yaşam kalitesinin de artırılması gereken alanlar haline geldiği, beşeri sermaye ve doğal kaynak kullanımının sürdürülebilirliği ön plana çıkmıştır.

Karakayacı (2018) çalışmasında, küresel ve post-modern akımların etkisiyle, kırsal yerleşmelerin yerel özellikleri ve sosyo-kültürel avantajlarıyla bölgesel gelişmenin önemli unsuru olarak görüldüğünden bahsetmektedir. Kırsal alanların sosyo-kültürel altyapısının geliştirilmesi, yenilikçi üretim biçimlerinin çeşitlendirilmesi, bölgesel ekonominin önemli bir parçası haline gelmesini sağlayacak potansiyellerin değerlendirilmesi, işlevsel olarak çok fonksiyonlu arazi kullanımının sağlanması gerektiği üzerinde durmuştur. Sonuç olarak kırsal alanların modernleşmeyle birlikte değişen paradigmalarda güvenli gıda ağına eklenme, erişilebilirlik, doğal ve temiz çevre olanaklarından yararlanabilme gibi yeni sosyal, politik ve mekânsal stratejilerin ortaya konması gerektiği ortaya çıkmıştır. İşbirliği, güven ve karşılıklı ilişkilerin yoğunlaştığı, farklı ve çeşitli ekonomik faaliyetlere yer veren ve yönetimden yönetişime geçilen kırsal alan paradigmasının benimsenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

McDonagh (2012) çalışmasında, kırsal coğrafyacıların kırsal alanların fırsatlarını artık değerlendirebildiğini, güvenli gıda tedariki ve iklim değişikliği açısından daha

fazla ön plana çıktığından bahsetmektedir. Kırsal sürdürülebilirlik ve geleceğe yönelik tarım ve küçük çiftlik işletmelerin kırsal alandaki rolünün ne olacağına değinmektedir.

Woods (2012) çalışmasında, kırsal alanların yönetilmesi ve mekânsal organizasyonların gıda güvenliği ve iklim değişikliği gibi sorun teşkil edecek faktörlerin etkilerini en aza indirmek açısından önemli olduğu üzerinde durmakta, çevre dostu üretim teknikleri ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanılmasının öneminden bahsetmektedir. Makalede kırsal alanlarda sosyal, politik, ekonomik ve mekânsal stratejilerin, iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dawley ve ark. (2010) çalışmalarında, evrimsel bir bakış açısıyla esneklik kavramını tanımlamakta; uyarlanabilirlik, yol bağımlılığı ve çeşitlilik üzerine vurgu yapmaktadır. Kuzey Doğu İngiltere'deki Yenilenebilir Enerji sektörünün çevresel müdahalelerde esneklik ve değişimi teşvik etmeye yönelik politikaları üzerinden yerel ve bölgesel kurumlara düşen rolleri açıklamaktadır.

Eraydın (2013) çalışmasında, bölgelerin yaşadığı şoktan sonra neden bazı bölgelerin diğerlerine göre daha dayanıklı ve uyum gücüne sahip olduğu sorusuna cevap aramaktadır. Türkiye'deki 26 bölge üzerinden yapılan incelemede dışsattımı yüksek, ulaşım altyapısı iyi, yeniliğe açık, sosyal sermayeye sahip ve ileri teknolojiye sahip bölgelerin daha dayanıklı olduğu ortaya çıkmıştır.

Heijman ve ark. (2007) çalışmalarında, ekoloji biliminde yoğun bir şekilde kullanılan dayanıklılık kavramının kırsal alanlarda nasıl etkili olabileceğini anlatmaktadır. Kırsal alanlardaki fonksiyonları doğa, tarım ve kırsal hizmetler olarak üçe ayırarak inceleyen yazarlar, kırsal dayanıklılıkta çeşitlilik ve sürdürülebilirliğin önemi üzerinde durmaktadır. Yönetim, agro turizm ve peyzaj düzenlemelerinin kırsal dayanıklılık açısından önemli olduğunu vurgulamakta, ekolojik, ekonomik ve kültürel dayanıklılığın kırsal dayanıklılığı destekleyen faktörler olduğundan bahsetmektedir.

Ortiz-Guerrero (2013) çalışmasında, yeni bölgecilik tartışmaları üzerinden kırsal yerleşmeleri tartışmaktadır. Büyük kentlere daha çok odaklanan yeni bölgeci yaklaşımların, kırsal alanlar özelinde tartışılması gerektiğine vurgu yapılan makalede kırsal alanlara yönelik yeni düzenlemeler ve politikalar önerilmektedir. Sonuç olarak belirli kuramsal yaklaşımları ve alınan dersleri kırsal alanlarda var olan ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal koşullara bağlanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu çerçevede araştırmacılar ve politikacılar, yeni bölgeciliğin kırsal bölgelerdeki kalkınma süreçlerinde oynayabileceği rolü göz önünde bulundurmalıdır.

Glover (2012) çalışmasında, kırsal işletmelerin olumsuzluklara karşı nasıl direnç gösterdiğini ve hayatta kalmak için geliştirdiği çabaları araştırmakta, küçük kırsal işletmelerde öğrenme ve yeniliğe adapte olabilme yoluyla kırsal esneklik arasındaki bağı incelemektedir. Çalışma özellikle İngiltere’de yaşayan ve aile çiftliği işletenler üzerinde durmaktadır. Araştırmada bireysel dirençlilik ve küçük işletmelerin olumsuzluklar karşısında gösterdikleri öğrenme ve uyum sağlama özellikleri sayesinde kırsal dayanıklılığın arttığı ve sürdürülebilirliğin sağlandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Furat (2013) çalışmasında, küresel kırsal kalkınma yaklaşımları ve politikalarındaki değişimlerin Türkiye’nin kırsal kalkınma ve tarım sektöründeki politika ve uygulamaları nasıl etkilediği üzerinde durmaktadır. Kırsal kalkınma yaklaşım ve paradigmasını tarihsel süreç içerisinde incelerken Avrupa Birliğine uyum sağlama süreciyle birlikte benimsenen politikalardan bahsetmektedir. Uyum sağlama sürecinde kırsal kalkınmada katılımcılık, bölgesel duyarlılık, yerellik, sürdürülebilirlik ve yönetim gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Sonuç olarak Türkiye’de kırsal kalkınma programının tarımsal haneleri tarımsal işletmelere dönüştürme çabası içinde olduğu görülmektedir.

Öztaş ve Karaaslan (2017) çalışmalarında dünyada kırsal alanlar üzerindeki baskının gün geçtikçe artması, yeni tarım politikaları, çevre ve sürdürülebilirlik tartışmaları gibi genel konulara ek olarak 6360 sayılı kanun ile birlikte yerel yönetimlerdeki değişiklikler ve kırsal alan planlamasına dair konuları ele almaktadır. Kırsal alan planlaması konusunda örnek uygulamalara da yer veren ülkeler incelenmektedir. Araştırmada, incelenen ülkelerin kırsal alan planlamasında yer verdiği konular doğrultusunda literatüre, yasa ve yönetmeliklere katkıda bulunulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kırsal alanlarda yerele özgü ürünlerde uzmanlaşmaya gidilmesi ve kent çeperlerinde yeşil geçiş bölgeleri oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Gülçubuk ve ark. (2016) çalışmalarında, özellikle 1980’li yıllardan sonra kırsal kalkınma yaklaşımlarında yaşanan değişimler ele alınmaktadır. Dünya’da sosyo-ekonomik ve politik alanda ortaya çıkan olumlu ve olumsuz gelişmeler karşısında yerelleşme, yerel toplulukları güçlendirme, katılım ve sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Tüm bu gelişmeler ve kavramlar kırsal kalkınma politikalarını da etkilemektedir. Türkiye de bu gelişmelerden etkilenmiş, yerinden yönetim ve katılımcı yaklaşımları benimsemiştir. Makalede kırsal kalkınma yaklaşımlarında yaşanan değişim süreci ve uluslararası kuruluşların

politikaları üzerinde durulmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular çerçevesinde kırsal alanlarda tarım dışı ekonomik faaliyetlerin canlandırılması, sosyal farklılıkların en aza indirilmesi, karar alma süreçlerinde katılımın sağlanması, yerel bilgi ve teknoloji kullanımının artırılması, cinsiyet dengeli bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Woods (2010) çalışmasında, kırsal coğrafyacıların son dönemde kırsal alanlara yönelik yapılan yatırımlar ile yerel aktörler arasındaki ilişki üzerine odaklandığı belirtilmektedir. Kırsal alanlar üzerinde geliştirilen metodolojik gelişmelerinin de incelendiği makalede kırsal alanların bölge sakinleri, çiftçiler, işçiler, turistler ve turistik yerler, politikacılar ve araştırmacılarla birlikte bir bütün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kırsal coğrafyacıların sadece gözlemci olmadıklarından, kırsal alanlarda üretim ve farklı tekniklerin uygulanmasına da yön verdiklerinden bahsedilmektedir.

Deviren ve Yıldız (2014) çalışmalarında, kalkınma paradigmalarının zaman içinde değişimini incelemektedir. Küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte bölgenin önem kazandığına ve bölgesel kalkınma politikalarındaki aktörler ve karar alma süreçlerine değinilmektedir. Bölgenin kalkınmanın sürükleyicisi olarak ön plana çıktığından bahseden makalede yeni bölgecilik yaklaşımının Türkiye'deki bölgesel kalkınma politikalarına etkisi ele alınmaktadır. Araştırmada, küreselleşmenin dünyada etkili olmaya başlamasıyla birlikte Türkiye'de bölgesel kalkınma politikalarında yönetim ve katılım kavramlarının önem kazandığı, yerele özgü dinamiklerin kullanılmaya başlandığı ve beşeri ve sosyal sermayenin önemli faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şenol ve Kemeç (2018) çalışmalarında, 18.yüzyıldan günümüze kadar ortaya çıkan iktisadi kuramlar, bölgesel kalkınma paradigmaları ve yer seçim teorilerini ele alarak, kuramsal değişimler, zaman ve mekân kavramlarındaki değişimleri incelemektedir. Bu bağlamda, Merkantilizm, Fizyokrasi, Klasik İktisat, Keynesyen, Yeni Keynesyen ve Yeni Klasik İktisat Kuramları, Rosenstein- Rodan (Büyük İtiş Modeli), Perroux'a (Büyüme /Kalkınma Kutupları Teorisi) gibi bölgesel kalkınma kuramları; Von Thünen, A. Weber, Christaller, Lösch, W.Isard, P. Krugman'ın yer seçim kuramları değerlendirilmektedir. Ayrıca, son dönem değişimleri açıklamaya yönelik, Manuel Castells tarafından sunulan zaman ve mekân tartışması kapsamında değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda, kalkınma kuramlarında mekânın ve zamanın karşılığı, yeri, değişimi ve nasıl değişip dönüştüğü değerlendirilmektedir.

Pike ve ark. (2010) çalışmalarında, Evrimsel Ekonomik Coğrafya yaklaşımına dayanarak esneklik/dayanıklılık kavramını açıklamaktadır. Dayanıklılık kavramının tarihsel süreç içinde farklı disiplinlerde kullanıldığından bahsedilen makalede yol bağımlılığı, uyumluluk, adaptasyon kavramlarının dayanıklılık kavramıyla ilişkisi kurulmaktadır. Çalışmada, bölge planlama literatüründe yer almaya başlayan dayanıklılık kavramının bölgelerin dışsal şok karşısında eski durumuna geri dönme veya eski durumunu koruma olarak tanımlanması gerektiği ve yol bağımlılığının bu süreçte etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın kavramsal çerçevesi alan çalışmasında elde edilen sonuçların yorumlanması ve değerlendirmesi açısından bir temel oluşturabileceği gibi, çalışma konusuna ilişkin getirilen yeni yaklaşımların önemini de ortaya koyacaktır. Bu çerçevede, tez çalışmasının bu aşamasında paradigma değişimiyle birlikte kırsal alan, kırsal gelişme kavramlarının yaşadığı değişim/dönüşüm süreçleri ele alınmış, Türkiye’de ve dünyada kırsal alanlara ilişkin uygulanan politikalara yer verilmiş, kırsal yerleşmelerin bölge planlama yazını içerisindeki yeri değerlendirilmiş ve planlama yazınında son yıllarda üzerinde sıkça durulan “resilience” (dirençlilik) kavramının tanımlanmasına yer verilerek kırsal alanlarla ilişkilendirilmiştir.

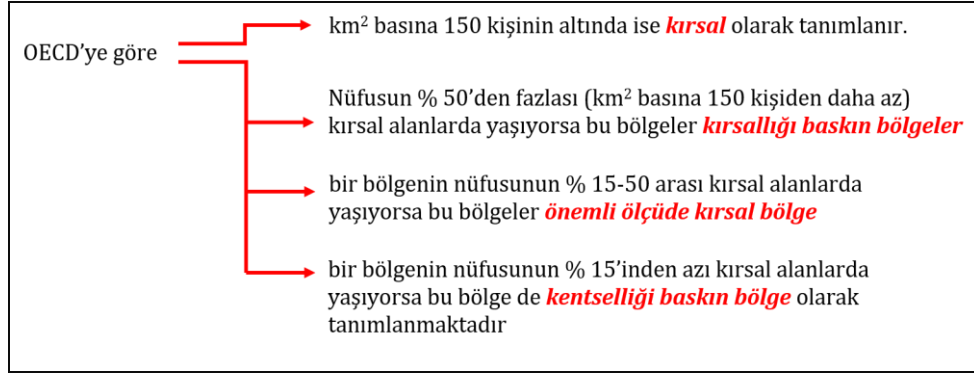
2.1. Kır, Kırsal Alan, Kırsal Gelişme Kavramları

Kırsal alan kavramının farklı disiplinler ve aktörler tarafından ele alınma biçimi üzerinde durularak kırsal alanların sorunlarına karşı geliştirdikleri politikalar, gelişmekte olan ülkeler ve Türkiye’de kırsal kalkınma politikalarının değişim süreci incelenmiştir.

2.1.1. Farklı Disiplinler Çerçevesinde Kırsal ve Kırsal Alan Yaklaşımları

TDK tarafından az insanın barındığı, daha çok kır durumunda olan yer şeklinde tanımlanan “kırsal” kavramı, yerel ölçek ekonomilerinin tarıma dayalı olduğu, nüfus yoğunluğunun az olduğu yerlerdir. Kırsala ilişkin yapılan tanımlardaki ortak görüşün kırsal alan tanımlarında bölgenin morfolojik özellikler, kültürel birikim ve ekonomik çeşitliliği açısından farklılaştığı görülmektedir.

1988 yılından günümüze kadar kırsal alanlar üzerine çalışmalar yürüten OECD, kırsal alanları nüfus yoğunluğu kriterine göre tanımlamaktadır. İki aşamalı bir yaklaşımın olduğu tanımlamada, yerel ölçekte nüfus yoğunluğu km^2 'de 150 kişinin altında ise kırsal olarak tanımlanmaktadır. Bir bölgede nüfusun %50'den fazlası kırsal alanlarda yaşıyorsa kırsallığı baskın bölge, bir bölgede nüfusun %15-50 arası kırsal alanlarda yaşıyorsa önemli ölçüde kırsal bölge, bir bölgede nüfusun %15'inden daha azı kırsal alanlarda yaşıyorsa kentselliği baskın bölge şeklinde sınıflandırılmaktadır (9. Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Politikaları Alt Komisyon Raporu'ndan aktaran; Kayıkcı, 2009).

Şekil 2.1.OECD'nin kırsal alan tanımları
(Kayıkcı'dan (2009) yararlanılarak üretilmiştir.)

OECD'nin kırsal alanları sınıflandırmada nüfus yoğunluğunu kullanmasının temel nedeni insan ve mekânı bir arada değerlendirerek, farklı ölçekteki yerel birimlerin büyüklük farklılıklarının olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya çalışmasıdır (Kayıkcı, 2009).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'na göre kırsal alan; yaşam ve ekonomik faaliyetlerin doğal kaynak kullanımıyla önemli derecede bağlantılı olduğu, gelenek ve göreneklerin, yüz yüze insan ilişkilerinin önemini koruduğu, teknolojik, ekonomik, kültürel ve toplumsal gelişmelerin yavaş olduğu alanlar olarak tanımlanmaktadır. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu tanıma ek olarak kırsal alanlarda nüfus ve sosyo-ekonomik yapıyı da içine alan bir kırsal alan tanımı yapılmıştır (Kayıkcı, 2009).

Kırsal alanlar tıpkı “kentsel alanlar”, “yerleşim alanları” ve diğer birçok meskun alanlarda olduğu gibi kendi sosyo-mekânsal özelliklerine göre tanımlanabilmektedir. Kırsal alanı tanımlamanın yolu gözlemlenebilir, ölçülebilir ve betimleyici tanımlar oluşmasını sağlamaktadır. Kırsalın varlığı kabul edilerek, kırsalı tanımlamak için doğru parametrelerin seçimine yönelik tartışmalar yapılır (Halfacree,1993).

Kırsal alanları anlamak için insanların yaşadıkları ortamla sosyo-kültürel özelliklerinin birbirine ne ölçüde bağlı olduğunu tanımlamak gerekmektedir. Cloke ve Park, kırsal alanı “geniş arazi kullanımlarının hâkim olduğu, küçük yerleşimleri içeren ve toplumsal bir kimlik duygusu oluşturan alanlar” olarak tanımlamıştır (Cloke ve Park, 1984'ten aktaran Halfacree, 2006). Mormont' a göre, kırsallık sadece bir alan değil, bir yaşama biçimi olarak ya da çağdaş bir topluma meydan okuyan bir sosyal projeye ilham veren alternatif bir toplum modeli ve toplumsal biçimleri geliştirmek ve mevcut olan ekonomik hayattan daha farklı yaşam biçimini geliştirme alternatifidir (Mormont, 1987'den aktaran; Halfacree, 2006).

Karakayacı'ya (2018) göre, kırsal alanlar kent merkezleri ile sınırlı ilişkileri olan, ölçek ekonomileri açısından kısıtlı imkânlarla sahip, gelir dağılımı çeşitlilik gösteren, kamusal ve özel servis hizmetlerine erişimi kısıtlı olan, tarih, kültür, dil, politik kaygılar, iklim gibi temel özelliklerin yanı sıra, çoklu politik ve kültürel etkileşimin meydana geldiği alanlar ve doğal yapıyla bağlantılı kültürel kodların paylaşıldığı, bölge dışındaki ilişkileri zenginleştiren yerleşme modellerinin geliştiği, ekonomik ve sosyal sistemi çalıştıran kurumsal yapının oluştuğu karmaşık bir yapı olarak tanımlanmıştır.

Kırsal alanlar günümüzde kentsel yaşamın tarım, ormancılık, madencilik, balıkçılık, turizm gibi ekonomi temelli kaynak alanı olmaktan ziyade sürekliliğin sağlandığı, çok boyutlu ve karmaşık alanlar olarak kabul edilmektedir (Ortiz-Guerrero, 2013).

Kırsal alanların temel özellikleri:

- Şehir merkezleri ve küçük, orta ve büyük ölçekli ekonomilerle sınırlı bağlantı
- Çeşitli gelir dağılımı, erişim ve gelişim için yüksek sermaye ihtiyacı olan
- İstihdam kaynakları birincil sektör (tarım, hayvancılık vb) ve el işçiliğine dayalı olan
- Ortak bir yerel kültür, dil, tarih, iklim ve coğrafyayı paylaşan alanlardır (Ortiz-Guerrero, 2013).

Özetle, kırsal alanları dört temel özelliğin birbiriyle ilişkili olduğu alanlar olarak tanımlayabiliriz: [1] doğal kaynakların varlığıyla birlikte yaşanan ekonomik faaliyetler, [2] ekonomik faaliyetleri gerçekleştiren aynı kültürel, tarihi geçmişe sahip nüfus, [3] yerleşim alanlarının kendi aralarında ve dışarıdaki ilişkiyi geliştirmek için kullandığı bilgi ve araçlar ile [4] tüm sistemin çerçevesini oluşturan kamu ve özel kurumlar.

Kırsal alanlarda, küreselleşme süreciyle üretim dinamiğinde, kültürel boyutta, demografik yapıda ve aktörlerin sosyal ve politik ilişkileri açısından birçok değişiklikler gözlenmiştir. Bu değişiklikler kırsal ve kentsel alan arasındaki sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıkların daha da belirginleşmesine neden olmuştur (Ortiz-Guerrero, 2013).

Tarımda makineleşmenin artması, sanayileşme ve turizmin gelişmesiyle birlikte kırsal alanlardaki geleceğine yönelik yeni politikalar geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle özellikle uluslararası kuruluşlar kırsal geleceği yönlendirici politika seçenekleri oluşturmuşlardır. Lowe ve Ward gibi kırsal coğrafya üzerine araştırma yapan bilim insanları farklı sosyal ve ekonomik itici güçlerin kırsal alanları

nasıl etkileyebileceğini analiz etmek için “farklılaşmış kırsal alan” kavramını ortaya koyarak üç alternatif üretmişlerdir (Woods, 2012):

- i. artan tüketim ve sosyal göçün merkezileştirilmesi,
- ii. arazi kullanımındaki değişim ve nüfus artışına yönelik kontrol sağlama,
- iii. ekonomik büyüme öncelikli üretilmiş senaryolar.

Geleceğe yönelik oluşturulan kırsal politikalar, kırsal tüketim ekonomisinin büyümesi ve tarımsal alana yapılan yatırımların geri kazanımı gibi süreçleri içerirken aynı zamanda iklim değişikliği ve gıda kıtlığı gibi küresel kaygıları da göz önünde bulundurmaktadır. İklim değişikliği, gıda güvenliği, enerji tasarrufu ve biyoçeşitlilik gibi coğrafi ve politik önemi artan ulusal konular kırsal alanların gelişmesini ve planlama politikalarının değişmesini sağlamaktadır.

Kırsal coğrafya araştırmaları yerel gıda sistemlerinin ve alternatif gıda ağlarının geliştirilmesi ve işletilmesinde mekânsal ve sosyal farklılaşmayı da ele almaktadır. Yerel gıdaya olan ilgi hem küreselleşmeye hem de çevresel olumsuzluklara bir tepki olarak gelişmiş, gıda güvencesine daha sürdürülebilir bir gıda üretimi biçimi olarak katkıda bulunmaktadır. İklim değişikliği kırsal alanlarda geleceğe yönelik bakış açılarını şekillendiren bir paradigma olarak gıda güvenliğine paralel bir yaklaşımın gelişmesine katkı sunmaktadır. İklim değişikliğinin kırsal alanlarda sadece çevre, ekonomi ve sosyal anlamda doğrudan etkisi bulunmamaktadır. Kırsal toplumların iklim değişikliğine karşı gösterdikleri tepki ve adaptasyon, sosyal ve ekonomik sistemlerinin belirlenmesinde yardımcı olmaktadır. Kırsal alanları ilgilendiren önemli bir konu olan göç olgusu, iklim değişikliğine yanıt olarak kırsal toplumlar için uyarlanabilir bir strateji olmaktadır. Örneğin Hollanda'da sürdürülebilir kırsal yaşam felsefesini uygulamaya koymak için ya kentsel alandaki nüfusu “toprağa dönme” konusunda girişimlerde bulunmak ya da düşük yaşam kalitesine sahip göçmenlerin belirli kırsal bölgelerde yerleştirilme stratejisi hayata geçirilmektedir (Woods, 2012).

Küreselleşmenin yaygın doğası kırsal alanlarda akışkanlık ve çeşitlilik üzerine tartışmaları artırmaktadır. Yeni dünya düzeninde artan organik ve yerel tarım talebi, sanayileşmiş tarımdan ziyade küçük çiftlikleri ön plana çıkarmaktadır. Küreselleşmenin tüm bölgelerde gelişimin temel ilkesi haline gelmesinden dolayı, kırsal alanlarda özellikle küçük çiftliklerin desteklenmesi yoluyla kırsal yoksulluğu azaltmak önemli bir strateji olarak görülmektedir.

Kırsal alanlar, bölge sakinleri, çiftçiler, toprak sahipleri, turistler, politikacılar, medya ve akademik araştırmacıları da içinde barındırarak faaliyet göstermektedir.

Kırsal alanlardaki potansiyellerin keşfedilmesiyle kırsal alanlar; ekonomik, politik ve toplumsal yapı bakımından kırsal coğrafyacıların odak noktası haline gelmiştir. Bu gelişmeyle birlikte kırsal coğrafyacılar sadece sorunları araştırmakla kalmayıp yeni metodolojik yenilikleri de keşfederek disiplinler arası bağlantılar için çalışmalar yapmaktadır (Woods, 2010).

Kırsal alanın değişmesi ile ilgili tartışmalar birbiriyle ilişkili iki temel konuyla bağlantılıdır. Birincisi kapitalist dünya düzeninde küreselleşmiş bir gıda sisteminin oluşması, ikincisi ise dinamik güç ve artan tüketim rolüyle birlikte kırsal alanların potansiyelinin farkına varılmasıdır (Halfacree, 2005). Yeni kırsal kalkınma yaklaşımları çiftçilikle uğraşan halkın yaşayabilirlikleri üzerine çeşitlendirmeye giderken, aynı zamanda kaliteli gıda, temiz çevre ve peyzaj koruması gibi daha geniş hedeflere de yer vermeye başlamıştır. Yeni çiftlik temelli faaliyet biçimlerinin ortaya çıktığı uygun bir alan oluşturulması, toplumsal ilişkiler, pazara ulaşım olanaklarının artırılması, süreç ve aktörler; kırsal alanların tüketim ve üretim yeri haline gelmesinde göz önünde bulundurulması gereken faktörlerdir (McDonagh, 2012).

2.1.2. Kırsal Gelişme/Kalkınma Sorunsalı

Kırsal alanlar, tarım sektörünün dünya üzerinde belirleyici olduğu dönemlerde istihdam ve milli hâsılat bakımından ülke ekonomilerinde önemli bir yer tutmuştur. Ancak tarımda makineleşmenin ve kentlerde sanayileşmenin artmasıyla birlikte kırsal alanlar gün geçtikçe işgücü ihtiyacını kaybetmiş, kırdan kente göçlerin artmasına neden olarak kentsel sorunları da gün yüzüne çıkarmıştır. Ülke politikaları kentsel sorunlara çözüm ararken kırsal sorunları arka plana atmış, bu durum kırsal sorunların daha da derinleşmesine ve bu kısır döngünün devam etmesine neden olmuştur.

Kırdan kente özellikle genç nüfusun göç etmesiyle birlikte kırsal alanlarda demografik yapı değişmeye başlamış, nüfusu gün geçtikçe azalan kırsal alanlar yaşlı nüfusu barındıran, eğitim, sağlık vb. kamu hizmetlerinden yoksun kalan alanlara dönüşmüştür. Kırsal alanlar ve kentsel alanlar arasındaki fiziki, sosyal ve ekonomik farklılıklar gün geçtikçe artmış, özellikle 20.yy'ın son çeyreğinde artan küreselleşme süreciyle birlikte kırsal alanlardaki sorunlar karmaşık ve çözülemez bir hal almıştır. Kentsel sorunlarla birlikte sürdürülebilir politikalar geliştirilmesi gerektiğine inanan görüşler ortaya çıkmaya başlamış ve kırsal alanlar kentsel alanlarla bütünlük içinde dengeli kalkınma modelleri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Kırsal kalkınmanın amaçları; kır ile kent arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılarak kırsal alanların varlığının devam ettirilmesi, doğal kaynaklardan koruma kullanma dengesi gözetilerek faydalanılması, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve yerel halk arasındaki yönetişimin artırılması, kırsal toplumun sosyal ve ekonomik anlamda yaşam koşullarının iyileştirilmesidir. Kırsal kalkınma yaklaşımlarının temelini; eğitim, sağlık, konut ve güvenlik sorunlarının azaltılması, cinsiyet ve gelir eşitsizliğinin giderilmesi, yenilikçi düşünce, erişim olanaklarının iyileştirilmesi, kurumlar ve aktörler arasında etkili iletişim ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması oluşturmaktadır (Gülçubuk ve ark., 2015). Kırsal kalkınma, bir kırsal toplumu ve kırsal alanı bütün olarak ele alarak kültürel, ekonomik ve mekânsal olanaklarını geliştirici, bölge ekonomilerine katkı sağlayacak potansiyellerini ön plana çıkarıp ulusal düzeydeki ekonomik gelişmeye katılmasını sağlayacak politikaların uygulanmasıyla sağlanabilir.

İkinci Dünya Savaşı sonundan 1960'ların sonuna kadar modernleşme kavramı çerçevesinde oluşturulan kırsal kalkınma yaklaşımlarında; 1960'larda yeşil devrim, altyapı yatırımları ve yeni teknolojileri geliştirip kullanma, 1970'lerde ise sosyal yatırımların artırılması üzerinde durulmuştur. 1980'lerden sonra kırsal alanların yerel ve mekâna özgü olarak geliştirilmesi ve katılımcı bir politika benimsenmesine yönelik projelerin geliştirilmesi ağırlık kazanmıştır (Furat, 2013).

1980'lere kadar tarımsal üretimin modernleşmesinin temel alındığı kırsal kalkınmada, 1980'lerden sonra az gelişmiş ülkelerin dış sermayeye bağımlılığı kırsal kalkınmayı zorlaştırmıştır. 1990'larda kırsal yoksulluğun artmasıyla kırsal alanda geçim olanaklarının iyileştirilmesi için dengeli bir kırsal kalkınma yaklaşımı ihtiyacı oluşmuştur. Böylece, kırsal kalkınma; zaman ve mekâna bağlılık, katılımcılık, yerellik, kültürel çoğulculuk, çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakları akılcı kullanım, insani gelişme, örgütlenme, katılımcı gözlem ve değerlendirme, kapasite geliştirme, sosyal sermaye, yönetişim, STK'ların gelişmesi, topluluk örgütlenmesi, özel şirketlerin sosyal sorumluluk projeleri gibi prensip, örgüt ve yöntemleri içermeye başlamıştır (Furat, 2013).

1990'lardan sonra, ekonomik politikaların etkisiyle devletin kalkınmadaki görevi; gerekli yasal ve idari ortamı sağlamak iken özel sektörün görevi malların ve hizmetlerin üretilmesi, iş ve istihdam olanaklarının artırılması, girişimciliğin sağlanmasıdır. STK'lar sosyal ve topluluk çıkarları için çalışan demokratik kuruluşlar olarak bu düzende önemli roller üstlenmiştir (Furat, 2013).

1990’lardan sonra kırsal kalkınma paradigması “çok düzeyli, çok aktörlü, çok yönlü” temeller üzerine kurgulanmıştır (Furat, 2013). Kırsal alanlar adına önemli bir paradigma değişimi olarak kabul edilen bu yaklaşım, kırsalı altı temel özelliğiyle tanımlamaya çalışmıştır.

- i. Tarımsal üretim ve toplum arasındaki küresel ilişkiler değişmeye başlamıştır. Toplum ihtiyaçları ve istekleri kırsal turizm, organik tarım ürünleri üzerine yoğunlaştığı için tarım sektörü bu isteklere göre yeniden yapılanmıştır. Kırsal kalkınma politikaları da esneklik, uzmanlaşma, ölçek ekonomisinden vazgeçme gibi genel ekonomik politikalardan etkilenmiştir. Böylelikle kapitalist üretim ve pazarlama ilişkileri kırsal alanların kendi kültürel yapı ve çevresel ortamlarının da ticarileşmeye başladığı yargısına varılmıştır.
- ii. Tarımsal üretim biçimi değişmeye başlamış, farklı faaliyetler arasındaki etkileşime açık hale gelmiştir.
- iii. Kırsal kalkınmaya yönelik stratejiler, karşılıklı ilişkiler ve sosyal ve ekonomik ağlar yeniden oluşturulmaya başlamıştır.
- iv. Tarımsal faaliyetlerin öneminin azalmasıyla birlikte kırsal turizm, tabiat ve doğa koruma gibi ekonomik faaliyetler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yüzden farklı ekonomik faaliyetler arasındaki koordinasyon ve çalışma yöntemi kurulmuştur.
- v. Politika oluşturma sürecinde farklı kurum, aktör ve politikaların birbiriyle uyumlu, uzmanlaşma alanının önem kazandığı çok aktörlü bir süreç olmuştur.
- vi. Kırsal kalkınma paradigması birbirinden farklı ve birbiriyle ilişkili dinamikleri (tabiat yönetimi, kırsal turizm, doğanın korunması vb.) içerdiği için çok yönlü olmuştur.

2.1.3. Gelişmiş Ülkelerde Kırsal Alan

Amerika’da kent yaşamının hareketliliğinden kaçarak doğayla iç içe yaşamak isteyen ve bu nedenle kent çeperlerine yerleşen insanlar ile bu alanda tarımsal üretim ile geçimini sağlayan insanlar arasında yaşanan anlaşmazlıkları önlemek amacıyla kent çeperlerinde tarım arazilerinden oluşan tarım geçiş bölgeleri oluşturulmuştur. Tarım geçiş bölgelerinde yapılan araştırmalarda, kentten kırsal alanlara göç eden insanlar ile çiftçilikle uğraşan insanlar arasında sosyal bütünleşmenin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Kırsal alanlarda planlama açısından çiftlikler, topluluk bahçeleri, bahçeler ve tarım arazilerinin yoğunluklarına göre bölgeleme yapılmakta olup metropoliten

alanların yakınlarında küçük aile çiftliği niteliğinde gıda çiftlikleri bulunmaktadır. Topluluk Destekli Tarım Yaklaşımı'nın benimsendiği bu bölgelerde gıdaların işlenmesi, paketlenmesi ve dağıtım ürünlerin üretim bilgileri ve sertifikalarıyla birlikte yapılmaktadır. Kırsal alanlar ile kentsel alanlar arasındaki güçlü etkileşim, sosyal kalkınma ve karşılıklı öğrenme süreçlerini besleyecek kırsal kalkınma stratejilerinden oluşmaktadır (Öztaş ve Karaaslan, 2017).

İngiltere'de kırsal alanların korunması ve geliştirilmesi amacıyla oluşturulan "yeşil kuşak" uygulamasıyla gıda güvenliği ve toprak koruması sağlanarak büyük şehirler etrafında ekilebilir tarım arazileriyle kırsal alanlar kentleşme baskısından kurtulmuştur (Öztaş ve Karaaslan, 2017). 2016 yılından itibaren anket ve halk katılımıyla yerinden yönetim, fiziki ve ekonomik iyileştirmelerin olduğu İngiltere'nin kırsal kesimlerinde kırsal turizme yönelik alternatif ekonomik faaliyetler geliştirilmesine yönelik kararlar geliştirilmiştir (Aydın, 2012).

İtalya'da 1980'lerle birlikte tarım ve endüstriyel faaliyetler kırsal kalkınmanın yapı taşı olarak görülmeye başlanmış, 1990'lı yıllarla birlikte etkili kaynak kullanımı, kırsal yönetim yapısı ve kurumlar üzerinde önemli değerlendirmeler yapılmıştır. 2000'li yıllarla birlikte Ortak Tarım Politikası kapsamında kırsal alanlarda tarım-gıda öncelikli sektör olarak kabul edilmiş olup tarımsal işletmeler desteklenmiş, gıda zincirlerinin uluslararası pazara açılması ve kent-kır ilişkisinin dengeli bir biçimde kurulmasına öncelik verilmiştir. Kırsal alanlarda özel sektör, yerel aktörler, çiftçiler ve gıda-tarım işletmelerinin iş birliği içinde hareket ettiği kümelenme yaklaşımı benimsenmiştir (Öztaş ve Karaaslan, 2017). 1960-1980 yılları arasında kırdan kente göçlerin artmasıyla birlikte agro-turizm önem kazanmıştır. Belirlenen politikayla tarımla uğraşanlar evlerinin odalarını kiraya vermeye başlamış ve yerel ürünler ticarileşmiştir. Böylece bazı bölgelerde göçlerin yavaşladığı, çiftçilerin turistik faaliyetlere yöneldiği, ikinci konut artışının olduğu görülmüştür (Aydın, 2012).

İspanya'da diğer birçok ülkede olduğu gibi kırsal alanların kentleşme baskısından korumak için son yıllarda gündeme gelen sağlıklı gıdalara erişim, gıda güvenliği ve güvencesi, obeziteyle mücadele ve alternatif gıda ağları konuları kırsal kalkınma yaklaşımlarında benimsenmiştir. Yerel yönetimler tarafından yönetilen, çiftçilerin satış yaptığı pazarlar ile alıcı ve satıcıyla ilişkilerin devamlılığı korunarak alternatif gıda ağlarının yanı sıra tarımsal üretimde devamlılık ve coğrafi işaretleme ile markalaşma sağlanmaktadır (Öztaş ve Karaaslan, 2017). Özellikle dağlık kırsal alanlarda turizm desteklenmeye çalışılmış, yöredeki insanlara muhasebe, tanıtım,

yönetim, turistleri eğlendirme, dil, mutfak ve el sanatları gibi eğitimler verilerek kırsal ekonominin aile işletmelerine dayandırılmasıyla nüfus kaybının önlenmesi amaçlanmıştır (Aydın, 2012).

2.1.4. Türkiye’de Kırsal Alan

Teknolojik gelişmeler ve sosyo-ekonomik durumların değişimiyle birlikte ülkelerin sosyal, ekonomik, politik ve idari özelliklerine göre kırsal kalkınma politikalarında değişimler meydana gelmiştir. 1980’li yıllara kadar tarımda modernleşme çabası içerisinde olan kırsal kalkınma politikaları, 1980’li yıllardan sonra sürdürülebilir kalkınma, katılım, yönetişim, değişen hizmet taleplerine göre uyum gibi kavramlarla yeni arayışlara girmiştir. Gelişmeler Türkiye’yi de yakından etkilemiş, merkezi yaklaşımdan ziyade yerinden yaklaşım önem kazanmaya başlamıştır. Kırsal ve kentsel alanlar arasındaki gelişmişlik farkının gün geçtikçe artması, kırdan kente genç nüfusun göç etmesi ve kentsel ve kırsal alanlardaki sorunların artmasıyla birlikte kırsal kalkınma politikalarında değişiklikler yapma ve yeni yaklaşımlar benimseme zorunluluğu oluşmuştur (Gülçubuk ve ark.,2015).

Cumhuriyet’in kuruluşundan hemen sonra başlayan kırsal kalkınmaya yönelik yaklaşımlar modernleşme ve çağdaşlaşma düşüncesi üzerine kurulmuştur. Cumhuriyet’in ilk yıllarında nüfusun büyük bir bölümü köylerde yaşamakta ve ekonomi tarıma dayanmaktaydı. Bundan dolayı ulusal kalkınmada tarım sektörüne önem verilmiştir. Tarımda makineleşmenin artması ile hızlı bir göç ve kentleşme süreci başlamıştır. Kır-kent arasındaki gelişmişlik düzeyinin farklı olması beraberinde göç ve hızlı kentleşme sorunlarını getirmiştir. Kentlerde artan sorunlardan dolayı kırsal alanda da yeni yaklaşımlar denenmeye başlamıştır. Gerek uluslararası kuruluşların etkisi gerekse ulusal politikalarla birlikte sektörel yaklaşımı ön planda tutan, tarımsal üretimi artırmak ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik uygulamalar yapılmıştır (Gülçubuk ve ark.,2015).

Çizelge 2.1.Türkiye'deki kırsal kalkınma politikaları ve amaçları

Yıl	Politika	Amaç
1924-1950	<ul style="list-style-type: none"> • 442 sayılı Köy Kanunu • Birinci İktisat Kongresi • Birinci Köy Kongresi • İskân Kanunu • Köy Enstitüleri'nin kurulması 	Tarım sektörü ülkenin kalkınması için itici bir güç olduğu için topraksız çiftçi topraklandırılmaya çalışılmıştır. Kırsal alanda eğitimin sağlanabilmesi amaçlanmıştır.
1963-1967	<ul style="list-style-type: none"> • Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı • Örnek Köy Uygulamaları 	Kırsal yerleşimlerin dağınık ve küçük yapısından kaynaklanan sorunların çözümü amaçlanmıştır.
1968-1972	<ul style="list-style-type: none"> • İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 	Küçük toplum teşebbüslerinin teşvik edilmesi ve toplum kalkınmasının sağlanması amaçlanmıştır.
1973-1977	<ul style="list-style-type: none"> • Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı • Merkez Köy Yaklaşımı 	Dağınık köy kümelerinde merkezi birim oluşturularak yol, içme suyu vb. hizmetlerin ulaştırılması amaçlanmıştır.
1979-1983	<ul style="list-style-type: none"> • Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı • Köy Kent Modeli 	Köy kent modeliyle merkez köyler tespit edilerek kırsal alanlara bu merkezler aracılığıyla hizmet götürülmesi amaçlanmıştır.
1985-1989	<ul style="list-style-type: none"> • Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 	Kırsal yerleşmelere özel bir vurgu yapılmamıştır. Dağınık kırsal yapının sorunları çözülmeye çalışılmıştır.
1990-1994	<ul style="list-style-type: none"> • Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 	Kırsal alan planlama yaklaşımı çerçevesinde hizmetlerin ve tarıma dayalı sanayi yatırımlarının merkez köy ve kasabalara yönlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
1996-2000	<ul style="list-style-type: none"> • Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 	Kırsal alanların altyapı çalışmalarının tamamlanması, kaynakların korunması ve etkin kullanılmasına değinilmiştir.
2001-2005	<ul style="list-style-type: none"> • Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 	Kırsal alanda idari örgütlenmenin tamamlanması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, nüfus istihdamının ve gelirinin artırılması amaçlanmıştır.
2007-2013	<ul style="list-style-type: none"> • Dokuzuncu Kalkınma Planı • Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi-I (2007-2013) 	Kırsal alanda alternatif üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi, halkın ihtiyaçları ve bölgenin özelliklerine göre hizmet sunulması, kurumsal eksikliklerin tamamlanması amaçlanmıştır.
2014-2018	<ul style="list-style-type: none"> • Onuncu Kalkınma Planı • Kırsal Kalkınma Planı • Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi-II (2014-2020) 	Kırsal kalkınma politikalarının daha yönetilebilir olması, kırsal kesimdeki ekonomik ve beşeri kaynak potansiyellerinin en iyi biçimde kullanılması amaçlanmıştır.
2019-2023	<ul style="list-style-type: none"> • On birinci Kalkınma Planı • On birinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu (2019-2023) • Tarım ve Orman Bakanlığının Stratejik Planı (2018-2022) 	Tarım ve tarım dışı ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve aile çiftçiliğinin güçlendirilmesi, kırsal kesimde kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve tüm üretici örgütleri arasında işbirliğinin artırılması, kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması, kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısının geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, kırsal toplumun sosyal ve beşeri kapasitesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması ve kırsal kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Kaynak: Yenigül, (2016) ve On Birinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'ndan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Avrupa Birliği'ne (AB) katılım süreciyle birlikte kırsal alan politikalarında yenilikler yapılmıştır. Liberal politikaların etkisiyle Türkiye'nin kamu yönetimi sistemi de değişmiş, devlet eliyle kalkınma modelinden, devlet elinde bulunan karar ve yürütme yetkilerinin, yerel yönetimlere, yarı özerk kamu kuruluşlarına, meslek kuruluşlarına ve sivil toplum kuruluşlarına kaydırıldığı bir yönetim şekli benimsenmiştir (Yenigül, 2016). 2014-2020 dönemi için AB kırsal kalkınma amaçlarını 3 başlık altında; tarımın rekabet gücüne ivme kazandırma, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve iklim için harekete geçme, kırsal toplum ve ekonomi için daha dengeli bir kalkınma olarak belirlemiştir (On Birinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2019-2023).

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) hedefleri doğrultusunda Türkiye'nin kırsal kalkınma politikası; kırsal alanları geleneksel savunmacı yaklaşımdan ziyade ekonomik ve beşeri kaynakları kullanarak ülke kalkınmasında ilerlemeci yaklaşımı benimsemesidir. Türkiye için kırsal alana yapılan kamusal ve hizmet yatırımları ile tarım ve kırsal kalkınma amaçlı yürütülen destekleme faaliyetleri iki boyutlu kırsal yaklaşımı oluşturmaktadır (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 2014-2020).

Türkiye'nin kırsal kalkınma politikasının amaçları; kırsal ekonominin üretim ve istihdam temelinde büyümesi için tarım ve tarım dışı ekonomik faaliyetlerin birlikte değerlendirilmesi, iklim değişikliğine adaptasyon ve kırsal çevrenin doğal kaynaklarının korunması, altyapı yatırımlarının üretim faaliyetlerini desteklemesi ve kırsal yerleşmelerin peyzaj özelliklerinin düzenlenmesi, beşeri sermayenin geliştirilmesi ve yoksulluğu giderecek politikaların uygulanması, kamu hizmetlerinin sunumunda kırsal alanların morfolojik özelliklerinin ve demografik yapısının gözetilerek yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesidir (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 2014-2020).

Onuncu Kırsal Kalkınma Planı'nın hedefleri doğrultusunda 2007-2013 dönemi için UKKS-1 belgesi, 2014-2020 dönemi için UKKS-II belgesi hazırlanmış olup kırsal alanlardaki ekonomik ve beşeri sermaye potansiyellerinin kullanılarak ülke kalkınmasında kırsal alanların yer edinmesi amaçlanmıştır.

UKKS-I Strateji Belgesi'nde kırsal kalkınma; kırsal alanda yaşam kalitesinin ve gelir düzeyinin yükseltilerek gelişmişlik farklarının azaltılması, çevresel, kültürel ve doğal kaynakları koruyan, yereldeki farklı potansiyelleri değerlendirerek çok sektörlü yaklaşımla oluşturulan politikalar. UKKS-I Strateji Belgesi dört stratejik amaçtan oluşmaktadır:

- i. Ekonominin geliştirilmesi ve iş imkânlarının artırılması,

- ii. İnsan kaynaklarının, örgütlenme düzeyinin ve yerel kalkınma kapasitesinin geliştirilmesi,
- iii. Kırsal alan fiziki altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması,
- iv. Kırsal çevrenin korunması ve geliştirilmesi (TC. Tarım ve Orman Bakanlığı,2016).

UKKS-II Strateji Belgesi'nde kırsal kalkınmaya yönelik stratejik amaç sayısı beşe çıkarılarak beşeri sermaye kavramına vurgu yapılmış, yerel kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (TC. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2016).

On Birinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda (2019-2023) kırsal kalkınmaya yönelik amaçlar doğrultusunda hedefler;

- i. Sürdürülebilir tarımsal üretim için aile çiftçiliğinin desteklenmesi
- ii. Tarım ve tarım dışı ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi,
- iii. Kırsal desteklerin çevreci ve verimli bir tarımsal üretim için yeniden programlanması,
- iv. Tarımsal kooperatiflerin idari, mali ve teknik altyapısının güçlendirilmesi,
- v. Çiftçi eğitimi, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin üretici örgütleri aracılığıyla sunulması,
- vi. Ekoloji ve iklimle uyumlu mikro havza temelli ve talep yönlü üretim planlamasının yapılması,
- vii. Tarım arazilerinin kentleşme, sanayileşme ve turizm baskısından korunması ve etkin şekilde kullanılması,
- viii. Tarımsal sulamalarda sürdürülebilir ve katılımcı su yönetiminin sağlanması,
- ix. Orman ve köy ilişkilerinin ormanların koruma-kullanma dengesini gözeterek şekilde oluşturulması,
- x. Yaşam kalitesini iyileştirecek altyapı hizmetlerinin sunulması,
- xi. Hizmet sunumunda köy mahalli idaresinin etkinliğinin artırılması,
- xii. Köy kültürünün ve kırsal mirasın korunması,
- xiii. Örgün eğitim hizmetlerinin ve kırsal ekonomiye özgü mesleki eğitim imkânlarının güçlendirilmesi,
- xiv. Kırsal toplumun beşeri kapasitesini artıracak sivil girişimlerin teşvik edilmesi,
- xv. Yoksullukla mücadelede dezavantajlı gruplara özel sosyal hizmet ve yardım programlarının oluşturulması,

xvi. Kırsal kesime hizmet götüren yerel kurum ve kuruluşların kurumsal kapasitesinin artırılması.

xvii. Kırsal kalkınmada kamu ve kamu dışı paydaşlar arasında etkili yönetim mekanizmalarının oluşturulması,

xviii. Veri temelli kırsal politika altyapısının güçlendirilmesi olarak belirlenmiştir.

2.1.5. Kırsal Alan Politikalarına Yön Veren Uluslararası Aktörler

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanlara gerekli kaynağın aktarılmasına yönelik görüşler kabul görmeye başladıktan sonra kırsal kalkınma konusunda önemli yere sahip olan Dünya Bankası (DB), Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası kurumlar kırsal alana yönelik çalışmalarda bulunmaktadır.

Dünya Bankası, sürdürülebilir bir gelişme yaklaşımı benimsemekte, kırsal alanlarda katılımın, çok disiplinli ve çoğulcu yaklaşımların esas alınması gerektiğini savunmaktadır (Yenigül, 2016). Dünya Bankası'nın geliştirdiği "Yeni Kırsal Alan Stratejisi" ne göre; kırsal alanlarda yaşayanlar en az kentsel alanlarda yaşayanlar kadar yaşam refahına sahip olmalı, kırsal alanlarda yaşayanlara eşit ve adil ekonomik ve sosyo-kültürel fırsatlar sunulmalı, kırsal alanlar tüm toplum kesimini kapsamalı, kırsal alanlarda yaşamak ve çalışmak sürdürülebilir hale getirilmelidir (Gülçubuk ve ark., 2016).

Bir diğer aktör Birleşmiş Milletler' in kalkınma politikalarındaki hedeflerinde; diğer kuruluşlarla benzer bir yaklaşımda oldukları, özellikle yoksulluk ve açlığı azaltma konularını temel aldıkları görülmektedir (Yenigül, 2016). İyi yönetim ve demokrasi, insan hakları, silahlı çatışmaların önlenmesi ve barışın yapılandırılması gibi temel konular üzerinden kırsal alanlarda okuma-yazma bilmeyenler, çevresel bozulma ve toplumsal dışlanmışlık, cinsiyet ayrımcılığı gibi evrensel konulara değinmektedir (Gülçubuk ve ark., 2016).

OECD'nin kırsal kalkınmaya yönelik politikalarına göre kırsal alanlarda tarım sektörünün yanında diğer sektörlerin de desteklenmesi gerektiği, doğal ve kültürel varlıkların korunması ve geliştirilmesi, kırsal alanın gerek küresel ekonomide gerekse yerel ekonomide çeşitlendirilmesi ve rekabet edebilecek hale getirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının artırılması yönünde kararlar olduğu görülmektedir. OECD'ye üye ülkeler arasında kırsal alan ağ yapıları oluşturulması, işbirliği ve

yönetişimin artırılması desteklenmektedir. Kırsal alanın koşulları ve kırsal toplumun ihtiyaçlarına göre politika belirlemenin önemine dikkat çekilmiştir (Çelik, 2006).

AB'nin kırsal kalkınma yaklaşımlarında; ekonominin ve iş imkânlarının, insan kaynaklarının, örgütlenme düzeyinin, yerel kalkınma kapasitesinin, fiziki altyapının ve kırsal çevresinin geliştirilmesi, yaşam kalitesinin arttırılması konularının ön plana çıktığı görülmektedir (Yenigül, 2016).

2.2. Bölge Planlamada Kırsal Alana Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar

Kırsal alana yönelik kuramsal yaklaşımlar geleneksel ve yeni bölgecilik yaklaşımları olarak iki ana başlıkta ele alınmıştır. Mekânı ekonomik faaliyetlerle açıklamaya çalışan geleneksel kuramsal yaklaşımları aynı çatı altında toplayan yeni bölgecilik yaklaşımıyla kırsal alanlara yüklenen anlam üzerinde durulmuştur.

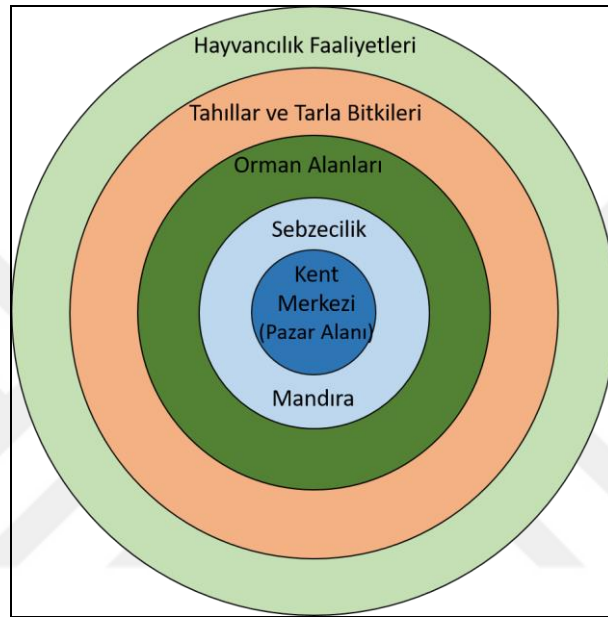
2.2.1. Geleneksel Kuramsal Yaklaşımlar

Sanayi Devrimi öncesinde tarım sektörü gerek üretim hacmi gerekse istihdam düzeyi ile dünyada önemli bir paya sahiptir. Tarıma alternatif olan sanayi sektörü ise yeterli düzeyde mal üretimi yapamamaktadır (Şenol ve Kemeç, 2018). Sanayi Devrimi ile birlikte yerleşim kuramları gündeme gelmeye başlamış olup Tekeli'ye (1970) göre yer seçim kuramlarında genellikle belirli bir üretim, hammadde ve pazar yeri koşullarında en ucuz üretim yeri arayışına girilmektedir.

19. yüzyıldan İkinci Dünya Savaşı'na kadar ekonomik coğrafya, bölge ve kent ekonomisi gibi konuların temelini oluşturan "Lokasyon Teorisi" Fujita ve arkadaşlarına (1999) göre; tarımsal lokasyon teorisinin temelini atan Von Thünen, endüstriyel lokasyon teorisini ortaya koyan Alfred Weber ve piyasa merkezi olarak şehirlerin yerleşimini açıklayan Christaller ve Lösch tarafından yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. Temel olarak mesafe ve alan kavramlarıyla ilgilenen Lokasyon Teorisi'nde mesafe kavramıyla taşıma maliyetleri, piyasa fiyatları ve üretim birimlerinin yerleşime olan etkisi ele alınırken; alan kavramıyla belirli ürünlerin piyasasının belirli coğrafi sınırlara bağlı olduğundan bahsedilmektedir (Topçuoğlu ve Çalışkan, 2016).

Tarımsal Lokasyon Teorisinin öncüsü olan Von Thünen 1826 yılında yayınladığı "The Isolated State" adlı çalışmasıyla iktisadi olayların mekânsal yönünü inceleyen ve ekonomik faaliyetlerin mekân üzerindeki dağılımını açıklamaya çalışan teorilerin

temelini atmıştır. Von Thünen modelinde, tarımsal üretim bölgesindeki farklılaşmanın ana ögesi, merkeze ya da pazara olan uzaklıktır. Von Thünen hipotezine göre tarımsal üretimin ve arazi kullanımının merkezi bir şehirden çevreye doğru dairesel halkalar şeklinde gelişmektedir. Modele göre bahçecilik ve süt üretimi gibi ekonomik getirisi yüksek olan faaliyetler pazara yakın konumlanırken hayvancılık gibi daha az ekonomik getirisi olan faaliyetler ise pazara uzak konumda yer almaktadır. (Topçuoğlu ve Çalışkan, 2016).

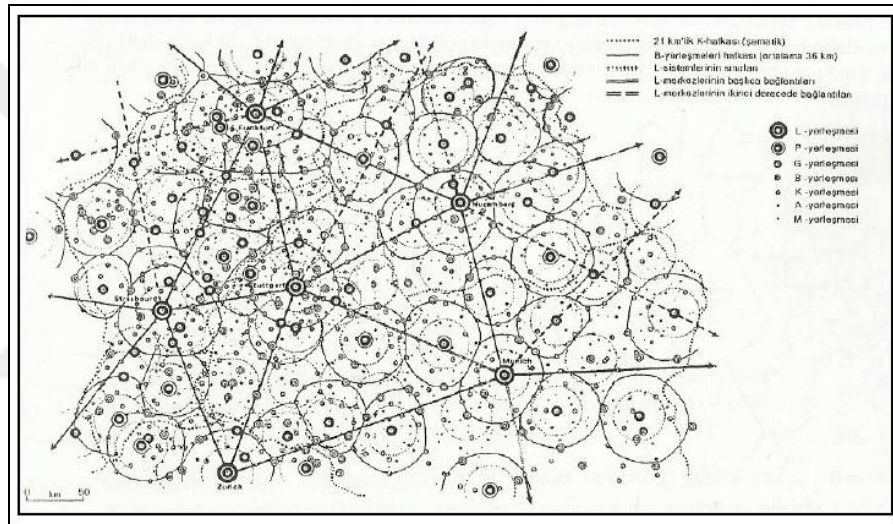
Şekil 2.2. Von Thünen arazi kullanım modeli
(URL-1'den yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Von Thünen'in modeli, varsayımlarında ele alınan bazı kabullerin gerçekçi olmadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Eleştirilerden biri de Robert Sinclair (1967)'in "Von Thünen and Urban Sprawl" adlı çalışmasıdır. Sinclair, Thünen'in aksine merkezi pazarın tek bir nokta olmadığını, şehirdeki pazarlara yakın yerlerde tarımsal yoğunluğun düşük olduğunu, pazardan uzaklaştıkça tarımsal yoğunluğun arttığını savunmuştur (Gültekin ve Kavas, 2014).

1909 yılında Endüstriyel Lokasyon Teorisinin öncüsü Alfred Weber tarafından yayınlanan "Über'den Standort der Industrie" adlı çalışmasıyla endüstriyel lokasyonu belirlemeye yönelik bir teori ortaya koymuştur. Weber'e göre hammadde ve ürünün taşıma maliyetlerine göre işletmeler en uygun konumu bulmaya çalışır. (Topçuoğlu ve Çalışkan, 2016). Alfred Weber, kuruluş yeri teorisinde en iyi yer seçimi için üç kriteri temel almaktadır. Birinci kriter taşıma maliyetidir. Taşıma maliyetinin en az olduğu yer firma için en iyi kuruluş yeridir. İkinci kriter iş gücü maliyetidir. İki yer arasında

tercihte bulunulacaksa; iş gücü maliyetindeki kazanç, taşıma maliyetinden yüksekse kuruluş yeri, iş gücünün düşük olduğu noktaya taşınmalıdır. Üçüncü kriter ise bölgesel yığılma avantajlarıdır. Taşıma masrafları yığılma avantajlarından küçük ise firma kuruluş yerini değiştirmemelidir (Şenol ve Kemeç, 2018).

Walter Christaller tarafından ise 1933 yılında “Güney Almanya’da Merkezi Yerler” adlı çalışma yayınlanarak Merkezi Yerler Teorisi ortaya çıkmıştır. Walter Christaller şehirler ve çevresi arasındaki ekonomik ve hizmet ilişkilerini göz önünde bulundurarak şehirlerin büyüklüğü, yeri, mekânı ve işlevlerine açıklama getirmektedir (Topçuoğlu ve Çalışkan, 2016). Christaller’e göre şehir, çevresindeki yerleşmelere mal ve hizmet sağlayan merkezi bir yerdir. Bu yüzden bütün yerleşim yerleri merkezi yer özelliğine sahip değildir.

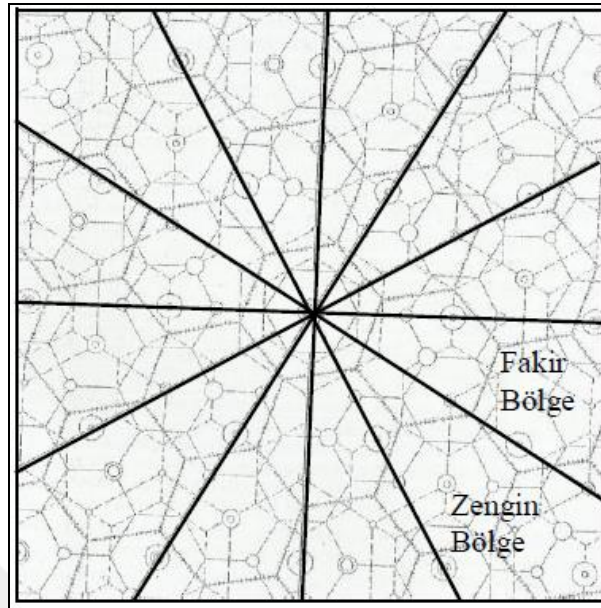

Şekil 2.3. Güney Almanya yerleşme merkezlerinin kademelenmesi (Sakarya, 2013)

Güney Almanya’da 2825 yerleşimde yapılan çalışmayla Christaller, yerleşme merkezlerini yerine getirdikleri fonksiyonları dikkate alarak yedi farklı kademeye ayırmaktadır. Bu kademeler 1.kademedan 7.kademeye doğru sırasıyla pazar kasabası, büyük kasaba, ilçe, büyük ilçe, il, büyük taşra merkezi ve bölge merkezidir (Deviren ve Yıldız, 2014). Christaller’a göre tüketici ihtiyacını gidermek için maliyeti gözetir ve bulunduğu yere göre kendisine en yakın olan merkeze gider. Böylece merkezin etki alanı veya kent sınırı belirlenir (URL-2).

Lösch, 1940’da merkez kademelenmeleri konusunda bir çalışma ortaya koyarak bu çalışmada genel anlamda Christaller modeline eleştirel bakış açısı geliştirmiştir (Sakarya, 2013). Lösch teorisinde taşınabilir malları da dikkate almasından dolayı kuruluş yerlerine, faktör ve mal piyasalarının özelliklerine ve bu piyasaların karşılıklı

etkileşimlerine de yer vererek ekonomik faaliyetin coğrafi alanda dağılımını analiz etmiştir (Deviren ve Yıldız, 2014).

Şekil 2.4.Lössch yerleşim kademelenmesi modeli
(*Dicken ve Llyod'dan (1990) alıntı yapan Sakarya (2013)*)

Lössch'e göre en iyi yerleşim yeri, kârın en yüksek olduğu yerleşim yeridir. Lössch kendi analizinde taşıma maliyetleri dışındaki üretim maliyetlerini sabit varsaymıştır. Lössch'e göre kârın en fazla olduğu yer, üretim maliyetleri sabit olduğu için talebin en fazla olduğu yerdir. Lössch, Cristaller'ın yerleşme organizasyonunu tüketiciyi gözeterek oluşturmasına eleştiri olarak firma arzı ve tüketici taleplerinin birlikte ele alınması gerektiğini savunmuştur. Lössch'e göre merkezin belirlenmesi; kârını artırmak için maliyetlerini düşüren firmaların yer seçimine bağlıyken yerleşme sınırının belirlenmesi bulunduğu yere en yakın merkezi seçen tüketici davranışlarına bağlıdır (URL-2).

2.2.2. Yeni Bölgecilik Yaklaşımları

Von Thünen (1826)'den beri iktisatçılar tarafından ekonomik faaliyetlerin yığılma eğilimi mekânı biçimlendiren bir olgu olarak kabul edilmektedir. Ekonomik faaliyetlerin mekân üzerindeki dağılımını açıklamak amacıyla farklı bakış açıları geliştirilmiştir (Ekinci ve Ersungur, 2013). 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran sonrasında ülkeler ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını azaltarak bölgelerin gelişmesini hızlandırmak amacıyla farklı teoriler ve politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır (Altuğ, 2017). 1990'lı yılların başında Paul Krugman tarafından geliştirilen ekonomik coğrafya yaklaşımı, firmaların daha fazla yer seçimi yaptığı mekânların

özelliklerini belirlemeye çalışmaktadır. Yeni Ekonomik Coğrafya teorisi temel olarak ekonominin mekânsal yapısını modellemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde Yeni Ekonomik Coğrafya yaklaşımı modellerinin kilit unsurlarını çeşitlilik, ölçeğe göre artan getiri ve ulaşım maliyetleri oluşturmaktadır. (Topçuoğlu ve Çalışkan, 2016).

Yeni Ekonomik Coğrafya kavramında tarım ve imalat olmak üzere iki üretim sektörünün olduğu bir ekonomi varsayılmaktadır. Ölçeğe göre sabit üretim ve toprağın yoğun bir şekilde kullanıldığı tarımsal üretimde coğrafi dağılım büyük oranda toprağın dışsal dağılımı tarafından belirlenmektedir. Ölçeğe göre artan getiri ve toprağın uygun kullanılması gerektiğini içeren imalat üretiminde ölçek ekonomilerinden dolayı her bir imalat ürününün üretimi sınırlı bir alanda gerçekleşecektir. Çünkü değişkenler sabitken firmaların yer seçtiği alanlar talebin yoğun olduğu alanlardır ve talebin olduğu alanlarda üretim yapılması taşıma maliyetlerini düşürmektedir (Ekinci ve Ersungur, 2013).

Krugman'a göre ekonomik faaliyetlerin mekâna eşit bir şekilde dağılmadığı, belirli bölgelerde yoğunlaştığı ve bunun nedeni olarak da üç temel belirleyicinin olduğu savunulmuştur. Bir bölgede firmaların yoğunlaşmasının en önemli şartı imalat sektöründeki artan getirilerin çeşitlendirilmesi, ulaşım maliyetlerinin düşük olması ve imalat talebinin olmasıdır. Artan getiriler ve ulaşım maliyetlerinin düşük olması bir bölgeyi cazip hale getirerek firmaların daha fazla yer seçmesine neden olmakta böylece üretim kapasitesi ve verimlilik artarken ortaya çıkan bilgi dışsallıkları ile bölgelerin yenilik kapasitelerinin artması sağlanmaktadır. Böylece bölgeler büyümeye devam edecektir (Altuğ, 2017).

Ekinci ve Ersungur (2013)'a göre, Yeni Ekonomik Coğrafya modeli, Von Thünen veya Christaller-Lösch varsayımlarına ürün farklılaşmasını da eklemektedir. Yeni Ekonomik Coğrafya modelinin önceki çalışmaları ortak bir çatı altında topladığı söylenebilir. (Topçuoğlu ve Çalışkan, 2016).

Ekonomik kalkınmanın desteklenmesi, yerel problemlere sahip bölgelerin gelecek yönetimi tartışmalarında her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Yüksek işsizlik oranı, düşük gelir oranı, göç sorunu, geleneksel imalat sektörünün çökmesi ve küreselleşmenin etkileri gibi olumsuzluklar yerele özgü olan kontrolün artırılması ve bölgesel ekonomiye yönelik müdahale yollarının araştırılmasına neden olmuştur. Yaşanan bu sorunlar, geleneksel bölge politikalarının yerine, rekabetçi, yenilikçi ve esnek, yerelin kalkındırılması ve geliştirilmesine ağırlık veren bölge politikalarının gündeme gelmesine sebep olmuştur. Bu bölge politikalarından hareket eden yaklaşım Yeni Bölgecilik olarak tanımlanmıştır (Erzi, 2004).

Yeni Bölgeciliğin bölgesel yönelimli planlama üzerine beş temel özelliği bulunmaktadır (Ortiz-Guerrero, 2013):

i. Belirli bölgelere ve mekânsal planlamaya odaklanma; Yeni bölgecilik mekânsal boyutun yeniden canlanması gerektiğini ve daha fazla dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Küreselleşme süreçlerinde gittikçe önem kazanan yerleşmede sosyo-ekonomik ve politik güçlerin odağı olarak yeni bölgecilik görülmektedir. Kamu ile özel arasındaki görüş birliği, yerel aktörler arasındaki dayanabilirlik, nüfusun harekete geçirilmesi, sosyal uyum, kültürel kimlikler, kurumlar arası işbirliği ve ağ oluşturma yeni bölgeciliğin yapı taşlarıdır (Ortiz-Guerrero, 2013).

ii. Yönetişim; Yeni bölgecilik, devlet kurumlarının karmaşık durumları ele almada karşılaştıkları zorlukları fark eder ve farklı yönetim seçeneklerinin, sosyal hareketlerin analizinin ve bölgedeki farklı sosyo-ekonomik sermayelerin geliştirilmesinin kapsamlı bir anlayışını arar (Ortiz-Guerrero, 2013).

iii. Bütüncül bir yaklaşım: güç ve güçlendirme; Yeni bölgeciliği savunanlar çevresel, hakkaniyet ve yaşanabilirlik endişelerini ekonomik hedeflerle dengelemeye çalışmaktadır (Wheeler,2002). Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak ve çevre, sosyal adalet, eşitlik ve ekonomik büyüme arasındaki çatışmalı etkileşimi ele almak için bütünsel bir yaklaşım teşvik edilmektedir. Bu yaklaşım, yerel aktörleri güçlendirerek bölgesel bir gelişmeyi desteklemektedir (Ortiz-Guerrero, 2013).

iv. Fiziksel planlamaya yeni bir vurgu: yapıya karşı süreç; Planlamanın uygulandığı tüm ölçeklerde iyi kentsel tasarım kavramından daha çok vizyon oluşturma, stratejik planlama, uyumsuzluk çözümü ve halkın katılımı gibi süreçlere odaklanılması gerektiğini vurgular. Sadece yapı ve onun biçimini değil, sosyo-ekonomik örüntüleri ve ona yön veren toplumsal süreci de dikkate alır (Ortiz-Guerrero, 2013).

v. Bölgesel sorunların ele alınması: koordinasyon ve işbirliği; Bölgesel sorunların çözümü için bütünsel analiz, kapsayıcı ve işbirlikçi yöntemler, pratik ve uygulanabilecek yaklaşımlar, bölgesel stratejiler geliştirmek yeni bölgeciliğin temel özelliklerindedir (Ortiz-Guerrero, 2013).

Yeni Ekonomik Coğrafya evrimselci, kurumsalcı ve ilişki kuramlarla bölgelerin gelişmesinde bölge içindeki kurumların evrimsel gelişimi, bölgelerin gelişme yönü ve aktörler arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Bölgelerin evrimsel açıdan ele alınırken mevcut gelişmişlik durumlarını geliştirmek ve gelecekte izleyecekleri yolları belirleyebilmek için bölgenin geçmişten günümüze izlediği yol analiz edilmeli, sorunlar

çözülmeli ve potansiyeller değerlendirilmelidir. Bu analizler bölgelerin gelişme dönemlerinde uygun politikaların üretilmesini sağlayarak sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır (Altuğ, 2017).

Evrimsel Ekonomik Coğrafya; Boschma ve Frenken (2011)'e göre ekonomik faaliyetlerin bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarına neden olan tarihsel süreci inceleyerek günümüzdeki yoğunlaşmaya neden olan faktörleri araştırırken, firmaların büyüme ve gerileme süreçleriyle birlikte lokasyon davranışlarını anlamlandırmaya çalışmaktadır. Yol bağımlılığı, ekonomik coğrafya yaklaşımı içinde bölgesel kalkınmayı önemseyen, evrimsel ekonominin temel bir ilkesi olarak ekonomik krizlerin ve başarıların açıklanmasını tarihsel olarak belirli olaylarla ilişkilendirerek açıklamaya çalışan bir kavramdır (Altuğ, 2017).

Evrimsel Ekonomik Coğrafya, ekonomik üretimin, dağıtımın ve tüketimin mekânsal organizasyonunun zaman içinde dönüştüğü süreçlerle ilgilidir. Evrimsel Ekonomik Coğrafya, zaman içinde ekonomik mekânın uyarlanması, onun arkasındaki süreçler ve mekanizmalar ile zamansal ve mekânsal olumsuzluğun sistematik gereklilik arasındaki etkileşime odaklanmaktadır. Evrimsel Ekonomik Coğrafyanın ana terimleri ve kavramları evrimsel iktisattan, genelleştirilmiş Darwanizmden ve karmaşıklık teorisinden türetilmiştir. Bunlar arasında bölgesel kalkınma ve uyum için yol bağımlılığı, çeşitlilik, seçim ve örgütsel rutinlerin rolleri vurgulanmıştır (MacKinnon ve ark., 2009; Hassink ve ark.,2014).

Evrimsel Ekonomik Coğrafya bölgelerin belirli kaynaklara, yetkinliklere ve kurumsal yapılara sahip olduğundan bahsederek bölgelerin zamanla değişen piyasa koşullarına ve altyapı hizmetlerine uyum sağlayamadığında; tek başına uzmanlaştığında kilitlenmeye neden olabileceğinden bahsetmektedir. Bölgelerin yeni ağlara eklenerek kilit durumunu çözebileceğinden bahsedilmektedir. Tek başına uzmanlaşmaya karşı üretim çeşitliliğinin olması gerektiğine vurgu yapan Evrimsel Ekonomik Coğrafya yaklaşımında bilgi tikanıklığı yaşanmaması için aktörler arasındaki ağların doğru olması gerektiğinden bahsedilir.

Evrimsel Ekonomik Coğrafya yaklaşımına çeşitli paradigmaların eklenmesi gerektiğini savunanlar da olmuştur. Bu paradigmalar; Coğrafi Politik Ekonomi, Kurumsalcı Ekonomik Coğrafya ve İlişkisel Ekonomik Coğrafyadır.

Coğrafi Politik Ekonomi; dış yatırımın bölgesel kalkınma üzerindeki etkisini ya da uluslararası şirketler ve yerel kuruluşlar arasındaki güç asimetrisini ön plana çıkarma eğilimindedir. Kurumlar ile ilgili olarak, ağırlıklı olarak yatırımcı, sermaye-

emek ilişkilerini ve devletin düzenlemeleri üzerinde durmaktadır (Hassink ve ark., 2014).

Kurumsal Ekonomik Coğrafya; Evrimsel ekonomik coğrafya yaklaşımı ve ilişkisel ekonomik coğrafya yaklaşımı ile birbirini tamamlamakta ve mekânı ekonomik faaliyetlerin yer seçimiyle açıklamaya çalışırken kurumsal yapıların etkileyici ve yönlendirici olduğunu, mekândaki ekonomik faaliyetlerin eşitsiz dağılımında yerele özgü kurumsal farklılıkların neden olduğunu, bu yüzden kurumsal analizlerin önemli olduğunu savunmaktadır (Kaygalak, 2017).

Kurumsal Ekonomik Coğrafya yaklaşımı ekonomik yaşam üzerinde zaman ve mekâna bağlı olarak sosyal ve kültürel birçok faktörün etkili olduğunu, yerel yığılmalar için ekonomik nedenler ortaya koymanın gerekliliğini, sosyal ve kültürel açıdan kurumsal düzenlemelerin yerel avantajlar sağlamada etkili olduğunu savunmaktadır (Altuğ, 2017).

Evrimsel Ekonomik Coğrafyadan farklılaştığı nokta kurumlara vurgusudur. Ekonomik mekândaki değişimi yol bağımlı söylemlerle kurumlara düşen rolleri açıklar. Boschma ve Frenken (2006) kurumları zaman içinde değişmez olarak ele almaları, bölgelerin ekonomik davranışlarını belirlemede koşullar yerine aktörlere odaklanması, yöntemsel olarak hipotez testlerini güçleştiren alan incelemelerine daha fazla ağırlık verilmesi ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının kurumlara atfedilmesine neden olması ve evrimsel yaklaşımlarla çelişmesine yol açtığından dolayı Kurumsal Ekonomik Coğrafyayı eleştirmektedir (Altuğ, 2017).

Kısaca; kurumsal ekonomik coğrafya yaklaşımı, kurumların tarihi ve coğrafi özelliklerine vurgu yaparak kurumların yerele özgü olması gerektiğini, sosyal ve kültürel özelliklerine göre yerele özgü kurumların içindeki aktörlerin etkisini ise evrimsel ekonomik coğrafya yaklaşımına vurgu yaparak açıklamaya çalışmaktadır.

İlişkisel Ekonomik Coğrafya; ekonomik faaliyetlerin sosyal ve ekonomik ilişki ağlarına bağlı olduğunu savunurken aktörlerin ilişkisel gömülülüğüne ve ağlara (küresel üretim ağları) vurgu yapmaktadır (Hassink ve ark., 2014; Tuysuz, 2017). Kurumsal öğrenme, yenilikçilik ve iletişime odaklanan ilişkisel ekonomik coğrafyanın temelinde ekonomik süreç ve ilişkiler vardır.

Ekonomik eylemlerin sosyal ilişkilerle örülü olduğunu savunan ilişkisel ekonomik coğrafya, ekonomik ağın parçası olan bireyleri, firmaları ve organizasyonları; ilişkisel olarak devlet otoritesi ve çeşitli kurumlarla birlikte ele almaktadır (Yeung'ten aktaran; Tuysuz, 2017).

Bölge bilimi mekânı soyutlanmış ve kapalı olarak tanımlarken ilişkisel ekonomik coğrafyada mekân ne sadece ekonomik eylemleri tanımlayan bir kavram ne de ekonomik veya sosyal eylemlerden soyutlanan bir kavramdır (Bathelt ve Gluckler, 2003; Hassink ve ark.,2014).

2.2.3. Yeni Bölgecilik Yaklaşımları Açısından Kırsal Alanların Değerlendirilmesi

Bölge planlama çalışmalarında kentsel bölgelerdeki sanayi kümelenmeleri, yenilikçilik, rekabetçilik ve hizmet sektörlerine daha fazla odaklanması sonucunda kırsal alanlardaki değişimler göz ardı edilmiştir. Kırsal alanlarda yaşanan sorunlardan sonra Yeni Bölgecilik yaklaşımları, kırsal alanları sadece tarımsal üretim ve rekabet, ulusal teşvikler gibi konulardan uzaklaştırarak yerel değerlerin ve kaynakların kullanılarak çeşitlilik, rekabetçilik ve yenilikçilik gibi kavramlarla bölgesel büyüme için ele alınabileceğini savunmaktadır.

Geleneksel paradigmaları aynı çatı altında toplayan Yeni Bölgecilik yaklaşımlarıyla birlikte mekân kavramı bilgi, beceri, özgünlük, kültürel çeşitlilik gibi sosyo-kültürel özelliklerle birlikte ele alınmış olup; kırsal alanlar ilişkili sektörler ve kurumlarla formel ve enformel ağlarla ilişkisel bir yapı içinde incelenmeye başlanmıştır. Yeni Bölgecilik yaklaşımıyla kırsal alanların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan mekânsal değişme sürecinin yönetimine vurgu yapılmaktadır. Yol bağımlılığı, örgütsel rutinler, birikim, bölgesel kilitlenme, kümelenme, yığılma ekonomileri, yenilikçilik, çeşitlilik, sosyal sermaye gibi kavramlarla kırsal alanlar Yeni Bölgecilik bakış açısıyla tekrar değerlendirilmektedir (Karakayacı, 2018).

Mekân kavramının değişmeye başlamasıyla birlikte yeniden önem kazanan kırsal alanların; sektörel çeşitlilik, işgücü hareketliliği, kurumsal altyapı çeşitliliği gibi “yere özgü” özellikleri kullanarak ön plana çıktığı görülmektedir. Yeni Bölgecilik yaklaşımları açısından kırsal alanlar; ağ ve bilgi odaklı üretim modellerinin gelişmesi, uluslararası düzeyde rekabet edebilir durumda olması, bölgesel ölçekli kalkınma stratejilerinde yenilikçi süreçle birlikte tarım sektörü başta olmak üzere diğer ekonomik sektörlerin de güçlenerek çeşitlilik sağlanması gibi konularla ele alınmaya başlanmıştır (Karakayacı, 2018). Yeni Bölgecilik yaklaşımlarında kırsal alanların belirli coğrafik sınırları olan bir mekân olarak mı yoksa yaşam biçimi, toplumsal ilgi ve beklentiler, kültürel yapı ve girişimcilik kavramlarıyla birlikte tanımlanan sosyal bir çevre olarak mı alınması gerektiği ana tartışma konularındandır (Halfacree ve Boyle'den aktaran; Karakayacı, 2018).

Kırsal alanlar teknolojik gelişmelerin mekânı değiştirmesi ve karşılıklı ilişkilerle birlikte yeniliklere neden olmasından dolayı yerelleşmiş beceriler, gömülülük, yönetim, yığılma gibi konuları ele alan kurumsalcı bakış açısıyla ilişkilendirilebilir. Bu bakış açısında kırsal alanların tarihi ve kültürel özelliklerinin gerektirdiği alışkanlıkları temel alarak sorunların çözümlenebileceği savunulmaktadır. Kırsal alanların mekânsal ve kurumsal değişikliklerle birlikte yenilikçilik, öğrenme, farklı aktörler arası işbirliği ve ekonomik, sosyal ve kültürel çeşitlilikle birlikte kırsal gelişmenin hızlanacağına vurgu yapılmaktadır (Karakayacı, 2018).

Küreselleşmeyle birlikte göz ardı edilen kırsal alanlar, erişilebilirlik olanaklarının artması, gıda ağlarına eklenme, doğal ve temiz çevre olanaklarından yararlanma gibi konularla birlikte yeni sosyal, ekonomik, politik ve mekânsal yaklaşımların ortaya konulmasını gerektirmiştir. İş birliği, güven, karşılıklılık gibi ağ odaklı ilişkilerin yoğunlaşması, farklı ekonomik davranışların biçimlendiği ve karar alma süreçlerinin değişmesiyle birlikte yönetim modelinin öne çıktığı, çeşitli ekonomik ve üretim yapısı, bireyin öğrenme ve beceri düzeyinin gelişmesine vurgu yapan yaklaşımlarla kırsal alanlar etken bir yapıda ve çok boyutlu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Karakayacı, 2018).

2.3. Kırsal Alanların “Direncilik/Dayanıklılık” Kavramı Çerçevesinde İncelenmesi

Ekoloji biliminde ortaya çıkan dayanıklılık kavramının tanımına değinilmiş, bölge planlama literatüründeki yeri ve kırsal alanlardaki önemi üzerinde durulmuştur.

2.3.1. Direncilik/Dayanıklılık (Resilience) Kavramı

Türkçede dayanıklılık, direncilik, esneklik gibi anlamlara gelen “resilience” kavramı Latince “reskene” kavramından türetilmiştir. Geriye sıçramak ve bir tür olumsuz durumdan sonra eski denge durumuna dönebilme yeteneğine verilen isimdir. Dayanıklılık/direnç kavramı bir varlığın veya sistemin şoklara karşı nasıl tepki verdiğini açıklamak için kullanılan bir terimdir (Martin ve Sunley, 2014). Bir bölgenin dışsal şok karşısında ekonomideki denge durumunu koruması veya eski haline dönebilme yeteneğidir (Pike ve ark., 2010).

Genel bir tanım olarak “resilience” kavramı bir sistemin etkilendiği şok sonrasında aynı işlev, yapı ve kimliği sürdürebilme yeteneğidir. Üç ana özelliğe değinerek kavramın tanımı yapılabilir:

- i. Bir sistemin tehditleri emme ve bunlara karşı durma kapasitesi yardımıyla ana özelliklerini koruyabilmesi,
- ii. Bir sistemin kendini yeniden düzenleyebilmesi,
- iii. Değişim bağlamında öğrenme ve uyum kapasitesi,

Dayanıklılık üzerine mevcut literatür çeşitli disiplinleri kapsamaktadır. Psikoloji dalı bireylerin yaşamsal olaylar üzerine gösterdikleri dirençlere odaklanır. Ekoloji bilimi resilience konusunda daha çok sistemin işleyişindeki istikrarlı durum üzerinde durur. Sosyoloji biliminde toplulukların dışsal etkiler karşısında kendi sosyal altyapılarına dayanma yeteneğidir. Mühendislikte ise, insanların ve yerlerin doğal afetler karşısındaki savunmasızlığına odaklanmakta, sistem arızalarının ve bunların sosyal ve ekonomik etkilerini tahmin etmektedir (Pike ve ark., 2010).

Direnç, dayanıklılık, çabuk iyileşme gücü, zorlukları yenebilme yetisi ve esneklik gibi sözcüklerle tanımlanan “*resilience*” kavramı, kentlerin ve bölgelerin dış koşullardan etkilenme ve bunlara tepki verme sürecini tanımlamakta kullanılmaktadır. Son dönemde bu kavramın öne çıkmasının ana nedenleri sosyo-ekolojik sistemlerin önemli afetler karşısındaki zayıflıklarının belirgin hale gelmesinin yanı sıra, özellikle küreselleşme dalgaları sonucunda kırılganlıkları artan bölgelerin ekonomik şok ve krizlerden artan ölçüde etkilenmeleri olmuştur (Christopherson ve ark., 2010; Eraydın, 2013). Ekolojik ve ekonomik sıkıntılar kırılganlıkların artmasına neden olup, kentsel ve bölgesel gelişmeye yönelik amaçların irdelenerek yeni koşullara uyum sağlanması ve bu koşulları kendi yararına kullanma düşüncesinin planlama yaklaşımlarında yer almasını sağlamıştır (Eraydın, 2013).

Dirençlilik, bir özellik ya da sonuç değil, birçok değişim ve süreklilik kombinasyonunu içeren karmaşık bir süreçtir. Ekonomik coğrafyada dirençlilik analizinin görevi, öncelikle bölgelerin şoklar tarafından nasıl etkilendiğini belirlemek ve daha sonra, bulguları ilgili çeşitli faktörler ve süreçler açısından açıklamaktır (Martin ve Sunley, 2014). Bölgesel dirençlilik tanımından söz edebilmek için öncelikle dışsal şokun nedeni ve nasıl yorumlandığı önemlidir. Bölgeye bağlı nedenler bölgesel dirençliliğin ölçüsü ve tanımlanma şeklini değiştirir. Şoktan etkilenmeyen bölgesel bir ekonominin, şoktan ciddi bir şekilde zayıflayan bölgesel ekonomiye göre daha çabuk iyileşmesi daha olasıdır.

Dirençli bir bölge sadece ekonomik olarak başarılı olmakla kalmaz, aynı zamanda uluslararası rekabette meydana gelen değişikliklerin, tüketici taleplerindeki değişimlerin ve bu tür “şokların” sisteme kaymasının kaçınılmaz uyarlaması karşısında

uzun vadede ekonomik başarısını sürdürür. Bir bölgenin başarısı mevcut ve geçmiş ekonomik büyüme, istihdam oranları, yaşam standartları ve yaşam kalitesi ile ölçülebilir. Zorluk, herhangi bir zamanda, gelecekte böyle bir başarının sürdürülüp sürdürülmeyeceğinin ve özellikle de bölgenin ekonomik durgunluk veya diğer zorluklar karşısında dirençli olup olmayacağını tahmin edebilmektir. Bu zorlu tahminin yapılmasının bir yolu, hangi bölgelerin geçmişte ne kadar dirençli olduğunu kanıtlamak ve bu direncin nasıl elde edildiğinden ders çıkarmaktır (Christopherson ve ark., 2010).

Dirençlilik, evrimsel ve ekolojik sistemler olarak bölgeler etrafında yeni kuramlaştırmada kritik bir kavram olarak giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Bölgesel kalkınma teorisyenleri, “yerin”, bölgelerin nasıl işlediğini, geliştiğini ve geliştiğini anlamada önemli olduğunu ileri sürmektedir (Bristow,2010). Evrimsel Ekonomik Coğrafyada yer alan “yol bağımlılığı” kavramı bir bölgenin dirençliliğini irdelemek için önemlidir. Yol bağımlılığı kavramı, geçmişin geleceği nasıl şekillendirdiğini, bir bölgenin bir şok karşısında zaman içinde geliştirdiği uyum yeteneğini araştırırken kullanılmaktadır (Dawley ve ark., 2010).

Bir bölgenin zamana göre uyum ve adapte olmasını sağlayan faktörler (Christopherson ve ark., 2010):

- Güçlü bir bölgesel yenilik sistemi
- Modern bir üretim altyapısı (ulaşım, geniş bant sağlama, vb.)
- Yetenekli, yenilikçi ve girişimci bir iş gücü
- Sermaye sağlayan destekleyici bir finansal sistem
- Tek bir endüstriye aşırı bağımlı olmayan çeşitlendirilmiş bir ekonomik üs

Dawley ve arkadaşlarına göre (2010); dirençlilik düşüncesinde üç boyut vurgulanabilir. Birincisi, yol bağımlılığının tarihsel ve gelişen boyutu “şokların” değişim süreçlerinin ortaya çıkmasıyla yakından ilişkili olduğunun farkına varılmasıdır. İkincisi, bölgesel kilitlenme düşüncesi üzerine odaklanmadır. Evrimsel bir çerçevede incelendiğinde bölgesel kilitler kaçınılmaz son noktalar değildir. Teknolojik gelişmelerin hızlandırılması, dış kaynakların içe aktarılması ve ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ile bölgenin uyum kapasitesi artırılır ve kilitler çözülebilir. Üçüncüsü ise bölgesel ekonomik kalkınma yollarının neden ve nasıl ortaya çıktığını daha iyi anlamak için süreklilik kavramı yerine değişim kavramına öncelik verilmesidir. Ekonomik kalkınma modellerinde önceden var olan yerel kaynaklar, yeterlilikler, beceriler ve deneyimler özellikle mekâna dayalı özellikler, yerel firmalar ve yatırım yapacak olan firmalar arasındaki rekabeti ve yenilikçi dinamiği teşvik etmek için

çevrenin çekiciliğini şekillendirmeye yardımcı olur. Uyum, kurumların zaman içinde stratejileri, yeterlilikleri ve çeşitliliklerini değiştirerek dinamik bir sürecin parçası olmasını sağlar.

Çeşitlilik, evrimsel perspektif içinde ikinci bir analiz çizgisi sağlar ve adaptasyon ve uyarlanabilirlik mekanizmalarının anlaşılmasında yol bağımlılığını tamamlar. Yerel veya bölgesel ekonomideki çeşitli sektörler (yapısal) ve firma davranışları, çeşitlendirilmiş ekonomilerin daha uyarlanabilir olduklarını desteklemeye yardımcı olurlar (Dawley ve ark., 2010).

Öğrenme bölgeleri oluşturulması bölgesel rekabet başarısı için önemli bir kavramdır. Öğrenme bölgeleri sayesinde bilgi yaratma ve değişimi, inovasyon ve öğrenme firmaların yeni ürünleri ve süreçleri keşfetmelerine yardımcı olacaktır. Çevresel iyileştirmeler, istihdam artışı ve işbirlikçi endüstriyel ilişkiler de sağlayan öğrenme bölgeleri dışsal etkiler karşısında adapte olabilme yeteneğinin dolayısıyla dirençliliğin artmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte, daha dirençli bölgelere geçmek, aynı zamanda, sermayenin mantığının sınırlarının ötesine geçmeyi ve değerlendirme süreçlerinin ve ürün çıktılarının farklı kavramlarının geçerliliğini kabul ederek “ekonomi” olarak sayılanları yeniden tanımlamayı gerektirecektir. Bu tür faaliyetler, yerel olarak üretilen ürünlerden yerel ihtiyaçları karşılayan ya da mevcut malların ve malzemelerin geri dönüşümü ve yeniden kullanımına dayanan, çeşitli şekillerde daha hafif bir çevresel ayak izine sahip olacak şekilde kurulmaktadır. Sosyal olarak yararlı bir iş yaratmanın yanı sıra, genellikle işsizliğin yüksek olduğu bölgelerde de, bu sosyal ekonomi projeleri, ekolojik açıdan daha dirençli bir ekonominin yaratılmasına katkıda bulunmaktadır (Hudson,2009).

2.3.2. Dirençlilik Açısından Kırsal Öne Çıkaran Özellikler

Son zamanlarda bölgesel analistler, mekânsal ekonomistler ve ekonomik coğrafyacıların dikkatini çeken dirençlilik kavramı bölgeye uyarlandığında iki tanımı kapsamaktadır. Birincisi dirençlilik, bir kalkınma alanının temellerini (ekonomik, sosyal, kültürel vb.) koruyarak dış baskılara dayanma kabiliyeti veya dış değişimlere olumlu tepki verme kabiliyeti olarak ölçülebilir. Bu durumda bir bölgeye denge seviyesine dönmesini sağlayan “statik bir esnekliğe” sahip olduğu söylenebilmektedir (Hamdouch ve ark.,2012; Sánchez-Zamora ve ark., 2014). İkinci bir dirençlilik kavramı bir bölgenin yeni kaynaklara ve kapasitelere uygun bir şekilde adapte olabilmesi için

yeni kaynaklar ve kapasiteler yaratma ve kullanma yeteneği, çevresel koşullardan kaynaklanan değişim dinamikleridir. Bu durumda bir bölgenin dış değişimlere adapte olabilme ve uyum sağlama kabiliyeti ile nitelenen bir “dinamik esneklik” geliştirdiği söylenebilir (Christopherson ve ark., 2010; Sánchez-Zamora ve ark., 2014).

Christopherson ve ark. (2010) ve Dawley ve ark. (2010), esnek bir bölgenin ekonomik başarısını uyarlama, adaptasyon, yakınsama ve denge ile analiz ederken; Martin (2012), esnek bir bölgenin başarısını yenileme, yeniden düzenleme, kurtarma ve direnç kategorilerine göre analiz etmektedir. Bu kategoriler;

- i. bir bölgenin büyüme yolu boyunca yenilenme derecesini,
- ii. incelenen bölgenin şok karşısında adaptasyon derecesini,
- iii. şoklardan kaynaklanan hızlı iyileşme derecesi bakımından kapasitesini ve
- iv. şoka karşı duyarlılık derecesini içermektedir.

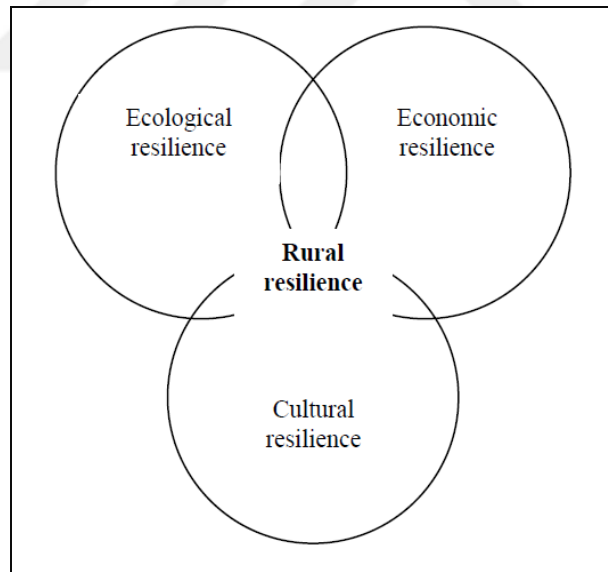
Dirençliliği karakterize eden ekonomik sürecin üzerinde önemli etkileri olan zaman ve mekânın önemine vurgu yapılmaktadır. Dirençli bölgeler değerlendirilirken toplumların sosyo-ekonomik özellikleri, finansal kaynakları (kişisel gelir, kişi başına emekli maaşı, gelir eşitliği, yoksulluk vb.), mekânsal ekonomik sistemi (ekonomik çeşitlilik, iş yoğunluğu, mali açık, GSYİH vb.), planların sürekliliği, siyasi sistem, kamu kurumları, yenilikçilik, teknoloji ve altyapı durumu göz önüne alınmaktadır (Modica ve Reggiani, 2014).

Bölgesel ekonomiler şoklara tepki verirken direnç, toparlanma, yeniden uyumlanma ve yenilenme gibi dört farklı aşamadan geçmektedir. Karşılaşılan şok karşısında ekonominin kırılabilirliği ve duyarlılığı direnç kavramıyla ifade edilirken, yaşanan olumsuzluk karşısında bölgenin ne kadar sürede düzene girebileceği toparlanma kavramıyla, düzenlemenin ekonomik gelir ve istihdamı nasıl etkilediği yeniden uyumlanma kavramıyla, şok öncesi ekonominin yol bağımlılığını sürdürmesi veya yeniden başlatması ise yenilenme kavramıyla ifade edilir (Kumral ve ark., 2012).

Evrimsel Ekonomik Coğrafya teorisinde uyarlanabilir esneklik kavramı bölgesel ekonomi açısından farklı bölgelerin sürecin dinamiğine ve gelişen hareketlere odaklanan rekabetçi bir pazardaki değişimlere ve şoklara dayanma kabiliyeti olarak tanımlanabilir. Bir bölgeyi uyarlanabilir olarak kabul etmek için güçlü bir bölgesel yenilikçi sistemlerinin, öğrenme yeteneğinin, iyi ulaşım ve altyapı varlığının, eğitimli işgücünün, girişimleri destekleyecek finansal bir sistemin ve çeşitlendirilmiş endüstrinin olması gerekmektedir (Sabatino, 2019).

Esneklik, dayanıklılık veya dirençlilik, karmaşık ve dinamik insani ortam etkileşimlerini incelemek için yararlı bir çerçeve olarak ortaya çıkmıştır. Esneklik süreçlerini doğru tanımlayabilmek için müdahaleleri, teori ve araştırmaları sağlam bulgulara dayandırmak gerekmektedir. Bu nedenle bireysel esneklik kırsal topluluğun bir bütün olarak dayanıklılığına yardımcı olmaktadır. Kırsal toplulukların esnekliği, ekonomik, çevresel ve sosyal ihtiyaçlar arasındaki dengeyi sağlamaktadır.

Kırsal dirençlilik, bir kırsal bölgenin değişen yaşam standartlarına bağlı olarak dış koşullara uyum sağlama kapasitesi olarak tanımlanabilir. Kırsal dirençlilik kavramı belirli bir kırsal alanın yeni bir yapı ve süreç kümesi etrafında yeniden örgütlenmeden önce değişime tahammül edebilme derecesini belirler. Bir kırsal alanın ekosistemi, ekonomik ve kültürel işlevleri aynı anda nasıl dengeleyebileceğiyle açıklanabilir. Bu nedenle kırsal dirençlilik perspektifi kırsal alanın kendi ekonomik, ekolojik ve kültürel sistemlerinin giderek birbirine karıştığı fikrine dayanır ve bu sistemler arasındaki etkileşimler yoğunluk ve ölçeğe göre artmaktadır. Bu nedenle kırsal dirençlilik ekolojik dayanıklılık ve kültürel dirençlilik gibi diğer dirençlilik türlerinin karşılıklı ilişkisine dayanır (Heijman ve ark., 2007).

Şekil 2.5.Kırsal dirençlilik
(Heijman ve ark., 2007)

Bir kırsal yerleşme ekonomik yönden dayanıklı olmazsa, gelir yönünden azalma, iş güvensizliğinin artması gibi olumsuz etkiler meydana gelecektir. Dolayısıyla kırsaldan göçün artmasıyla birlikte savunmasız bölgeler ortaya çıkacaktır. Kırsal ekolojik yönden dirençli olmazsa tarım ve yeşil hizmet koşulları bozulacak ve yine kırsal sistemin kırılganlığı artacaktır. Kültürel dirençlilik bölgedeki beşeri sermayesinin

varlığını garanti altına aldığından kırsal dirençlilik için gerekli bir koşuldur. Bu nedenle azalan bir kültürel dirençlilik kırsal sistemin savunmasızlığına katkıda bulunmaktadır (Heijman ve ark., 2007). Kırsal alanların bu sorunlarına cevap verebilen ve ekonomik büyüme, sosyal uyum ve çevresel sürdürülebilirliği sağlayan kalkınma dinamikleri başarılı olarak görülmektedir. Olumlu sonuçlar alınan kırsal yerleşmelerde kırsal dinamiklerin kırsal nüfusu (beşeri sermaye) koruduğu, sakinlerin yaşam kalitesini iyileştirdiği (sosyal ve ekonomik sermaye) ve çevresel sürdürülebilirliği sağladığı anlaşılmaktadır (Sánchez-Zamora ve ark., 2014).

Kırsal dirençlilik, bölgenin dışsal şok karşısında uyum sağlama yeteneği ve bir durumdan diğerine adapte olabilmeye yeteneği olarak tanımlanabilir. Kırsal dirençlilik aynı zamanda sadece kültürel ve ekonomik alanda etkilere cevap vermek değil aynı zamanda ekosistem dinamiklerinin bilinçli bir şekilde şekillendirilmesidir. Bu nedenle peyzaj tasarımı ve planlaması kırsal sistemin yapıları ve işlevleri üzerindeki kontrolleri kaybetmeden dışsal etkilere dayanma kabiliyetinde önemli bir rol oynar.

Kırsal sürdürülebilirlik ve kırsal dirençlilik ileriye yönelik olduğundan dolayı sistemin dirençliliği sürdürülebilirliğin önemli bir unsuru olarak incelenebilir. Çeşitlilik ve dirençlilik arasında da benzer bir bağlantı söz konusudur. Konuyla ilgili yapılan birçok araştırma, tür zenginliğindeki artışın ekosistemin toplam üretkenliği, istikrarı ve çevresel değişiklikler karşısında dayanıklılığında bir artış meydana geldiğini göstermektedir (Heijman ve ark., 2007).

Tarımsal faaliyetlerin bölgesel kümelenmesi daha verimli ve çevre dostu bir üretime yol açmaktadır. Kümelenmenin piyasadaki rekabet gücü onların başarısını belirler. Kümeler, bilgi alışverişi ve yeniliğe ayak uydurma temelinde gelişir. Kırsal hizmetlerin artması ve bölgesel tarımsal kümelenmelerin gelişmesi birbiriyle uyum içerisinde bir sistem geliştirebileceği gibi birbirlerine engel olabileceği bir sistem de geliştirebilirler. Bu bölgelerde tarımsal faaliyetler yoğunlaşma eğilimi gösterirken bir yandan da kırsal alanlardaki hizmet ihtiyacını da tetiklemektedir. Kırsal arazi kullanımında meydana gelen çıkar çatışması kırsal hizmetleri engelleyebildiği durumlar da ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle kırsal hizmetler ile ilgili kırsal planlama gerekmektedir. Kırsal hizmet kümelenmelerin meydana gelmesi ekonomik gelişmeyi hızlandırabilir. Özellikle agro-turizm kırsal ekonominin geri kalanı üzerinde yüksek bir yayılma etkisine sahiptir. Kırsal hizmet kümelenmesi tarımsal kümelenmeyle bu açıdan rekabet edebilir (Heijman ve ark., 2007).

OECD raporuna göre “bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde sahip olunan güç ve yetkilerin kullanımı” olarak tanımlanan yönetim kavramı küreselleşen dünyada kırsal dirençlilik bakış açısında da kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Geleneksel yönetim biçiminden yönetime geçişte, hizmet sunumunda görevli olan kamu, özel, gönüllü kuruluşlar ve özerk kamu kuruluşlarından oluşan çoklu yapıyı koordine etmekle sınırlandırmakta, devletin ekonomik olarak küçülen, siyasal olarak güçlenen bir yapıda olması gerektiğini savunmaktadır. Yönetişim, devlet bürokrasisinin küçülmesi gerektiği ve yönetimin merkezden değil yerelden yapılması gerektiğini savunur. Devlet yasal düzenlemeleri oluşturur ve firmalar arasındaki rekabeti teşvik etme görevindedir. Kırsal alan politikalarını hayata geçirebilecek bir yönetim yapısında; kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile birlikte bütünleşik sisteme ihtiyaç duyulmaktadır (Yenigül, 2016). Kırsal dirençlilik karmaşık olarak nitelendirilebilecek bir politika nesnesidir. Bu politika nesnesinin sorunlarını çözebilmek, doğru kararlar alabilmek ve müdahalelerde bulunmak için aktörler arasında işbirliği, bağımlılık, bilgi aktarımı ve koordinasyon çok önemlidir. Kırsal dirençlilik kamu ve özel sektör arasındaki ilişkiye ihtiyaç duyar (Heijman ve ark., 2007).

Kırsal dirençliliği artırabilmek için çevresel düzenlemeler uygun bir biçimde tarımsal üretimde verimliliği artıracak tarım işletmelerinin yoğunlaştığı rekabet edebilir kümelenme sağlanmalıdır. Yerele özgü ekolojik sistem geliştirilerek, genetik çeşitlilik artırılmalı ve doğal parklarla birlikte turizm değeri artırılmalıdır. Kırsal hizmetlerin sağlanmasında hükümet doğru politikalar geliştirmelidir (Heijman ve ark., 2007).

Kırsal bağlamda dirençlilik kavramı kırsal alanlara ilişkin konuları ele alırken karmaşık sosyo-ekolojik sistemler ve sürdürülebilir kalkınma açısından kullanılmaktadır. Kırsal alanlarda meydana gelen değişim süreçlerini anlamak için gelişen süreçleri, akışları ve dinamikleri derinlemesine incelemek gerekmektedir. Kırsal bölge dinamikleri kavramı, sosyo-ekonomik yapıdaki gelişme süreçlerini, kırsal alanların kurumsal çerçevesini ve çevresel sermayesini ve kalkınmanın etkilerine eşlik eden değişiklikleri ifade etmektedir. Bölgelerin dinamikleri incelenirken yalnızca bölgesel organizasyon değişiklikleri değil, bölgeleri zorlayan güçleri de analiz etmek gerekmektedir (Sánchez-Zamora ve ark., 2014).

Çizelge 2.2.Kırsal alanlardaki değişim süreçlerini de etkileyen bölgesel dinamikler

Ekonomik Yapı	Beşeri Sermaye	Sosyal Sermaye	Çevresel Sermaye	Kültürel Sermaye
Verimlilik	Eğitim	Kurumlar arasındaki işbirliği	Doğal kaynak kullanımı	Kültürel mirasın turizme kazandırılması
İstihdam	Beceriler	Halka açık ortaklıklar	Çevresel bakım ve peyzaj	Çevresel kimlik ve miras alanları
Altyapı ve telekomünikasyon	Demografik yapı	Ağlar arasındaki etkileşimler	İklim değişikliğinin olası etkileri	Sivil toplumların etkisi
Yatırım ve girişimcilik	Göç	Farklı sektörler ilişkiler		
Yenilikçilik	Kır-kent etkileşimleri	Topluluk ve gönüllü kuruluşların kalkınma sürecine etkisi		
Tarım ve tarım-gıda sektörleri	Hizmet sektörüne erişim			
	Yaşam kalitesi			

Kaynak: Sánchez-Zamora ve ark.'dan (2014) yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kırsal alanın sosyal dokusu, tarım ve gıda endüstrisindeki gelişmelere bağlı olduğu için önemlidir. Tarım kırsal ve uzak bölgelerde hala önemli bir sektördür ve çiftlikler istihdam kaynağının çoğunluğunu oluşturmaktadır. Tarım olmadan birçok kırsal topluluk zamanla ortadan kalkacaktır (Glover, 2012).

Tarım, fiziki ve ekonomik koşulların yıldan yıla farklılık gösterebileceği bir sektördür. Çiftçiler bu farklılığa ayak uydurabilecek bir sistem geliştirerek üretim yapmak zorundadırlar. Modern teknolojiye rağmen, alanlar ve hayvanlar makineler değildir. Bu nedenle çiftçiler belirli bir süre için önceden belirlenmiş bir üretim seviyesini garanti edemezler. Pek çok kontrol edilemeyen faktör (hastalık, hava durumu, doğal afetler) zaman, hacim ve üretim kalitesini etkileyerek çiftçi için riskleri artırır. Tarımsal işletmeler olumsuz durumlarla başa çıkabilmek için her bir değişikliğe karşı dirençli olmalı, yenilik ve öğrenmeye açık olmalıdır (Glover, 2012).

Tarımsal işletmeler ve çiftçiler olumsuzlukların üstesinden gelmenin yollarını ve bu olumsuzluklarla nasıl başa çıkılacağını öğrenerek esnek bir strateji ortaya çıkarmıştır. Değişim tarımda sabit bir temadır ve çiftlik işletmelerine esnek yetenekler geliştirme fırsatı sunar. Adapte olabilme hem çiftlik işletmeleri hem kaynakların hem de yenilikçi faaliyetlerin kullanılmasında bir faktördür (Glover, 2012).

İklim ve doğal çevre özellikleri toplumsal karakter ortaya çıkmasında en önemli faktörlerdendir. Kuraklık, dolu, don gibi iklimsel olaylarla başa çıkmak çiftçilerin bireysel dayanıklılığını artırdığı gibi kırsal dayanıklılığı da artırmaktadır. Hayat boyu

öğrenme sağlanırken direnç geliştirmek de doğal bir süreçtir. Ortak kültürel, ekonomik ve rekreasyonel çıkarılara dayalı sosyal destekler kırsal kesimdeki halkın deneyimleri ve öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.

Esnek bir sistem değişim, fırsatlar ve gelişme yaratabilir. Sistem zamanla öncekine benzer bir durumu geri kazanamasa bile öğrenme süreçleri boyunca önemli ve olumlu yenilikler üreten çeşitleri ortaya çıkarır (Sabatino, 2019). Kırsal bölgelerin çok işlevlilikleri ve muhtemel dirençlilikleri güçlü bir şekilde gelişmiş ekonomik, sosyal ve çevresel sermayeye sahip yerlerin bu faktörlerden yalnızca birinin veya hiçbirinin olmadığı yerlerden daha dirençli olduğu tespit edilmiştir. Kırsal topluluklar ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan dirençli olabilmeleri için güçlü ve çok işlevli özellikler göstermeleri gerektiğini ortaya çıkarmaktadır (McManus ve ark., 2012).

Sonuç olarak, talep edilen mal ve hizmetlerin verimli bir şekilde üretilmesini kolaylaştırmak için kırsal bölgelerin ya agro-kümelenme tarafından üretilen ürünlerde veya kırsal hizmetlerde uzmanlaşmaları sağlanarak iki işlev arasındaki çatışmanın azaltılması sağlanmalıdır. Arazi kullanımı ekolojik ve ekonomik değerleri gözeterek şekilde çok fonksiyonlu olmalıdır. Ekonomik uzmanlaşma, doğru peyzaj tasarımı ve üzerinde düşünülmüş özel politika ağı belirli bir bölgedeki kırsal dirençlilik şekillendirmede ortaklaşa hareket eder (Heijman ve ark., 2007). Araştırmalar, bireysel işletmelerin olumsuzlukların üstesinden gelmenin yollarını ve bu olumsuzluklarla nasıl başa çıkılacağını öğrenerek esnek bir kültür oluşturduğunu göstermektedir. Bireysel işletmeler farklı işlerde çalışmakta ve bazı durumlarda iş faaliyetlerine devam etmek için çeşitli kaynaklara başvurumaktadırlar. Sürekli öğrenme, sadece işin ayakta kalması ve çiftlik işinin esnek kapasitesinin bir parçası olabilmesi için gerekli olan artan yeniliklerin önemli bir yönü haline gelir (Glover, 2012).

2.3.3. Dirençlilik Açısından Kırsalın Bölge Ekonomisi İçindeki Yeri

Son yirmi yılda bölge planlama alanında ortaya çıkan en önemli paradigma yeni bölgecilik yaklaşımıdır. Yeni bölgecilik yaklaşımı, ekonomik ve sosyal yapıdaki değişimlerin mekân üzerindeki etkisini incelemiştir. Özellikle metropoliten bölgeler üzerine yoğunlaşan bakış açısı kapitalizmin etkisiyle kentlere karşı direnç göstermeye başlayan kırsal alanlara kaymaya başlamıştır. Yeni bölgecilik yaklaşımı mekânı üretmeye yönelik avantajlı arazi parçası olmaktan ziyade sosyal ve ekonomik ilişkileri irdeleyen, tarihi ve kültürel çeşitliliklere odaklı olarak değerlendirir. Bu kapsamda kırsal

bölgeler sadece belirli ekonomik üretim ve sosyal yaşam alanlarının biçimlendiği geleneksel mekanlar olmanın yanı sıra, ekonomik ve sosyal süreçlerin geçirdiği ilişkilerin kompleks bir yapı gösteren yerler olarak ele almaya başlamıştır. Bu kompleks yapı yaşam biçimi, örgütlenme normları, kültürel ve beşeri alışkanlıklar olarak sosyal ilişkilerin üretildiği mekanlardan, ekonomik üretim biçimleri ve organizasyonlarına ve mekânsal kullanım biçimleri ve ihtiyaçlarının biçimlenmesine kadar birçok süreci barındırmaktadır (Karakayacı, 2018).

Yeni Bölgecilik kırsal bölgelerin özelliklerine ve sorunlarına cevap verirken yedi temel unsuru dikkate alır:

- i. Kırsal kalkınma ve küçük toplulukların bölgesel kalkınma süreçlerindeki önemi ve rolünün tanımlanması.
- ii. Kültürün ve sosyal yapının tanınması
- iii. Eşitsizlikleri önlemek için bağlantı ve halk katılımına önem verme
- iv. Kırsal yönetim sistemlerini geliştirmek için kolektif eylem ve sosyal ağların teşvik edilmesi
- v. Siyasi ve iktidar meselelerini ele almanın bir yolu olarak gayri resmi kurumları göz önünde bulundurmak.
- vi. Ağların, sosyal sermayenin, kolektif eylemin ve bağlantının bölgesel kalkınmada oynadığı rolün tanınması
- vii. Sosyal ağların kırsal sosyal sistemlerin yapısal analizini kolaylaştıracak planlama araçları olarak tanınması (Ortiz-Guerrero, 2013).

Yeni bölgeci paradigmanın kırsal bölgeleri yeniden göz önünde bulundurmasıyla birlikte kırsal alanlar doğal üretim kaynaklarının kullanıldığı, yüz yüze ilişkilerin yoğun olduğu, geleneklere ve göreneklere bağlı yaşam biçiminin hâkim, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerin yavaş olduğu mekânlar olarak bölgesel kalkınmayı tetikleyecek potansiyele sahip değilken, yerel değerlerin kullanımı ve kullanılmayan kaynakları tetikleyecek yere özgü sosyo-iktisadi ve sosyo-kültürel ağırlıkların yeni kurumsal çerçevede değerlendirilmesiyle bölgesel kalkınmanın en önemli hedefi haline gelmiştir. Yeni bölgeci paradigmanın kırsal alanları yeniden tanımlama yaklaşımına göre kırsal alanları mekânsal, işlevsel ve sosyal anlamda incelemek gerekmektedir (Karakayacı, 2018).

Mekânsal olarak kırsal alanlar incelenirken yalnızca yaş, eğitim ve kültürel düzeyde değil, içsel ve dışsal etkileşimler, tarımsal faaliyet ve diğer faaliyetler, sosyal ilişki ve davranışlar da göz önünde bulundurulmuştur. Kırsal alan sadece tarımsal

aktivitelerin yer aldığı bir alan değildir ve diğer konulara da odaklanması gerekmektedir. Kırsal ile kırsal toplum ve üretim arasındaki ilişki açıklanırken kırsal mekân dışı açık, esnek sosyo-ekonomik, politik ve kültürel aktivitelerin birimi olarak tanımlanmıştır (Ortiz-Guerrero (2013)'den aktaran; Karakayacı, 2018).

İşlevsel olarak kırsal alanlar incelenirken küreselleşmeyle birlikte kırsal alanların da yerelleşme sürecine girdiği ön planda tutulmuştur. Teknolojik gelişmelerin artmasıyla birlikte ulaşım, bilgi ve iletişim araçlarının kullanımı çoğalmış, kırsal mekânlar kentsel mekânlarla etkileşim halinde olmaya başlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte artan sermaye hareketliliği ve bölgesel rekabet, firmaların gelişmiş bölgelerde yer seçerken kırsal alanları da yeni ekonomik düzenin gelişme mekânı olarak değerlendirmesine neden olmuştur. Kırsal alanlarda yere özgü yeni üretim teknikleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Yeni ekonomik faaliyetlerin artmasıyla birlikte kırsal alanlarda yönetim odaklı kurumsal yapılanma önem kazanmıştır. Yönetişim sistemi kırsal alanlardaki ekonomik çeşitlenmenin artmasına yardımcı olarak rekabet edebilir hale getirmiş ve kentsel baskının etkisini azaltmıştır. Yönetişim sistemi kırsal alanlardaki ekonomik, sosyal ve kültürel çeşitliliği besleyerek kırsal alanların gelişimini hızlandırmış aynı zamanda kırsal alanlarda katılımcı, farklı aktörler arası işbirliği ve bireysel güçlenme gibi çok boyutlu yapının oluşmasını sağlamıştır (Karakayacı, 2018).

Sosyal sermaye kırsal alanlarda karşılıklı ilişkileri güçlendirerek gönüllülüğü artırır, dayanışma ve işbirliği sağlar. Bilgi alışverişine dayalı olan sosyal sermaye sayesinde yeniliklere adapte olmak kolaylaşır, yerel üretim çeşitliliği artar, girişimcilik ve rekabet artarken maliyet ve riskler azalır. Sosyal sermaye kırsal alanların kentsel alanlar karşısında gelişmesine yardımcı olmaktadır (Karakayacı, 2018).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma kırsal alanların bölgesel kalkınma politikaları özelinde önemini yeniden keşfetmeyi hedeflemektedir. Bu amaç bağlamında, çalışma alanı olarak sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-mekânsal özellikler açısından önemli avantajlarla karşılaşabileceği şoklara karşı direnç gösterme dinamiklere sahip Konya ili, Beyşehir ilçesi kırsal alanları seçilmiştir. Beyşehir kırsalının çalışma alanı olarak belirlenmesinin dört nedeni vardır: [1] Beyşehir ilçesinin tarihi dönemde önemli ticaret yollarının üzerinde bulunması, [2] coğrafi özellikleri ve kaynaklarının (Beyşehir Gölü'ne sahip olması) kırsal yerleşmelerde temel geçim kaynağı olan tarımsal faaliyetlerde çeşitlilik (meyve, sebze, tahılgiller üretimi) sağlaması, [3] bölgenin tarımın yanı sıra önemli ekonomik faaliyetlere (balıkçılık, av tüfeği üretimi, sucuk imalathaneleri ve cips, tekstil ve mermer fabrikaları) sahip olması, [4] tarihi ve kültürel yapıların yanı sıra doğal güzellikleri sayesinde önemli turizm potansiyelinin varlığı. Bu özellikler Beyşehir bölgesinde yere özgü üretim kültürü ve örtük değerlerin yerleşik potansiyelinin varlığını somut olarak ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, Beyşehir kırsalının bu potansiyellerine karşın ekonomik ve sosyal açıdan yeterli gelişme dinamiklerini tamamlamamış olması, Beyşehir kırsalında gelişmişlik farkının önemli dengesizlikler içermesi gibi nedenler bölgenin örnek alan olarak belirlenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca belirli dönemlerde ekonomik, sosyal ve fiziksel açıdan kırıma dönemleri yaşayan Beyşehir kırsalı, günümüzde yerel değerleriyle bölgenin önemli alanlarından biri olma özelliğini sürdürmektedir.

Çalışmanın yöntemi, çalışmanın amacı ve hedefi bağlamında sorunsalın belirlenmesi, veri türlerinin ve elde etme yöntemlerinin belirlenmesi, verilerin analizine yönelik tekniklerin belirlenmesi ve alan çalışmasının tasarımı süreci olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır.

3.1. Çalışmanın Amacı ve Sorunsalı

Bu çalışmanın temel amacı; kentler lehine gelişme dinamiklerinin baskın olduğu ve özellikle mekânda yaşanan değişim sürecini tanımlayan yeni liberal ekonomik paradigmaların kentsel mekâna yönelik politikaları ve stratejilerine yönelik yoğun bir yazına karşın, tarımsal üretim ve gelir, tarımsal rekabet ve ulusal düzeyde gerçekleştirilen teşvikler gibi söylemlerin ötesinde rekabetçilik ve yenilikçilik, yerel değerlerin ve kullanılmayan kaynakların değerlendirilmesi, kırsal ekonomilerin

çeşitlenmesi ve yerel, ulusal, çok uluslu yönetimler ve STK'ların temel aktör olarak tanımlandığı yönetim sisteminin ön plana çıkartıldığı ve tarihsel olarak elde edilen birikimin ekonomik-sosyal gelişme üzerinde baskın olduğu kırsal bölgelerin bölgesel ekonomiye uyumu sürecine gösterdiği direnç düzeyini keşfetmek ve bu çerçevede kırsal alanları yeniden keşfetmektir. Bu çerçevede, kırsal yeniden tanımlanarak bölgesel gelişmenin yeni aktörleri olarak değerlendirilmesine katkı sağlayacak tartışmaların yapılması hedeflenmektedir.

Buna göre çalışmanın ana sorunsalı; kırsal alanların gelişme gösterme eğiliminin nasıl olduğunu belirlemek ve evrimci ekonomik coğrafya yaklaşımları bağlamında kırsal alanların yeniden bölge ekonomisine adapte olma potansiyelini değerlendirmektir. Evrimci ekonomik coğrafya yazını, mekânın sunduğu farklılıkları yerleşmelerin geçirdiği değişim süreci üzerine odaklanarak ekonomik sistemlerin mekân ile nasıl ilişkilendirildiği, nerede yer seçtiği ve sosyal ve kültürel çevreye nasıl etki ettiği konuları üzerine yoğunlaşır (Dicken ve Lloyd, 1990). Yerleşmelerin ekonomik ve sosyal gelişmişliğini ekonomik faktörlerin yanı sıra sosyal, beşeri, kültürel, kurumsal ve tarihsel arka planla ilişkilendirerek açıklamaktadır.

3.2. Değişkenlerin Belirlenmesi ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın amacı ve hedefleri bağlamında analize yönelik değişkenlerin belirlenmiş ve değişkenlere ilişkin verilerin elde edilmesinde tezin doğasıyla uyumlu dokümanlar, gözlem, odak grup görüşmeleri, tarihsel ve kronolojik verilere dayılı nitel veriler elde edilmiştir. Ayrıca nitel verilerin doğruluk düzeyini güçlendirmek adına çeşitli ekonomik, sosyal ve mekânsal davranışları ölçmeye yönelik nicel verilere yer verilmiştir. Nitel veriler; bilgi formları, yapılandırılmamış ve yarı-yapılandırılmış gözlemler, yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve yerleşme hikâyelerinden oluşmuştur.

Bilgi formları kırsal yerleşmelere ilişkin tarihi ve kültürel arka planı, yaşam kalitesi, gelir durumu, eğitim seviyesi, olanaklar ve imkânlar, demografik ve fiziki özellikleri içermektedir. Gözlem, belli bir ortam ya da kurumda oluşan davranışları ayrıntılı olarak araştırmak istediğimizde tercih etmemiz gereken bir veri toplama tekniğidir (Bailey, 1987). Bölgenin ekonomik ve mekânsal özelliklerinin yanı sıra, yaşam kalitesi, davranış biçimleri, zenginlikleri ve olanakları, normlar ve doğal-fiziki

özellikler gibi kırsal mekânı tanımlayan veriler ikincil kaynaklar, bilgi formları, gözlem ve derinlemesine görüşmeler sonucu elde edilmiştir.

Alan çalışması öncesinde Beyşehir ilçesine yönelik yapılan araştırmalar sonucunda derinlemesine görüşme yapılması gereken kırsal yerleşmeler belirlenmiştir. Kırsal yerleşmeler nüfus gruplaması yapıldıktan sonra, çevresel özellikler ve yapılan kaynak araştırması sonucunda belirgin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklere sahip veya ekonomik ve demografik yapısı açısından değişkenlik gösteren yerleşmelerden seçilmiştir. Toplam 67 mahallesi bulunan Beyşehir ilçesinde 24 kırsal yerleşmede alan çalışması gerçekleştirilmiştir (Şekil 3.1.).

Çizelge 3.1.Derinlemesine görüşme yapılan kırsal yerleşmeler

Nüfusu	Adı	Seçilme Nedeni
0-250	Yunuslar	Konya-Beyşehir karayoluna yakın konumda bulunması Dere yatağı yakınında kurulmuş olması
	İsaköy	Konya-Beyşehir karayoluna yakın konumda bulunması
	Eylikler	Konya-Beyşehir karayoluna yakın konumda bulunması Beyşehir ilçe merkezine yakın konumda bulunması
	Küçükavşar	Beyşehir ilçe merkezine yakın konumda bulunması
	Hüseyinler	Beyşehir ilçe merkezine uzak konumda bulunması
	Fasıllar	Beyşehir ilçe merkezine uzak konumda bulunması Kayalık ve engebeli bir bölgede kurulmuş olması Fasıllar Anıtı'nın bulunması
	Mesutlar	Beyşehir ilçe merkezine uzak konumda bulunması
250-500	Adaköy	Önemli su kaynakları yakınında kurulmuş olması
	Damlapınar	Dere yatağı yakınında kurulmuş olması
	Karahisar	Kayalık ve engebeli bir bölgede kurulmuş olması
	Emen	Konya-Beyşehir karayoluna yakın konumda bulunması Ovalık alan üzerinde kurulmuş olması
	Üçpınar	Konya-Beyşehir karayoluna yakın konumda bulunması Dere yatağı yakınında kurulmuş olması
	Gölkaşı	Beyşehir Gölü yakınında yer alması Eski Milli Park sınırı içinde yer alması
500-750	Kurucuova	Tarihsel dönem içinde yangın felaketi yaşamış olması Eski Milli Park sınırı içinde yer alması
	Bayşavşar	Farklı üretim tesislerinin bulunması
	Üstünler	Beyşehir-Derebucak karayoluna yakın konumda bulunması
	Gölyaka	Beyşehir Gölü yakınında yer alması Eski Milli Park sınırları içinde yer alması Kubad-Abad Sarayı'nın bulunması
750-1000	Akçabelen	Coğrafi işarete sahip ürününün bulunması
1000-2500	Doğanbey	Dağ eteği ovasında yer alması ve sucuk üretim tesislerinin varlığı
	Esence	Ovalık alan üzerinde kurulmuş olması İki önemli karayolu arasında yer alması
	Sadıkıhacı	Eflatunpınar Anıtı'nın bulunması Ovalık alanda kurulmuş olması
	Yeşildağ	Eski Milli Park sınırı içinde yer alması
	Huğlu	Av tüfeği üretim tesislerinin varlığı
	Bademli	Beyşehir ilçe merkezine yakın konumda bulunması

Esnek sorulardan oluşan derinlemesine görüşme tekniği, göremediklerimiz hakkında bilgi edinme ve gördüklerimiz hakkında ise alternatif sonuçlara fırsat vermesi, konuşma süresinde farklı sorularla konu hakkında yeni fikirlere ulaşılmasına yardım ettiğinden dolayı tercih edilmiş olup, toplanan nitel verilerin analizi, içerik ve betimsel analiz tekniğine göre çözümlenmiştir.

Çizelge 3.2.Beşşehir kırsal dirençlilik değişkenleri

<p>Kültürel Dirençlilik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çevredeki kırsal yerleşmelerle ilişkisi nasıldır? (Akrabalık, husumet, ekonomik vb.) • Kırsal çeşitli örgütlenme faaliyetleri var mı? Amacı nedir? (Dernek, vakıf, oda vb.) • Mahallenizle ilgili alınması gereken kararlarda halk katılımı sağlanıyor mu? • Siz neden burada yaşıyorsunuz, sizi bağlayan temel unsurlar nelerdir? • Eğitim amacıyla mahallenizden ayrılan gençler eğitimleri bittikten sonra geri geliyor mu? Ne tür işlerde bulunuyorlar? Geri dönmeyenler ile ilişkiniz ne düzeydedir? • Geçmişten günümüze devam ettirdiğiniz toplumsal gelenek-görenekler nelerdir? (festival, kutlama vb.) • Unutulmaya yüz tutmuş ve desteklenmesi gereken el sanatlarımız veya üretim teknikleriniz nelerdir? • Yerel halk turizmin gelişmesine katkı sağlayabilir mi? Kırsal turizmi ön plana çıkarabilecek mimari, sosyal veya ekonomik alışkanlıklarınız nelerdir? • Geleneksel üretim tekniklerinizin başlangıcı nasıl olmuştur, kabiliyet ve geleneğin temeli nereye dayanmaktadır?
<p>Ekonomik Dirençlilik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beşşehir ilçe merkezi ile ilişkiniz nedir? Hangi amaçla, ne kadar sıklıkla ve hangi araçlarla gidilir? • Geçmişten günümüze gelen üretim ve yaşam alışkanlıklarınızın ekonomik gücünüzü belirlemedeki rolü nedir? • Yerel veya ulusal pazara açılmış üretiminiz nedir? Arz ve talep karşılanabiliyor mu? • Mahallenizde ekonomik gelir kaynakları nelerdir? Özellikle desteklenmesi gereken ekonomik sektör nedir? • Ekonomik faaliyetler arasındaki ilişki nasıl? Üretim yapılan ürün üzerinde sektörleşmeler var mı? (Paketlenmesi, dağıtımı vb. nasıl yapılmaktadır) • Eğer imkânınız olsaydı mahallenizdeki hangi ekonomik gelir üzerine ne tür yatırım yapardınız? Mahallenizin hangi potansiyelinin desteklenmesini isterdiniz? • Köylünüz olup önemli işadamı, siyasetçi vb. kişiler var mı? Mahallenize herhangi bir yardımda bulunup yatırım yapıyorlar mı? • Yerel yönetim aktörleri arasındaki ilişkiniz nedir? Mahallenize yapılan proje var mı?
<p>Ekolojik Dirençlilik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arazi yapısının ekonomik faaliyetler açısından uygunluk düzeyi nedir? • Ekonomik faaliyetler açısından iklim çeşitliliği ve olanağının düzeyi nedir? • Koruma statüleri açısından ortaya çıkan engeller ya da kısıtların etkisi hangi düzeydedir? • Arazi kullanım biçimleri ve çeşitliliğinin avantajları hangi düzeydedir?

Literatürde bir yerleşmenin direnç düzeyinin belirlenmesinde yol bağımlılığı, sosyal sermaye, çeşitlilik, yönetim, kümelenme, yenilikçilik ve rekabet, turizm potansiyeli gibi değişkenlerin önemli olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede, çeşitli alt başlıklar belirlenmiş olup alan çalışmasında Beyşehir kırsal yerleşmelerin ekonomik ve kültürel potansiyellerini ortaya koymaya yönelik toplam 17 soru sorulmuştur (Çizelge 3.1.). Görüşmeler esnasında ses kaydı yapılmayıp yazılı notlar alınmıştır. Yazılı notlar, literatür taramasıyla desteklenerek raporlanmıştır. Ekolojik dayanıklılığa ilişkin veriler; makaleler, doktora tezleri, ilçe raporları, ilgili kurum raporları ve analizlerinin yanı sıra alan çalışması sırasında yapılan gözlemler ve çekilen fotoğraflardan elde edilmiştir.

3.3. Analiz Yöntem ve Teknikleri

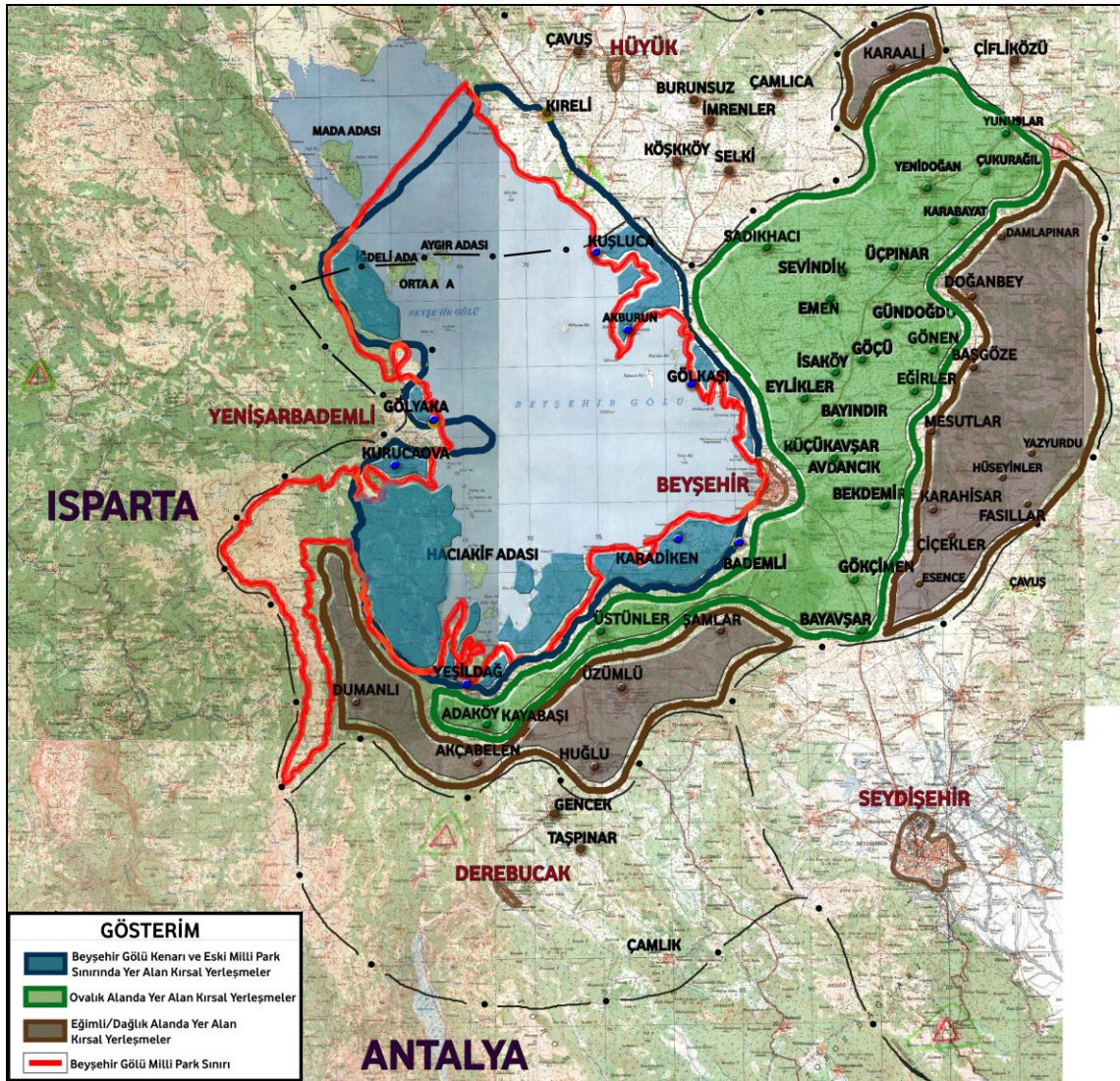
Beyşehir kırsalında dirençlilik kavramı çerçevesinde 6360 sayılı kanunun etkileri, yasal statü ile belirlenmiş aktörler arasındaki yetki paylaşımından kaynaklanan sorunlar ve kırsal alanlarda özellikle genç nüfusun göç etmesi gibi sorunların irdelenmesinin yanı sıra ekonomik, kültürel ve mekânsal açıdan sahip olduğu potansiyellerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Çalışma kapsamında, kırsal yerleşmelerin doğal, kültürel ve fiziki olanakları ile davranış, üretim biçimleri, alışkanlıkları ve yaşama tarzları, değer ve yargılarını anlamak adına yapılandırılmış ve yarı-yapılandırılmış gözlemlere ve odak grup görüşmelerine başvurulmuştur.

Beyşehir ilçesi yaklaşık 2100 km²'lik bir alanda morfolojik özellikler ve ekonomik-sosyal yapı açısından çeşitlilik göstermektedir. Dolayısıyla kırsal yerleşmeler morfolojik özelliklerine göre; Beyşehir Gölü kenarı ve eski milli park sınırında yer alan kırsal yerleşmeler, ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmeler, eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmeler olmak üzere üç gruba ayrılmıştır (Çizelge 3.3.).

Çizelge 3.3.Morfolojik özelliklerine göre gruplandırılan kırsal yerleşmeler

Beyşehir Gölü Kenarı ve Eski Milli Park Sınırında Yer Alan Kırsal Yerleşmeler	Ovalık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmeler		Eğimli/Dağlık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmeler	
	Gölyaka	Adaköy	Sadıkacı	Hüseyinler
Gölkaşı	Bayavşar	Üçpınar	Fasıllar	Akçabelen
Bademli	Üstünler	Küçükavşar	Mesutlar	Doğanbey
Kurucuova	Esence	Eylikler	Damlapınar	İsaköy
Yeşildağ	Yunuslar	Emen	Karahisar	

Şekil 3.1. Morfolojik özelliklerine göre gruplandırılan kırsal yerleşmeler

Morfolojik özelliklerine göre üç gruba ayrılan bölgelerin herbiri, ekolojik dirençlilik başlığı altında morfolojik ve iklimsel özellikler, koruma bölgeleri, arazi kullanım kabiliyeti değişkenlerinin bölgesel gelişme dinamiklerine etkisi bağlamında irdelenmiştir. Diğer taraftan, ekonomik dirençlilik başlığı altında; ilçe merkezi ile ilişkiler, üretim alışkanlıklarının ekonomiye etkisi, yerel ve ulusal pazara açılmış üretim, çeşitlilik, kümelenme, yenilikçilik ve rekabet değişkenleri bağlamında ele alınmıştır. Kültürel dirençlilik ise, çevredeki kırsal yerleşmelerle ilişkiler, örgütlenme faaliyetleri, turizm potansiyeli, geleneksel el sanatları, yönetim ve genç nüfusun varlığı değişkenleri özelinde ele alınmıştır.

Üç bölgenin ekonomik, kültürel ve ekolojik açıdan dirençlilik düzeyi karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Buna göre diğer iki bölgeye göre avantajlı bölge için her bir değişken +1 olarak puanlanırken, diğer iki bölgeye göre en dezavantajlı bölge için her bir değişken -1 olarak puanlanmıştır, diğer bölge ise 0 puan olarak

değerlendirilmiştir. Tüm değişkenler özelinde elde edilen puanların toplamı, bölgelerin dirençlilik düzeyini ortaya koymaktadır. Çizelge 3.4.'de dirençliliğe ilişkin değişkenlerin hangi durumda kaç puan ile değerlendirileceği açıklanmıştır.

Çizelge 3.4. Değişkenlere göre dirençlilik düzeylerinin belirlenmesi

Dirençlilik	Değişkenler
Ekolojik Dirençlilik Uygun: 1 Orta Düzeyde: 0 Uygun Değil: -1	Arazi yapısının ekonomik faaliyetler açısından uygunluk düzeyi
	Ekonomik faaliyetler açısından iklim çeşitliliği ve olanağı
	Koruma statüleri açısından ortaya çıkan engeller ya da kısıtlar
	Arazi kullanım biçimleri ve çeşitliliğinin avantajları
Ekonomik Dirençlilik Yüksek: 1 Orta: 0 Düşük: -1	Kırsal yerleşmenin Beyşehir ilçe merkezine erişilebilirlik düzeyi
	Yerleşmenin geçmişten günümüze gelen üretim ve yaşam alışkanlıklarının ekonomik yapının gelişmedeki rolü
	Yerel veya ulusal pazara açılmış üretiminizin çeşitliliği
	Yerleşmede desteklenmesi gereken ekonomik faaliyet çeşitliliği
	Ekonomik faaliyetlerdeki uzmanlaşma düzeyi
	Yerleşmede ekonomik açıdan desteklenmesini önemli gördüğünüz ekonomik faaliyetlerin düzeyi
	Bölge dışındaki hemşerilerinizin ekonomik gelişme adına sağladığı katkıların düzeyi
Yerel ve merkezi yönetimlerin yatırım kapasitesi	
Kültürel Dirençlilik Yüksek: 1 Orta: 0 Düşük: -1	Çevredeki kırsal yerleşmelerle kültürel ilişkilerin düzeyi
	Yerleşmede kültürel faaliyetlerin devamını sağlayacak örgütlenme düzeyi
	Yerleşmeniz ile ilgili alınması gereken kararlarda halk katılımı düzeyi
	Yerleşmeye bağımlılık düzeyiniz
	Bölge dışından gelenlerin yerleşmeye olan ilgi düzeyi
	Geçmişten günümüze devam ettirdiğiniz toplumsal gelenek-göreneklerin yoğunluğu
	Unutulmaya yüz tutmuş ve desteklenmesi gereken el sanatlarının çeşitliliği
	Kırsal turizmi ön plana çıkarabilecek mimari, yapı ve sosyal çeşitlilik düzeyi
Geleneksel üretim teknikleri ve kabiliyetin düzeyi	

Yerleşmeler morfolojik özellikleri açısından önemli avantajlara sahip olabileceği gibi, çeşitli dezavantajlarla yüzleşmek durumundadır. Bu nedenle, Beyşehir kırsal yerleşmelerinin ekolojik dirençlilik düzeyini belirlemek amacıyla yerleşmenin topografik açıdan engebeli olmayan yapısı, özellikle yağışlı ve güneşli gün sayısı gibi iklimsel özellikleri açısından sahip olduğu avantajlar ve dezavantajlara göre sınıflandırılmıştır. Yanı sıra, yerleşmelerin çeşitli yasal kısıtlamalar karşısındaki dezavantajlı durumu ve arazi kullanım çeşitliliğine göre ekolojik dirençlilik düzeyi belirlenmiştir.

Ekonomik dirençlilik düzeyinin belirlenmesinde, yerleşmelerin ilçe merkezine erişilebilirlik düzeyi, ilçe merkezi ile ekonomik etkileşimi artırdığı için önemliyken, geçmişten günümüze gelen üretim alışkanlıkları, yerel veya ulusal pazara açılmış üretim çeşitliliği ve desteklenmesi gereken ekonomik faaliyetleri dirençlilik düzeyini

belirleyici değişkenlerdir. Kurumsal yatırımlar ve farklı aktörlerin desteği ekonomik dirençlilik düzeyini etkilediği için bölge dışındaki hemşehrilerin ekonomik gelişme adına sağladığı katkılar, yerel ve merkezi yönetimlerin yatırım kapasitesi de değişkenler arasında yer almıştır.

Çevredeki kırsal yerleşmelerle ilişkiler, örgütlenme faaliyetleri, halk katılımı, bölge dışından gelenlerin yerleşmeye olan ilgisi, toplumsal gelenek ve görenekler; toplumsal birliktelik bilincini destekleyen değişkenlerken; unutulmaya yüz tutmuş ve desteklenmesi gereken el sanatları, kırsal turizmi ön plana çıkarabilecek mimari, yapı ve sosyal çeşitlilik bölgesel ekonomiyi de etkileyen, kültürel dirençlilik düzeyinin belirlenmesini sağlayan değişkenlerdendir.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

Bu bölümde çalışma alanı olarak belirlenen Beyşehir ilçesi kırsal yerleşmelerine yönelik dirençlilik kavramı temelinde yapılan araştırmalara ve alanda yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Beyşehir Kırsalı ve Gelişme Eğilimi

Beyşehir ilçesi hakkında genel bilgiler ile Beyşehir kırsalının tarihsel gelişimi, yerleşmelerin isimleri ve kökenleri, demografik yapısı ve ekonomik dinamikleri hakkında elde edilen araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.1.1. Beyşehir İlçesi Genel Durumu

Konya-Karaman Bölgesi (TR52) ilçeleri içinde 2019 yılı sosyo-ekonomik endekse göre, gelişmişlik sıralaması açısından 6.sırada yer alan Beyşehir, Konya il merkezine 90 km uzaklıktadır. İlçenin yüzölçümü 2.121,7 km²'dir. Doğusunda Konya, kuzeyinde Doğanhisar, Hüyük ve Ilgın, kuzeydoğusunda Derbent, kuzeybatısında Isparta ili Şarkikaraağaç ve Eğirdir ilçeleri, batısında Isparta ili Yenişarbademli ilçesi, güneybatısında Sütçüler ilçesi, güneyinde Derebucak ve güneydoğusunda Seydişehir bulunmaktadır (Şekil 4.1.). İlçedeki kentsel yerleşik alanı oluşturan Beyşehir ilçe merkezi 557,36 ha alan kaplamaktadır. Isparta üzerinden il sınırlarına giren D695 kodlu devlet karayolu ve Antalya yönünden bağlantı sağlayan karayolları ilçe merkezinden geçmektedir (Konya Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu, 2013).

Şekil 4.1. Beyşehir ilçesi konumu
(Google Earth görüntüsü kullanılarak düzenlenmiştir.)

Güney ve batısında Toros Sıradağları, doğusunda Erenler, kuzeyinde Sultan Dağları bulunan Beyşehir, Akdeniz Bölgesi Göller Yöresinde kapalı bir havza durumundadır. Bölgede 651 km²'lik büyüklüğüyle önemli bir yer kaplayan Beyşehir Gölü'nün yanı sıra havzada bulunan bir diğer önemli su kaynağı, Konya Ovası Sulama Projesinin de ana kaynağı niteliğinde olan Çarşamba Çayı'dır. Bölgede Kızıloğlu Deresi, Hanboğazı Deresi, Soğukpınar Deresi, Elze Deresi, Üstünler Çayı, Kavak Çayı, Kuru Dere, Sarıöz Deresi ve Eflatunpınarı Çayı gibi küçük akarsular da bulunmaktadır (Beyşehir İlçe Raporu, 2019). Orta Anadolu ve Toros Dağları arasında yer alan Beyşehir fiziki, beşeri ve ekonomik unsurlar bakımından geçiş özelliği göstermektedir (Dinç ve Öztürk, 2013). Bu geçiş özelliği Konya-Beyşehir-Antalya arasında bağlantı sağlayan Gembos Karayolu Projesi gibi önemli kurumsal yatırımlarla da desteklenmektedir.

4.1.1.1. Beyşehir Kırsalı

Beyşehir, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgeleri arasındaki geçişi sağlayan önemli yollar üzerinde yer aldığından dolayı tarih boyunca birçok yerleşime ev sahipliği yapmıştır. Kırsal nüfus dağılımında topografya, iklim, bitki örtüsü ve ekonomik faaliyetlerin etkili olduğu Beyşehir ilçesinde; su kaynaklarına yakın bölgelerde, düzlük alanlarda ve önemli yol akslarının geçtiği (Konya-Beyşehir, Beyşehir-Isparta, Beyşehir-Derebucak) alanlarda nüfusun yüksek olduğu kırsal yerleşmeler bulunmaktadır.

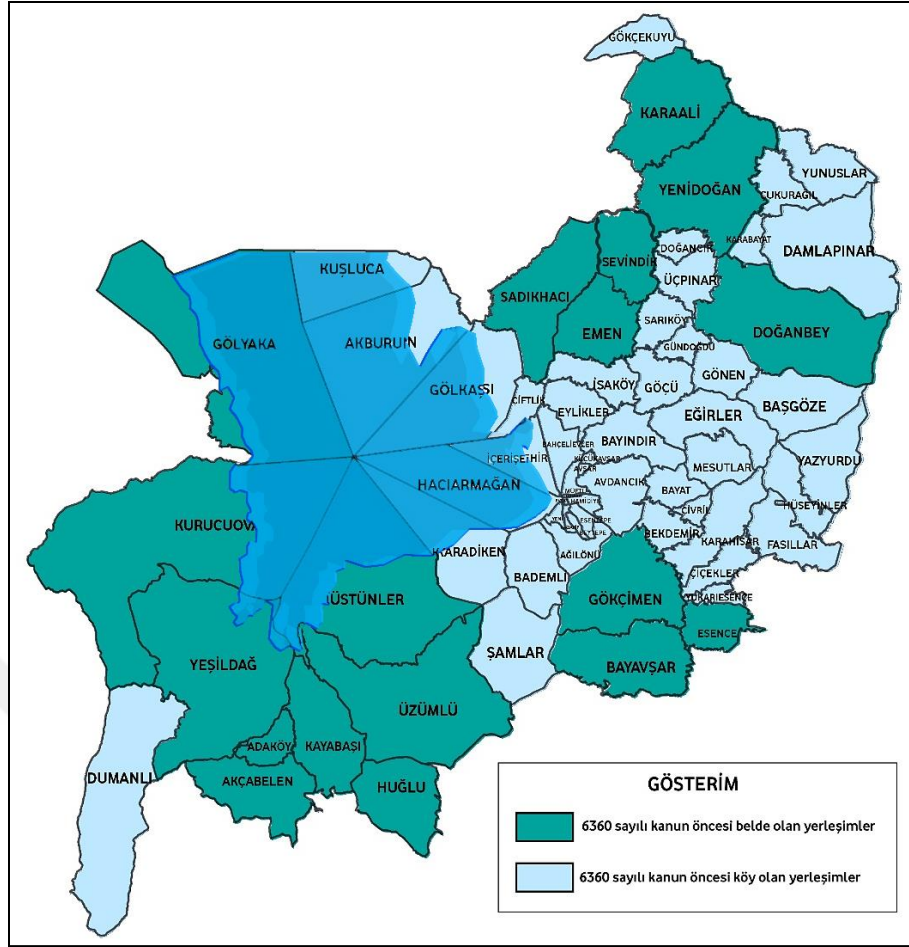
Topografyanın engebeli olduğu yerlerde yerleşmelerin sayısı az fakat yerleşmelerin alanları büyüktür. Topografyanın uygun olduğu bölgede önemli taşıt yollarının da bulunmasından dolayı yerleşmelerin alanları küçük ve birbirine yakındır.

Su kaynaklarına yakın ve coğrafi açıdan uygun alanlarda (ova, dağ eteği ovası) kurulmuş kırsal yerleşmelerin ekonomik gelirlerinin temelini tarım oluştururken, coğrafi açıdan çeşitli kısıtlamalara maruz kalan kırsal yerleşmelerin (orman alanlarının yoğun olduğu, dağlık ve engebeli alanlarda kurulan) ekonomik gelirleri hayvancılık ve diğer sektörler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Göl çevresindeki kırsal yerleşmelerde balıkçılık faaliyetleri de görülmektedir. Beyşehir kırsalının büyük bir bölümünde halı ve kilim dokumacılığının genç nüfusun özellikle büyükşehirlere göç etmesiyle birlikte unutulmuş bir geleneksel üretim biçimi olduğundan bahsedilmiştir.

Beyşehir, 1927 yılındaki Cumhuriyet Dönemi'nin ilk nüfus sayımında Konya iline bağlı belediye bir yerleşme iken 1928 yılında ilçe olmuştur. 1935 yılı nüfus sayımlarına göre Beyşehir ilçesine bağlı Doğanbey, Kireli, Manastır ve merkez bucaklarında toplamda 78 kırsal yerleşmesi bulunmaktadır. Beyşehir ilçesine bağlı yerleşim birimlerinin sayısı, çevredeki yerleşmelerden katılım ve ayrılmalar olduğundan dolayı nüfus; sayım yılları boyunca değişiklik göstermiş olup ilçe sınırında değişiklikler meydana gelmiştir. 1955 yılında Cemeller, Salur ve Çay köyleri birleşerek Yeşildağ kasabasını oluştururken 1987 yılında Hüyük ve Derebucak yerleşmeleri ilçe olmuş, 1985 yılında Beyşehir'e toplamda 84 yerleşim birimi bağlarken 1990 yılında ilçeye bağlı 13 kasaba ve 41 köy yerleşmesi bulunmaktadır (Sarı, 2007).

“Sınırları il mülkî sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanan 6360 sayılı Kanun öncesinde de büyükşehir belediyesi olan Konya ilinin 31 ilçe belediyesi, 168 belde belediyesi ve 584 köyü bulunmaktadır. 6360 sayılı Kanun ile bu 168 belde belediyesi ve 584 köyün tüzel kişilikleri kaldırılmış ve ilçe belediyelerinin sınırları içerisinde mahalleye dönüştürülmüştür (Tekin, 2018).

6360 sayılı Kanun öncesinde 18 belde ve 37 köy tüzel kişiliği bulunan Beyşehir ilçesinde toplamda 67 mahalle bulunmaktadır. Gölyaka, Kurucuova, Yeşildağ, Adaköy, Akçabelen, Huğlu, Kayabaşı, Üzümlü, Üstünler, Gökçimen, Bayavşar, Esence, Doğanbey, Sadıkhacı, Emen, Sevindik, Yenidoğan, Karaali mahalleleri 6360 sayılı Kanun öncesinde belde statüsünde olan yerleşmelerdir.

Şekil 4.2.6360 sayılı kanun öncesi Beyşehir ilçesine bağlı yerleşmelerin statüsü
(Konya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan veri düzenlenmiştir.)

4.1.1.2. Beyşehir İlçesi ve Kırsalının Tarihsel Gelişimi

Anadolu'daki kapalı havzalarda bulunan göllerin su seviyelerinde dördüncü jeolojik zamanın son döneminde meydana gelen düşüşlerle birlikte tarıma uygun geniş alanlar ortaya çıkmış, bu alanların çevrelerinde ilk köy tipinde yerleşmeler kurulmuştur. Beyşehir'in 10 km kuzeybatısında yer alan Erbaba, Konya ilinin en eski yerleşmelerindendir (Yiğit, 2011). Beyşehir Gölü'nün etrafında verimli tarım arazilerinin varlığı bu bölgenin tarihi devirlerde tercih edilmesine neden olmuş; akarsu kenarlarında sulu tarım yapılırken eğimin ve yükseltinin arttığı alanlarda tahıl tarımı ve hayvancılık faaliyetleri yapılmıştır.

Kuşluca, Akburun, Yılan Adası, Bayındır, Avşar, Çiftlik, Karakum, Göçü, Sevindik, Davgana (Doğanbey), Manastır, Üskerles, Huğlu, Şamlar, Karadiken, Bademli, Mesutlar, Fasıllar, Kaşaklı (Yeşildağ), Göçü, Karaali, Bektemür ve İsa Beyşehir ve Suğla Gölleri arasında yapılan araştırmalar sonucunda Neolitik döneme ait olduğu tespit edilen kırsal yerleşmelerdendir (Yiğit, 2011).

Sadıkacı yerleşme sınırları içinde yer alan Eflatunpınar Anıtı ve Fasıllar yerleşme sınırı içinde yer alan Fasıllar Anıtı Hititler Dönemi'nden; Konya-Beyşehir bölgesi arasında yer alan kaya basamakları ve sunaklar Frig ve Lidyalılar'dan günümüze ulaşmıştır (Gümüşçü ve Bahar'dan aktaran; Yiğit, 2011). İbrim Kale (Yeşildağ yerleşmesinin doğusunda), Bayındır Kalesi Helenistik Dönem'den Roma Dönemi'ne geçiş kültürünü yansıtan eserlerdendir (Bahar'dan aktaran; Yiğit, 2011).

On birinci yüzyılın sonlarında Türklerin Beyşehir'de görünmeye başlamasıyla Beyşehir Gölü'ndeki adalarda yaşayan Hristiyanların Türklerle ilişkilerinin güçlendiği ve Türk örf ve adetlerini benimsedikleri, Bizans İmparatorunun emirlerine karşı geldikleri bilinmektedir (Ramsay'den aktaran; Yiğit, 2011). Beyşehir'in Türk hâkimiyetine geçmesinden sonra Alaaddin Keykubat günümüzde Gölyaka yerleşmesi sınırları içinde kalan bölgede Kubadabad Sarayı'nı inşa ettirmiş ve saray vilayet merkezi olarak kabul edilmiştir. Beyşehir Gölü'nün güneydoğu kıyısında 14.yüzyıl başlarında Eşrefoğlu Süleyman Bey'in Beyşehir'i kurması ile günümüzdeki ilçe merkezi daha önemli hale gelmiş ve Kubadabad Sarayı terkedilmeye başlanmıştır (Yiğit, 2011).

Osmanlı toplumu kentlerde oturan yöneticiler ile esnaftan oluşan şehirliler, tarımla uğraşan köylüler ve konargöçerler olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Beyşehir'de ilçe merkezi ve Davgana kent özelliğini, diğer yerleşim birimleri ise köy özelliğini göstermektedir. Kaşaklı (Yeşildağ) ve Cemaller ve Anamas dağları eteğindeki köyler konargöçerlerin oluşturduğu köylerdir (Yiğit, 2011).

16.yüzyılda Beyşehir sancağı; Seydişehir ve Beyşehir olmak üzere ikiye ayrılmış ve 16.yüzyılın sonuna kadar bu şekilde kalmıştır. Osmanlı döneminde on altıncı yüzyılda Anadolu'da kent nüfusları artmış, kentler kalenin dışına taşmaya başlamış bu durum 1507'de on iki mahalleye sahip Beyşehir'de mahalle sayısının 1584 yılında on beş mahalleye ulaşmasına neden olmuştur (Erdoğan'dan aktaran; Yiğit, 2011).

Osmanlı ekonomisinin tarıma dayalı olmasından dolayı nüfusunun büyük bir bölümü köylerde yaşamakta, devletin kendilerine tahsis ettiği arazileri işlemektedir. Beyşehir'de ekilebilir arazi alanının fazla olması, Selçuklulardan beri birbirine oldukça yakın köylerin varlığına neden olmuştur (Erdoğan'dan aktaran; Yiğit, 2011).

16.yüzyılda Beyşehir, Göçü nahiyesinde 108 köy, Cezire nahiyesinde 6 köy, Yenişehir nahiyesinde 10 köy, Kaşaklı'da 17 köy, Yağan'da 23 köy olmak üzere toplamda 335 köy yer almaktadır. Beyşehir sancağında köy nüfusu 16.yüzyılın sonuna kadar büyük oranda artmış, 17.yüzyılın ilk yıllarından itibaren azalmıştır. Köy

nüfuslarının artmasının nedenleri; iç ve dış göçler ile devletçe konargöçerlerin iskân edilmesidir. Göçü, Kireli, Yenişehir, Kaşaklı, Yağan, Yaylasun ve Cezire nahiyeleri 16.yüzyılın sonlarına doğru en fazla nüfusa sahip yerleşmelerdir (Erdoğru'dan aktaran; Yiğit, 2011). 16.yüzyılda başlayıp 20.yüzyıla kadar etkileri devam eden gölün taşması ve bataklık sorunu Zeviyecik (Zeyve), Milli ve Yarangümü köylerinde göçlerin meydana gelmesine neden olmuştur (Yiğit, 2011).

Temettuat defterlerine göre 1840 yılında Beyşehir kazasında toplamda 35 yerleşim birimi bulunmakta olup bunlardan Beyşehir ve Davgana kentsel özellik gösteren yerleşmelerdir. Beyşehir kazası yerleşmelerinden; Beyşehir, Çiftlik, Kıstıfan, Akburun, Eylikler, Avşar, Çivril, Bekdemir, Karadiken ovalık alanda; Kırıklı, Karaali, Çukurağıl, Doğancık, Candar, Sevindik, Davgana, İmen, Sarı, Göçü, Gönen, Çonya, İsa, Ekerler, Mesutlar, Bayındır, Avdancık, Gurgurum, Bademli, Üskerles, Manastır, Huğlu, Kurdular platoluk alanda; Şamlar ve Başlamış ise dağlık alanda kurulmuştur (Yiğit, 2011).

4.1.1.3. Beyşehir Kırsal Yerleşmelerinin İsimleri ve Kökeni

Beyşehir Gölü ve çevresinde bulunan kırsal yerleşmeler 13.yüzyılın ilk yarısında Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat döneminde Üçokların oluşturduğu Türkmenler tarafından kurulmuştur (Muşmal, 2005). Beyşehir ilçe merkezi ve kırsalı, Beyşehir Gölü çevresindeki verimli tarım arazilerinin varlığının yanı sıra Konya ve Antalya arasındaki ticaret yolunda bulunmasından dolayı Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde birçok yerleşime ev sahipliği yapmıştır. Özellikle Selçuklu döneminde Gölyaka yerleşmesinin sınırlarında kalıntıları bulunan Kubâd-Âbad Sarayı'nın varlığı ve Eşrefoğlu Beyliği döneminde beylik başkenti olması Beyşehir'deki yerleşmelerin önemini artırmıştır. Tarım alanlarının büyüklüğü ve konumu yerleşmelerin gelişmesini de etkilemiştir (Sarı, 2007).

Beyşehir kırsal yerleşmeleri adlarını coğrafi, ekonomik ve beşeri özelliklerine göre almıştır. Kırsal yerleşmeler kuruldukları yerin kayaç özelliğine, su varlığına, bitki ve hayvan isimlerine, rüzgâr ve buldukları yön ile ilgili çağrışım yapan isimlere, eski yerleşim adlarına, önemli kişi, ağa, bey ve boy isimlerine göre ve ekonomik faaliyetlerine göre adlandırılmıştır (Sarı, 2007). Adaköy, Akburun, Gölyaka, Gölkaşı gibi kırsal yerleşmeler Beyşehir Gölü çevresinde kurulmuş olup isimlerini göl ile ilişkilendirecek şekilde almışlardır. Sadıkhacı, Karaali, Doğanbey, Yunuslar, İsaköy

gibi kırsal yerleşmeler bey adlarıyla isimlendirilirken Damlapınar, Gökçekuyu, Kurucuova gibi kırsal yerleşmeler hidrografik özelliklerine göre isimlendirilmiştir (Sarı, 2007).

4.1.1.4. Demografik Yapı

16. yüzyılda kırsal kesimden Beyşehir merkezine göçlerin artmasıyla kent merkezi dışında kalan Dışarışehir bölgesinde yeni mahalleler kurmuştur. 16. yüzyılın başında on iki mahallesi bulunan Beyşehir kent merkezinde 16. yüzyıl sonunda on beş mahalle bulunmaktadır.

Beyşehir kırsal kesiminde 16. yüzyılın sonuna kadar artan nüfus, Celali İsyanları'nın etkisiyle 17. yüzyılın ilk yarısından itibaren azalmaya başlamış, 19. yüzyılda tekrar yükselmiştir. 1840 yılı nüfus verilerine göre; Beyşehir'e bağlı köylerde nüfusu en yüksek olanlar Göçü ve Yeşildağ yerleşmeleridir. Çivril, Bayındır ve Çiftlik hane başına düşen kişi sayısının en düşük olduğu kırsal yerleşmeler iken, Şamlar, Çukurağıl ve Karaali hane başına düşen kişi sayısının yüksek olduğu kırsal yerleşmelerdendir. 1840 yılı nüfus verilerine göre; Doğanbey, Üzümlü, Üstünler, İmrenler, Çavuş, Öyük köyleri nüfusun büyük bir payına sahiptir (Muşmal, 2005).

1844 yılında Avşar, Üzümlü, Üstünler, Göçü, Yeşildağ, Adaköy, Akçabelen, Kayabaşı kırsal yerleşmelerinden konargöçerlerin yerleştirilmesi amacıyla tarım arazisi verilmiştir. 19. yüzyıl sonlarında Rus Kazakları Beyşehir gölündeki Mada adasına göç etmiş, Çeçenler ise Beyşehir kent merkezinde bir mahalle oluşturmuşlardır. Kazaklar bölgede balıkçılıkla uğraşırken yerleştikleri mahalleye Hamidiye adı verilen Çeçenler, tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır (Muşmal, 2005).

20. yüzyılın başlarında Kafkasya'dan göç eden ve Beyşehir'de yerleştikleri yere Hamidiye Mahallesi adı verilen Çeçen ve İnguşlar'ın torunları günümüzde Hamidiye mahallesinde yaşamaya devam etmektedir. İlk olarak Sultan Abdülaziz döneminde Anadolu'ya göçlerin başladığı bilinen muhacirler için Osmanlı Devleti tarımsal üretim yaparak geçimlerini sağlamaları için Çeçen ve İnguşlara, Çeçen ve Mada adalarının yanı sıra Kosti Bahçelerinden bağ, bahçe ve arazi tahsis etmiştir. Ev, arazi ve çift hayvanı tahsis edilen Çeçen ve İnguşlar tarım haricinde değirmencilik, dokumacılık, kerestecilik gibi farklı sektörlere de yönelmişlerdir. Osmanlı Devleti'ne Kırım üzerinden göç ederken gördükleri kırmızı elmanın çekirdeğini yanlarında getirerek Kırım Elması olarak bilinen meyvenin üretimini başlatmışlardır. Elmanın yanı sıra üzüm, ayva, armut,

vişne ve kiraz da yetiştiren muhacirler bağcılık konusunda Beyşehir'e katkıda bulunmuşlardır. Un fabrikası ve kerestecilik ticaretine de katkı sağlayan muhacirlerin eğitim ve öğretime de önem verdikleri bilinmektedir. Beyşehir'de yaşayan yerel halkın kerpiç mimariye sahip olmasına rağmen 1901 yılında muhacirlerin gelmesiyle birlikte taş ve ahşap yapıların inşa edildiği ve kiremitin ilk kez Çeçen ve İnguşlar tarafından kullanıldığı, yüksek duvarlarla çevrili avlularla mahremiyete önem verdikleri söylenebilir. Muhacirlerin gerek yerel halkla olan ilişkilerinin artması gerekse modern dünya düzenine alışmalarıyla birlikte zamanla kendi kültürel özelliklerini kayb ettikleri görülmüştür (Muşmal ve Benli, 2019).

1866 yılında Beyşehir'e yerleşen Rus Kazakları gölde bulunan Mada adasına yerleştirilmiş ve Beyşehir Gölü'nü hazineden kiralararak balıkçılık faaliyetleriyle geçimlerini sürdürmüşlerdir. Hristiyanlığın Ortodoks mezhebinden olan Rus Kazaklarına ait bölgede kilise kalıntıları da bulunmaktadır. İnançları, yaşam biçimleri ve geleneklerini asla terk etmemişlerdir. Yaz aylarında tarım ve hayvancılıkla ilgilenen Rus Kazaklarının üretimlerini kendi ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde yapmayarak bölgede ticaret faaliyetleri de yaptıkları bilinmektedir. 1905'te Hans Herman Schweinitz'in Mada adasını ziyaretinden sonra aktardığı bilgilere göre Türkiye'de tek domuz yetiştiriciliğinin Mada adasında yapıldığı bilinmektedir. Geçim kaynağının büyük bir kısmını oluşturan balıkçılık faaliyetlerinde uzmanlaşan Kazaklar, avladıkları balıkları tuzlama, kurutma, çuvallama işlemlerinden sonra çevre yerleşmelere satmışlardır. 1920'li yıllara kadar Mada adasında yaşayan Kazaklar sonrasında Akşehir'e yerleşmiş, 1960 sonrasında ise Türkiye'den ayrılmışlardır. Balıkçılık faaliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunan ve yerel halka salamura tekniğini kazandıran Kazakların ülkeden ayrılmasından sonra Beyşehir Gölü balıkçılığı olumsuz yönde etkilenmiştir (Muşmal ve Benli, 2019).

19. yüzyılda Beyşehir'den göç edenlerin birçoğu İzmir ve İstanbul'a yerleşmiştir. Göçü, Mesutlar, Bayındır, Yeşildağ, Avdancık, Üçpınar yerleşmelerinden nüfusunun çoğunluğu İzmir'e göç ederken Fasıllar ve İmrenler yerleşmelerinden İstanbul'a göç eden nüfus fazladır. Temettuat defterinde Beyşehir'de sık sık yaşanan kıtlık, kuraklık ve sel gibi afetlerin yanı sıra kolera gibi bulaşıcı hastalıkların da görülmesiyle İzmir ve İstanbul'a olan göçlerin arttığı belirtilmiştir (Muşmal, 2005).

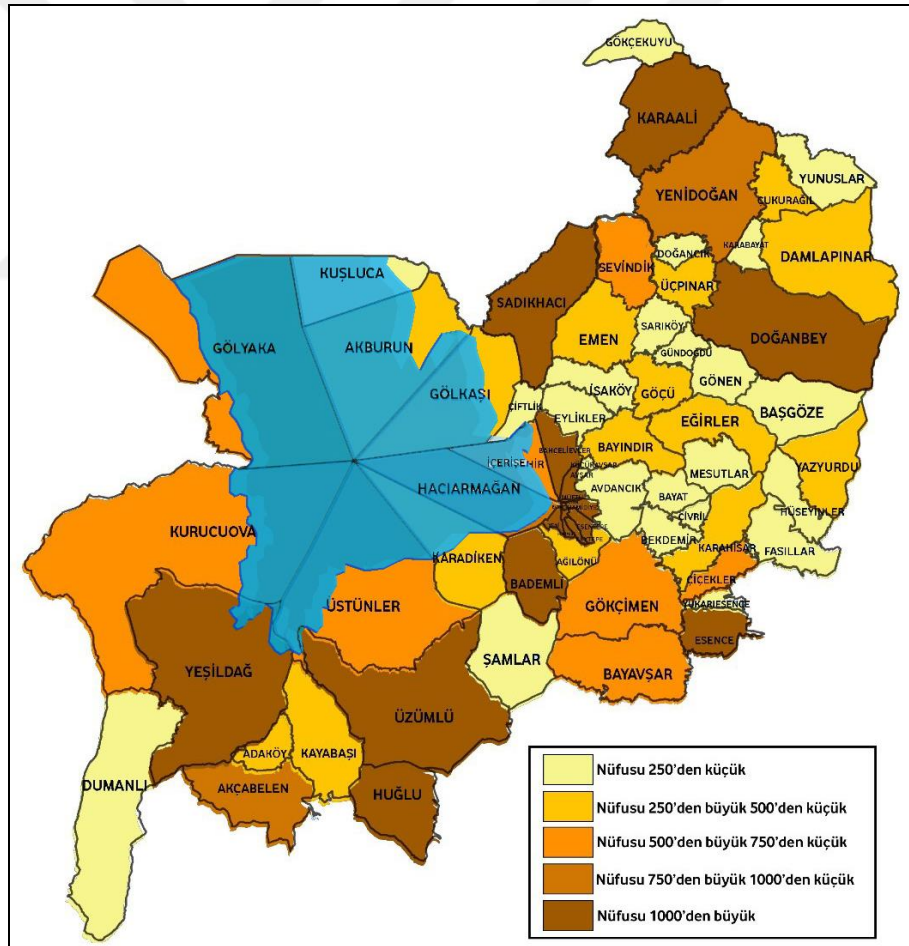
2019 yılı nüfus verilerine göre Beyşehir ilçesi merkez nüfusu 44.014, kır nüfusu 30.455 olup; toplam nüfus 74.469'dur (Çizelge 4.1.). Esence, Sadıkhacı, Yeşildağ, Yenidoğan, Akçabelen, Doğanbey, Karaali, Huğlu, Üzümlü ve Bademli kırsal

yerleşmelerinin nüfusları diğer yerleşmelere göre fazladır. Nüfus sayısının az olduğu kırsal yerleşmelerde morfolojik dezavantajlardan dolayı tarım arazilerinin parçalı ve verimsiz olduğu görülürken, nüfus sayısının fazla olduğu yerleşmelerin ulaşım, haberleşme gibi altyapılarının iyi olduğu, verimli tarım arazilerine sahip oldukları ve tarım harici çeşitli ekonomik faaliyetlerde buldukları görülmüştür.

Çizelge 4.1. Beyşehir ilçesi kır-kent nüfus dağılımı

Yıllar	Konya Nüfusu	Beyşehir Nüfusu Oranı (%)	Toplam Nüfus	Merkez Nüfusu		Kır Nüfusu	
				Nüfus	Oran (%)	Nüfus	Oran (%)
2015	2.130.544	3,5	71.370	39.844	55,8	31.526	44,2
2016	2.161.303	3,4	72.347	41.435	57,2	30.912	42,8
2017	2.180.149	3,3	72.716	42.093	57,8	30.623	42,2
2018	2.205.609	3,3	73.768	42.037	56,9	31.731	43,1
2019	2.232.374	3,3	74.469	44.014	59,1	30.455	40,9

Kaynak: TÜİK, 2020

Şekil 4.3. Beyşehir ilçesi kırsal yerleşmelerinin nüfusu

(Konya Büyükşehir Belediyesi'nden alınan veri TÜİK-2020 verilerine göre düzenlenmiştir.)

2018 yılı TÜİK verilerine göre; Beyşehir ilçesi nüfusunun %44,54'ünün ilkokul mezunu, %30,59'unun orta öğretim mezunu, %10,07'sinin ise üniversite mezunu olduğu görülmektedir (Çizelge 4.2.).

Çizelge 4.2. Beyşehir ilçesi eğitim durumu

	Beyşehir		Konya		Türkiye	
	Kişi	(%)	Kişi	(%)	Kişi	(%)
Okuma-Yazma Bilmeyen	1821	2,75%	42.402	2,15%	2.198.088	3,07%
Bilinmeyen	429	0,65%	15.920	0,81%	590.420	0,82%
Okuma-Yazma Bilen	6959	10,51%	200.439	10,14%	7.739.232	10,80%
İlköğretim	29.497	44,54%	867.082	43,88%	27.115.002	37,85%
Orta Öğretim	20.256	30,59%	597.817	30,25%	23.035.393	32,16%
Ön Lisans ve Lisans Eğitim	6667	10,07%	222.886	11,28%	9.754.499	13,62%
Lisansüstü Eğitim	598	0,90%	29.480	1,49%	1.196.514	1,67%
Toplam	66227	100,00%	1.976.026	100,00%	71.629.148	100,00%

Kaynak: TÜİK, 2019

Beyşehir ilçesi, Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksek Okulu'nda bulunan Turizm ve Otelcilik İşletmeciliği, Dış Ticaret, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, İşletme Yönetimi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Turist Rehberliği, Pazarlama ve Su Ürünleri bölümleri ile yükseköğretim potansiyeli açısından oldukça iyi bir konumda olup; ilçeyi bir cazibe merkezi haline getirmektedir (MEVKA, Beyşehir İlçe Raporu, 2014).

Ancak bölgede ekonomik olanaklar ve fırsatların uygulamaya geçmesinde yaşanan sorunlar, genç nüfus kaybına yol açmıştır. Bir başka deyişle, Beyşehir'in yerel potansiyellerini kullanmada gerekli girişimleri başarılı bir biçimde yürütmüş olduğunu söylemek oldukça zordur. Çizelge 4.3.'de Beyşehir ilçesi nüfusunun yaş gruplarına göre oransal dağılımı Konya ve Türkiye nüfusu ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, Konya ve Türkiye'nin oranları benzerlik göstermekte iken, Beyşehir ilçesinde 65 yaş üstü nüfusun oranının Konya ve Türkiye oranlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık aktif nüfus olarak kabul edilen 15-64 yaş aralığının ve 0-14 yaş aralığının oranlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak nüfusun eğitim ve istihdam için büyükşehirleri tercih etmesi olarak gösterilebilir.

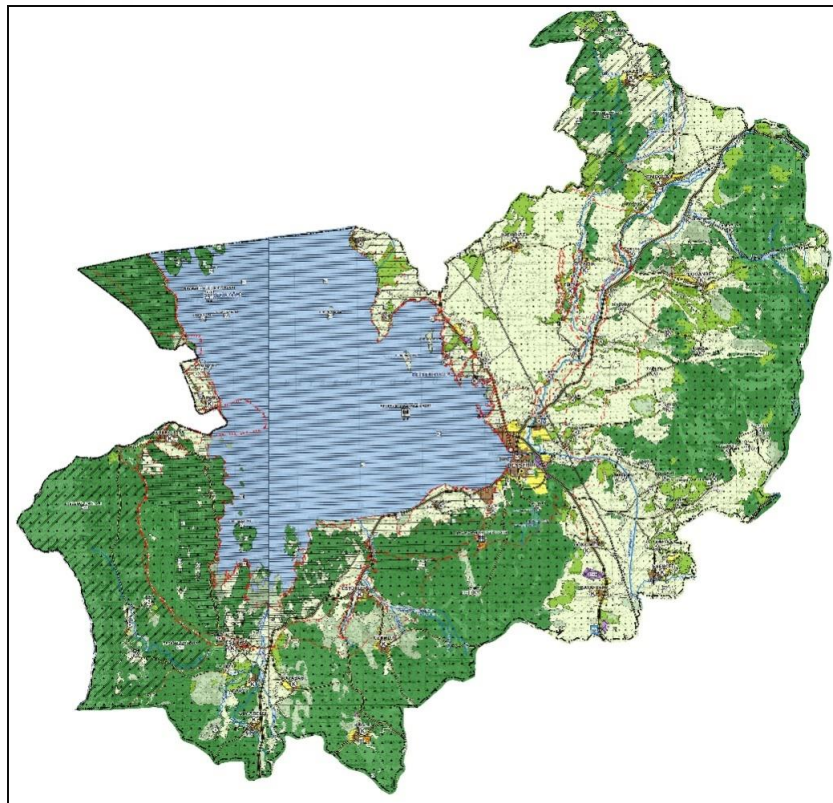
Çizelge 4.3.Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı (%)

Yaş Grupları	Beyşehir			Konya			Türkiye		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
2016	14,55	73,49	11,96	16,35	75,01	8,63	15,77	75,89	8,33
2017	14,68	73,08	12,24	16,32	74,8	8,88	15,71	75,76	8,53
2018	14,49	73,04	12,47	16,27	74,60	9,13	15,64	75,60	8,76
2019	21,38	65,79	12,83	23,96	66,57	9,47	23,10	67,82	9,08

Kaynak: TÜİK, 2020

4.1.1.5. Beyşehir Kırsalının Ekonomik Yapısı ve Dinamikleri

Kırsal yerleşik alanların kentsel yerleşik alana göre daha fazla alan kapladığı Beyşehir ilçesi arazi kullanımına göre ağaçlık alanlar, kuru tarım alanları ve Beyşehir Gölü arazi kullanımında önemli bir yer tutmaktadır. Arazi kullanım analizine göre ilçede önemli bir alana sahip olan Beyşehir Gölü'nün güneyinde ağaçlık alanlar yoğunluk gösterirken gölün doğusunda tarım alanları, kuzeybatısında ve güneydoğusunda ise sazlık-bataklık alanların yanı sıra otluk-çalılık alanlar da görülmektedir (Şekil 4.4.). İlçede Beyşehir Gölü'nün yanı sıra Yenidoğan Göleti, Üstünler-Üzümlü Göleti olmak üzere iki gölet ile Beyşehir Çayı, Büyükköprü Çayı gibi akarsular ve dereler ilçenin önemli su yüzeyini oluşturmaktadır (Konya Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu, 2013).

Şekil 4.4. Beyşehir ilçe planı

(Konya-Karaman Bölgesi 1/100.000'lik plandan elde edilmiştir.)

2018 yılı TÜİK verilerine göre; Beyşehir’de bulunan 530,044 dekar arazinin %92,4’lük kısmında tahıl ve diğer bitkisel ürünler, %2,2’lik kısmında sebze, %1,6’lık kısmında ise meyve üretimi gerçekleştirilmektedir. İlçedeki buğday verimliliği, Türkiye’deki en yüksek buğday verimleri arasında görülmektedir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre ilçede en çok üretilen sebze ürünleri domates ve fasulye iken, en çok üretilen meyve ürünleri elma ve kiraz olup çilek, armut, ceviz, dut ve vişne de üretim payı yüksek olan ürünlerdendir.

Tarım sektörünü güçlendiren makineleşmede Beyşehir ilçesi, 2019 yılı verilerine göre genel olarak tarım alet ve makinaları sayısı açısından Konya ve Türkiye ortalamasının altındadır. Beyşehir ilçesi tarım sektörünün alet ve makine sayısı verilerine göre (Çizelge 4.4.); Türkiye’de ha başına 0,59 adet traktör, 0,0079 adet biçerdöver; Konya’da ha başına 0,39 adet traktör, 0,0099 adet biçerdöver düşerken, Beyşehir’de ha başına 0,39 adet traktör, 0,0079 adet biçerdöver düşmektedir. Beyşehir ilçesinde toplam tarım alanları Konya’daki tarım alanlarının %5,65’ni oluştururken, tarım alet ve makineleri açısından %3,54’ünü oluşturmaktadır.

Çizelge 4.4. Beyşehir ilçesinin tarımsal alet ve makinaları sayısı

		Beyşehir	Konya	Türkiye	Oran (%)
Traktör	Sayısı	4109	72419	1354912	5,67
	%	18	11	12	---
	Hektar Başına Düşen Makine Sayısı	0,39	0,39	0,59	---
Biçerdöver	Sayısı	75	1701	17190	4,4
	%	0,3	0,2	0,1	---
	Hektar Başına Düşen Makine Sayısı	0,0079	0,0099	0,0079	---
Diğer Alet ve Makinaları	Sayısı	18521	565951	9821082	3,27
	%	82	88	87	---
	Hektar Başına Düşen Makine Sayısı	1,75	3,02	4,25	---
Toplam Alet Makineleri	Sayısı	22705	640071	11193184	3,54
	%	100	100	100	---
	Hektar Başına Düşen Makine Sayısı	2,14	3,41	4,85	---
Toplam Tarım Alanı (ha)		10600	187634	2309492	5,65

Kaynak: TÜİK, 2020

Beyşehir’de 2018 yılında toplamda 34,245 büyükbaş, toplamda 33,300 küçükbaş ve 18,675 kanatlı hayvan bulunmaktadır. Beyşehir’de bulunan büyükbaş hayvan sayısı Konya’da bulunan büyükbaş hayvan sayısının %2,82’sini, küçükbaş hayvan sayısı %1,48’ini oluşturmaktadır (Çizelge 4.5.) Beyşehir’de büyükbaş hayvan grubunda en büyük pay saf kültür süt sığırlarına, küçükbaş hayvan grubunda en büyük pay kıl keçisine, kanatlı hayvan grubunda ise en büyük pay yumurta tavuğuna aittir.

Çizelge 4.5.Beyşehir ilçesi tarım sektörü potansiyeli

	Beyşehir	Konya	Beyşehir'in Konya İçindeki Oranı
Küçükbaş Hayvan Varlığı (adet)	33.300	2.252.461	1,48
Büyükbaş Hayvan Varlığı (adet)	34.245	1.212.828	2,82
İşlenen Arazi Büyüklüğü (ha)	5300	189.082	2,80
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Yetiştirildiği Alan (ha)	4.947	144.374	3,43
Sebzeler Üretim Alanı (ha)	117	1339	8,74
Meyveler Üretim Alanı (ha)	85	2.568	3,33

Kaynak: TÜİK, 2019

Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün 2017 verilerine göre ilçede 3,141 adet büyükbaş hayvan işletmesi, 198 adet küçükbaş hayvan işletmesi bulunmaktadır. 2017 Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre 7,648 adet arı kovanı bulunan ilçede bal üretimi 65,500 tondur. 36,825 ton süt üretiminin yapıldığı ilçede büyükbaş hayvanlardan elde edilen süt önemli bir paya sahiptir. 1 adet su ürünleri işletmeciliği bulunan ilçede 2017 yılında 12 ton alabalık üretimi yapılmıştır. Balık ürünlerinin işlenmesi gölden elde edilen balığın azlığı nedeniyle rekabetçiliği düşük faaliyetler arasındadır. Taş kömürü, boksit ve krom madenciliği, mermer ve kum ocakları faaliyetlerinin bulunduğu ilçede aynı zamanda tekstil ürünleri imalatı, cips üretimi ve balık ürünlerinin işlenmesi gibi faaliyetler de bulunmaktadır. İlçede aynı zamanda Doğanbey'den çıkarılan menba suyunun şişelenerek pazarlandığı "Beysu Tesisleri" bulunmaktadır (MEVKA, Beyşehir İlçe Raporu, 2014).

Beyşehir ilçesinde en önemli ekonomik faaliyetlerin arasında Huğlu ve Üzümlü yerleşmelerindeki atölye tipi gelişmiş silah sanayisi yer almaktadır. Türkiye'de av tüfeği üretimi yapan yaklaşık 200 işletmenin 100'ünün faaliyet gösterdiği Huğlu ve Üzümlü yerleşmeleri Türkiye'de üretilen av tüfeği üretiminin %70'ini sağlamaktadır. Türkiye'de modern seviyede ilk av tüfekleri üretimi, Huğlu'da 1962 yılında kurulan Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi'nde kendi adı ile gerçekleştirilmiştir (MEVKA, Beyşehir İlçe Raporu, 2014).

4.1.2. Beyşehir Kırsalını Öne Çıkaran Özellikler

Beyşehir kırsalının koruma bölgeleri, morfolojik yapısı, toprak yapısı ve iklimsel özelliklerine dair araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.1.2.1. Koruma Bölgeleri

Coğrafi konumu nedeniyle tarihte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Beyşehir, önemli tarihi ve kültürel eserleri barındırmasının yanı sıra Türkiye'nin önemli tatlı su kaynağı olan Beyşehir Gölü'ne sahip olması, iklimsel özellikleri nedeniyle endemik türlerin ve orman alanlarının fazlalığı ile farklı koruma statülerinin bulunduğu bir ilçedir.

Türkiye'nin tatlı su gölleri arasında en büyüğü olan Beyşehir Gölü'nde pelikan, balıkçıl, karabatak ve martı gibi su kuşlarının kuluçka alanlarını oluşturan adalar ve sazlıklar bulunmaktadır. Hacı Akif Adası, sarkıt ve dikitleriyle ünlü, tarihi duvar süslerine sahip bir mağara ve Roma dönemine ait tapınak kalıntılarıyla, Kız Kalesi Adası ise Kubad-Abad Sarayı'nın harem dairesi olarak kullanılan yapının kalıntılarıyla Beyşehir Gölü'nde yer alan önemli adalardandır.

Beyşehir ilçesinde milli park, arkeolojik sit alanı, doğal sit alanı, kentsel sit alanı gibi farklı statüde koruma alanları bulunmaktadır. 1957 yılında orman muhafaza alanı ilan edilen Beyşehir'de 1989 yılında Beyşehir Gölü ve çevresi 1. ve 2. derece doğal sit alanı ilan edilmiş, daha sonra göl çevresindeki kırsal yerleşmeler 3. derece doğal sit olarak değiştirilmiştir. Kuşluca, Akburun, Gölkaşı, Karadiken, Kurucuova, Çiftlik ve Gölyaka kırsal yerleşmeleri 3.derece doğal sit alanı içinde kalan yerleşmelerdir (Sodan, 2006).

1988 yılında yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'ne göre İçme suyu Rezervi olarak kabul edilen Beyşehir Gölü ve çevresinde dengeyi bozacak ve kirliliğe neden olacak faaliyetler yasaklanmış ve göl çevresi çeşitli mesafelerde koruma kuşaklarına ayrılmıştır (Sodan, 2006).

Beyşehir Gölü 1993 yılında milli park ilan edilmiş olup Beyşehir Gölü ve yakın çevresi ile birlikte 88,750 ha'lık bir alanı kaplamaktadır. Türkiye'deki milli parklar içinde kapladığı alan bakımından ikinci büyük milli park olan Beyşehir Gölü Milli Parkının 68,893 ha'lık kısmı Konya il sınırları içinde yer almaktadır. Beyşehir Gölü'nün Isparta il sınırları içinde kalan kısmı ise Kızıldağ Milli Parkı olarak adlandırılmaktadır (Göktuğ ve Arpa, 2016).

Beyşehir ilçesinde göl kenarında bulunan ve eski adıyla İçerişehir olarak bilinen Eşrefoğlu Cami ve Külliyesi'nin bulunduğu bölge 1988 yılında, Doğanbey kırsal yerleşmesinde bulunan geleneksel mimari özellikleri yansıtan eski evlerin bulunduğu bölge 2006 yılında kentsel sit alanı ilan edilmiştir. 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na da tabi olan Beyşehir Gölü aynı zamanda önemli sayıda kuş çeşidi barındırması nedeniyle Önemli Kuş Alanı (ÖKA) statüsü bulundurmaktadır (Sodan, 2006).

Beyşehir Gölü Milli Parkı, sahip olduğu coğrafi konumu ve uygun iklim koşulları sayesinde bitki türleri, su florası ve faunasının da gelişmesine olanak sağlamaktadır. Beyşehir Gölü; adaları, biyolojik çeşitliliği, yakın çevresindeki mağara ve düdenleri, anıtsal yapıları ve yöreye has kültürel özellikleri ile turizm sektörü bakımından büyük bir potansiyel oluşturmaktadır (Dinç ve Öztürk, 2013).

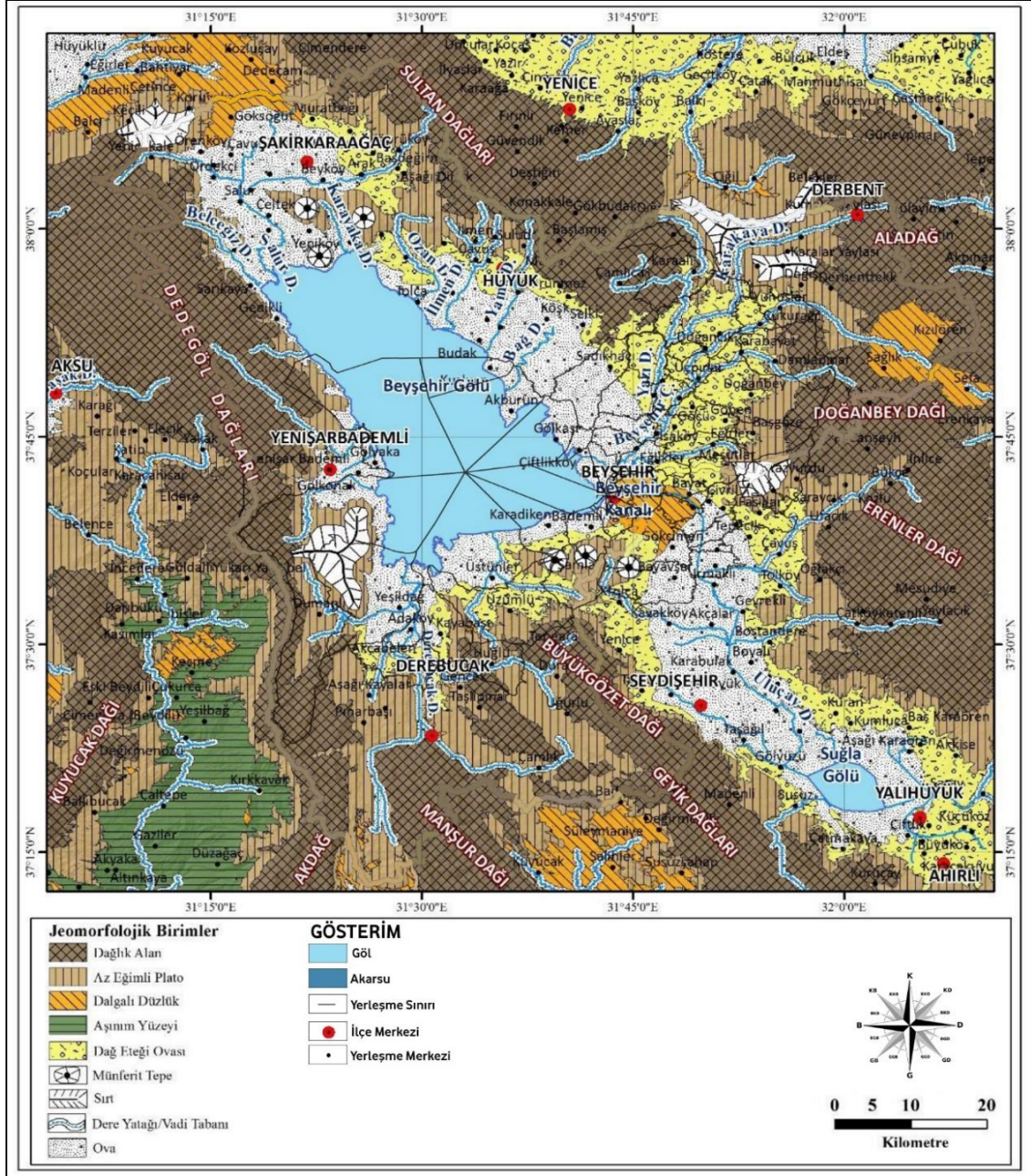
Şekil 4.5.Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırları (2018 tarihli değişiklik öncesi)
(Arcgis verisi üzerinden düzenlenmiştir.)

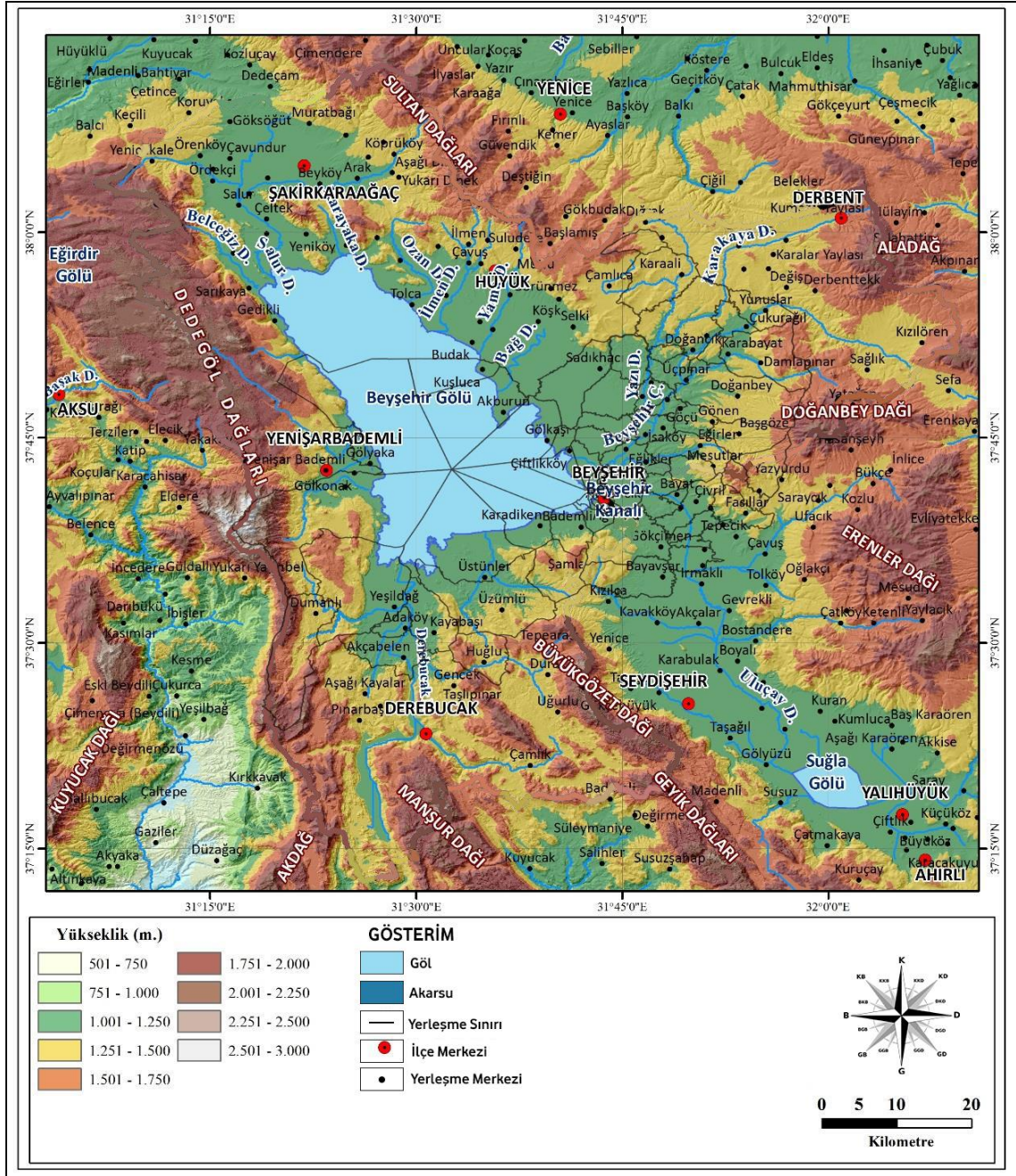
Coğrafi konumu açısından bir geçit özelliği gösteren Beyşehir ilçesi ve kırsalının; konut, turizm ve sanayi gelişimini kısıtlaması ve tarım arazilerinde halkın tarımsal faaliyetlerini, mera alanlarında ise hayvancılık faaliyetlerini kısıtlaması nedeniyle 28 Kasım 2018 tarihli Resmi Gazetede yeni sınırları yayımlanan Kızıldağ ve Beyşehir Gölü Milli Parkı Sınırları değiştirilmiştir.

4.1.2.2. Beyşehir Kırsalının Morfolojik Yapısı

Konya Kapalı Havzası içinde yer alan Beyşehir Gölü Havzası tektonik hareketler sonucu oluşmuş olup havzanın büyük bir kısmı 2.derece deprem bölgesi içinde yer almaktadır. Güney ve batısında Toros Sıradağları, doğusunda Erenler ve

kuzeyinde Sultan Dağları ile çevrili kapalı bir havza durumunda olan Beyşehir’de, Toroslar’ın bir kolu olan Amanaslar önemli bir yer tutar ve Kartos, Dedegöl, Dumanlı, Naldöken, Dippoyraz gibi isimlerle yelpaze şeklinde batıdan ve güneybatıdan ovaya inen tepelerden oluşmaktadır. En yüksek tepe ise Amanas Dağları üzerinde bulunan 1890 metre yüksekliğindeki Dippoyraz Tepesi’dir (Sodan, 2006).

Şekil 4.7. Beyşehir ilçesi topografya analizi
(Büber'den (2019) alınan veri düzenlenmiştir.)

Beyşehir Gölü Havzasında dağlık alan, az eğimli plato, dağ eteği ovası, ova, dere yatağı, vadi tabanı, tepe ve sırtlar bulunmaktadır. Beyşehir kırsal yerleşmeleri çoğunlukla ova, dağ eteği ovası ve az eğimli plato üzerinde kurulmuştur (Şekil 4.6.).

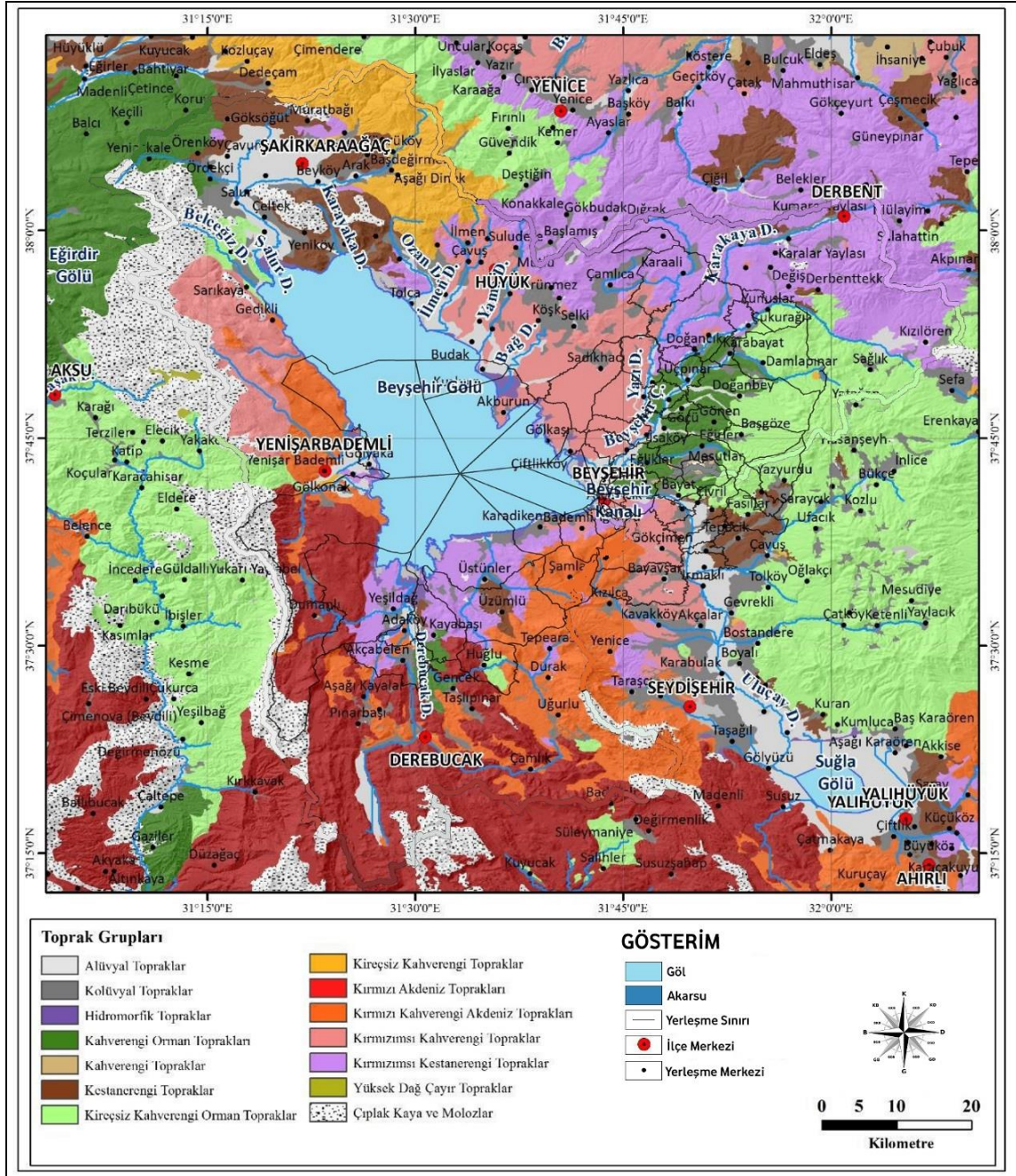
Beyşehir ilçesinde nüfus dağılımında topografik özellikler, iklim, bitki örtüsü ve ekonomik faaliyetler etkilidir. Yerleşmelerin bir kısmı göl çevresindeki düz araziler üzerinde, bir kısmı Konya-Beyşehir karayolunun da geçtiği akarsu boyunca, bir kısmı akarsu vadileri üzerinde, bir kısmı da platoluk alanlara geçişi sağlayan yamaçlar üzerinde kurulmuştur (Sarı, 2007).

İlçenin doğu ve kuzeydoğu bölgelerinde yerleşmeye elverişli düz arazilerin bulunması ve önemli bir karayolunun geçmesi (Konya-Beyşehir karayolu), bu bölgedeki kırsal yerleşmelerin birbirine yakın ve yüzölçümlerinin küçük olmasına neden olurken; batı ve güney bölgelerinde dağlık arazilerin varlığı, tarım alanlarının az olması ve orman alanlarının fazla olmasından dolayı kırsal yerleşmelerin sayısı az ve yüzölçümleri büyüktür (Sarı, 2007).

4.1.2.3. Beyşehir Kırsalının Toprak Yapısı

Beyşehir Gölü çevresinde alüvyal, kolüvyal, kırmızı kestanerengi, terra-rossa, kırmızı kahverengi, kalkersiz kahverengi orman toprakları gibi çok çeşitli toprak türlerine rastlanmaktadır. Toprak oluşumunu ortaya çıkaran coğrafi faktör çeşitliliği, toprak türlerinin fazla olmasına neden olmuştur (Dinç ve Öztürk, 2013).

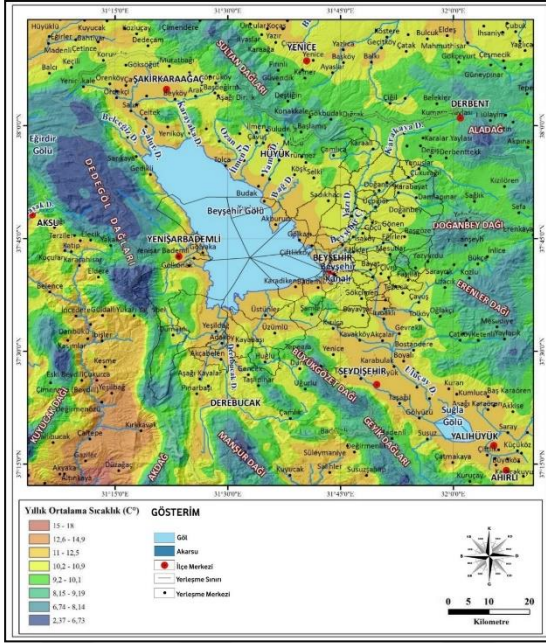
Kahverengi orman topraklarının bulunduğu alanlar geniş yapraklı ormanlık bölgelerde görülen ve organik madde bakımından zengin sayılabilecek topraklardır. Gölün doğusunda bulunan Kuşluca ve Akburun kırsal yerleşmeleri arasında ve Yeşildağ kırsal yerleşmesinin kuzeydoğusundaki dere ve göl kıyı çizgisi arasında tarıma elverişsiz ve üzerinde sazlıkların yer aldığı, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yapılabileceği hidromorfik topraklar bulunmaktadır. Beyşehir Gölü'nün kıyılarında, dereler ve akarsular etrafında alüvyal topraklar görülmektedir. Çarşamba Çayı ve Sarıöz Deresi etrafında yoğunlaşan alüvyal topraklara sahip kırsal yerleşmelerde sulu tarım yapılırken kahverengi orman topraklarının görüldüğü alanlarda buğday ve arpa gibi kuru tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Gölün güney kıyılarındaki kırsal yerleşmeler sahip oldukları alüvyal arazilerin potansiyelinden yararlanarak ekonomik getirisinin yüksek olduğu sebze üretimini tercih etmektedir (Büber, 2019).

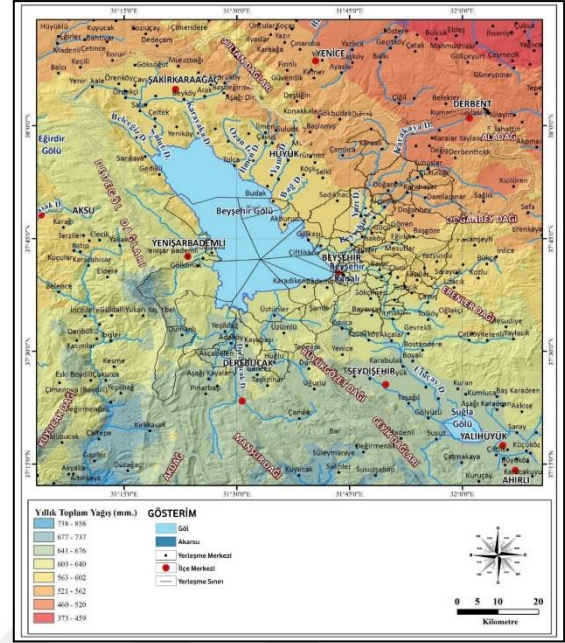
Şekil 4.8. Beyşehir ilçesi arazi kullanım kabiliyeti
(Büber'den (2019) alınan veri düzenlenmiştir.)

4.1.2.4. Beyşehir Kırsalının İklimsel Özellikleri

Beyşehir Gölü seviyesinden çevreye doğru yüksekliğin artması sıcaklık ve yağış üzerinde değişiklikler gözlenmesine neden olmaktadır. Karasallığın artması ve sıcaklıkların düşmesiyle tarımsal üretimde verim ve çeşitlilik değişmektedir (Sarı, 2007).

Şekil 4.9. Beyşehir ilçesi sıcaklık analizi
(Büber'den (2019) alınan veri düzenlenmiştir.)

Şekil 4.10. Beyşehir ilçesi yağış analizi
(Büber'den (2019) alınan veri düzenlenmiştir.)

Beyşehir'de yarı nemli, orta sıcaklıkta yazın kuvvetli su açığı olan deniz iklimine yakın iklim tipi hâkimdir. Beyşehir Gölü üzerinden nemli havanın kuzey ve doğu hâkim rüzgârları ile batıya ve güneye doğru esmesi bu kısımlarda gölün kuzey ve doğusuna göre yağışların daha yüksek olmasını ve bitki örtüsünün daha zengin ve farklı türler barındırmasını sağlamaktadır (Özkan ve Kantarcı, 2008).

Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş iklimine sahip olan Beyşehir kırsalında yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçmektedir (Sarı, 2007). Beyşehir'de yaz aylarında yağış miktarı azken diğer mevsimlerde daha fazladır. En yüksek sıcaklık değeri Ağustos ayında, en düşük sıcaklık değeri ise Ocak ayında görülmektedir. Sıcaklık ve yağış üzerinde önemli değişikliklere neden olan faktör havzayı çevreleyen yüksek dağlık çevredir. Bu yüzden yüksek kesimlerde sıcaklıkların azalması karasallığın daha fazla hissedilmesine neden olmaktadır. Bu durum tarım bitkileri üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır (Şimşek ve Kaya, 2014).

Beyşehir ilçesi yıllık ortalama sıcaklık 11,07 °C'dir. Ortalama düşük sıcaklık Ocak ayında görülmektedir ve -4,1 °C'dir. Ortalama yüksek sıcaklık ise Ağustos ayında görülmektedir ve 29,3 °C'dir. Ortalama en yüksek yağış Aralık ve Ocak aylarında yaşanmaktadır.

Çizelge 4.6.Beyşehir ilçesi yıllık yağış ve sıcaklık oranları

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ort.Sıcaklık (°C)	0	1,4	5	10,2	14,6	18,5	21,8	22	17,3	12,4	6,9	2,8
Min.Sıcaklık(°C)	-4,1	-3,1	-0,3	4,6	8,5	11,9	14,9	14,7	10	5,9	1,6	-1,1
Maks.Sıcaklık(°C)	4,2	6	10,3	15,9	20,7	25,1	28,8	29,3	24,7	18,9	12,2	6,7
Yağış (mm)	84	64	49	49	44	25	7	10	16	46	57	85

Kaynak: Climate-data.org

Beyşehir Gölü'nden çevreye doğru yüksekliğin artması sıcaklık ve yağış üzerinde etkilidir. Sıcaklıkların düşmesi ve karasallık özelliklerinin artması tarımsal üretimde verim ve çeşitliliği de azaltmaktadır (Sarı, 2007). Bölgede bitki örtüsü ve iklimsel özellikler arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Beyşehir Gölü'nden güneye doğru yükseltilerin giderek artması ve kuzeyden gelen hava kütlelerinin bu bölgede yoğunlaşmasından dolayı Akdeniz ikliminin hâkim olduğu bölgelerde orman alanlarının ağırlıklı olduğu görülmektedir (Büber, 2019).

Beyşehir'in sıcaklık ve yağış analizlerine göre Ekim ve Nisan ayı arasında yağışlı dönem, Nisan ve Kasım ayları arasında ise kurak dönem yaşanmaktadır. Nisan ayı ortalarından itibaren sıcaklıkların hızla yükselmesiyle birlikte yaz kuraklığı artmakta ve yüksek buharlaşmadan dolayı göl seviyesi düşmektedir (Büber, 2019).

4.2. Beyşehir Kırsalının Ekolojik, Ekonomik ve Kültürel Açından Yaşadığı Kırılma Noktaları

• **Beyşehir Gölü'nde yaşanan ekolojik olaylar:** Yerleşme tarihçesinin, tarih öncesi devirlere kadar uzandığı Beyşehir kırsalının karşılaştığı en önemli sorunlardan biri taşkın hadiseleridir. Osmanlı Dönemi'ne kadar yaşanan göl sularının çekilmesi veya taşmasından kaynaklanan sorunlara kesin olarak ulaşılamamakla birlikte Osmanlı Dönemi'ne ait kaynaklar incelendiğinde yaşanan taşkın olaylarının ortaya çıkardığı sorunlara ulaşılabilmektedir. Kaynaklarda Beyşehir Gölü'nün sularının yükselmesiyle birlikte yolların, arsa ve arazilerin sık sık sular altında kaldığından bahsedilmektedir.

Beyşehir Gölü ve göle bağlanan su kaynakları çevresinde kurulan yerleşmeler tarihsel dönem içinde sık sık sel ve taşkın felaketleriyle karşı karşıya kalmıştır. Taşkınlarla birlikte evler, ahırlar ve tarım arazileri sular altında kalmakta, yollar kapanmakta ve toprak bataklık halini alarak çeşitli hastalıkların oluşmasına da neden olmaktadır. 16. ve 18. yüzyıllar arasında taşkın felaketinin sık sık meydana gelmesiyle açlık ve hastalıktan dolayı ölüm oranları artmıştır. Yağışların fazla olduğu dönemde

Beyşehir Çayı ile Beyşehir Gölü'nün suları Suğla Gölü'ne, Suğla Gölü'nden Çarşamba Çayı aracılığıyla farklı kollarda yayılarak ve su birikintileri oluşturarak Konya Ovası'na aktarılmaya çalışılmıştır. Fakat su birikintilerinin de artmasıyla birlikte kuraklık sıkıntısı yaşayan Konya Ovası'nda da birçok tarım arazisi bataklık halini almış ve tarımsal faaliyetlere devam edilememiştir. Osmanlı Dönemi'nde bu sıkıntıların çözümü için 1908-1914 yılları arasında Sultan Abdülhamit döneminde Konya Ovası Sulama Projesi tamamlanmıştır. 1910-1911 yıllarında proje yapım aşamasında yerleşmeleri en çok zarara uğratan taşkın olayları yaşanmış olup; 1965, 1969, 1976 ve 1981 yıllarında da yüksek yağış oranıyla göl suyunda yükselme ve taşkın olayları meydana gelmiştir. Günümüzde Konya Ovası Sulama Projesi ile Beyşehir Gölü'nde taşkın olayları meydana gelmemekle birlikte iklimsel değişiklikler ve hatalı sulama faaliyetleri ile gölün su seviyesinde azalmalar meydana gelmektedir (Muşmal, 2008).

Beyşehir Gölü'nü yağış, buharlaşma ve aşırı su tüketimi gibi olaylar tehdit etmektedir. Su seviyesinin regülatörlerle kontrol edildiği Beyşehir Gölü'nde su seviyesinin düşmesine bağlı olarak göl tabanı güneş ışığına daha yoğun şekilde maruz kalmakta ve sucul bitkilerin arttığı alan haline gelmektedir. Düşük su seviyesi sonrasında yağış alarak su seviyesinin eski haline dönmesi ile kıyıdaki sazlık ve bataklıklardan göle doğru organik materyaller taşınmaktadır. Yüksek su seviyesinin olduğu dönemlerde regülatörle kontrol edilmesi zorlaşan Beyşehir Gölü çevresinde zaman zaman taşkınlar meydana gelmektedir. Kurak dönemde çekilen suların bulunduğu alanlarda tarımsal üretimin yapılması, yağışlı dönemde su seviyesinin artmasıyla birlikte çiftçilere ürün kaybı yaşatarak zarara uğratmaktadır (Fethi ve ark., 2015). Su seviyesinin düşmesi turizm, rekreasyon ve balıkçılıktan elde edilen gelirlerin de düşmesine neden olmaktadır (Doğan ve Şanlı, 2016).

İklim değişikliği, sulama projeleriyle birlikte gölden daha fazla su çekimi, sanayi faaliyetlerinin artması, kontrolsüz saz kesimi, sürdürülebilir olmayan tarım ve balıkçılık faaliyetleri, yasal ve yönetsel sorunlar gibi sorunlarla Beyşehir Gölü'nde çevresel sorunlar görülmeye başlamıştır (Yavuz, 2005). Ülkemizde yaşanan buharlaşmanın fazla ve yağışların az olmasından dolayı Beyşehir Gölü'nü besleyen su kaynakları gün geçtikçe azalmaktadır. Özellikle su seviyesindeki %23 oranındaki azalma Beyşehir Gölü'nün kuraklık tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Gölden su çekimleri, ekolojik kuraklık ve istilacı balık türleri Beyşehir Gölü'nün ekolojik dengesini bozmaktadır.

• **Göç Olayları:** 15. yüzyıldan Tanzimat Dönemi'ne kadar sancak merkezi olan Beyşehir 1843 yılında kaza haline getirilmiş ve Konya Sancağına bağlanmıştır. 1831 ve 1844 yıllarında yapılan nüfus sayımlarına göre 35 yerleşmeden oluşan Beyşehir kazasının 1867 yılında vilayet sisteminin uygulanmaya başlanmasıyla birlikte yüzölçümü genişlemeye başlamış ve Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar büyümeye devam etmiştir. Kıyı ve iç kısımlar olarak iki bölgeye ayrılan Beyşehir kazasında yapılan nüfus sayımlarına göre nüfusun %20'si kıyı kesimlerde yaşarken %80'i iç kesimlerde yaşamaktadır. Kıyı kesimler bataklık, kirli su ve hastalıkları barındırdığından dolayı bölgede yaşayan halk 16. ve 19. yüzyıllar arasında kıyı yerleşmeleri boşaltmış, boşalan yerleşmelere yöre halkı arasında "Anadolu'nun Yemeni" adını vermiştir. Dağlık kesimlerde içme suyunun temiz ve hastalıklardan uzak olması nüfusun bu bölgede daha fazla olmasına neden olmuş, Davgana (Doğanbey) köyünün nüfusu kaza merkezini bile geçmiştir. Kurak geçen dönemlerde iç kesimlerde yaşayan erkek nüfusun "ahara gitme" âdeti ile başta İzmir ve İstanbul olmak üzere Batı Anadolu'ya işçi göçleri yaşanmıştır. Başlarda daha çok dağlık kesimlerde görülen mevsimlik işçi göçü zamanla boyut değiştirmiş, 1840'lı yıllarla birlikte kıyı kesimlerinde de görülmeye başlamış ve memleketlerine geri dönmeyenlerin sayısı gün geçtikçe artmıştır. 19. yüzyıl ortalarında Beyşehir kazası hem yeni kurulan ordu hem de İzmir ve İstanbul gibi büyük şehirler için insan kaynağı oluşturmuştur (Yılmaz, 2018).

1927 yılından 2000 yılına kadar olan süreçte Beyşehir ilçe sınırlarındaki köyler diğer ilçe sınırlarına dâhil olmuş, 1987 yılında Hüyük ve Derebucak kasabaları ilçe statüsüne yükselmiştir. Bu nedenle ilçe nüfusunda dönem dönem azalmalar meydana gelmiştir. 1975-1980 yılları arasında geçim sıkıntısından dolayı İzmir ve İstanbul başta olmak üzere büyükşehirlere göç oranı artmış, sel felaketi yaşayan kasabalardan ve köylerden devlet desteğiyle yurtdışına işçi göçleri olmuştur (Sarı, 2007).

Sanayi devriminden sonra makineleşmenin artmasıyla birlikte başlayan kırdan kentlere göç olgusu 1950'li yıllardan günümüze kadar devam etmektedir. Tarımdan elde edilen gelirin yetersiz olması, tarım arazilerinin çeşitli nedenlerle parçalanarak küçülmesi, tarımsal üretimde makine kullanımının artmasıyla birlikte işgücünün azalması gibi nedenler Beyşehir ilçesi kırsalında da göç sorununun oluşmasına yol açmaktadır. Eğitim, ekonomik gelir, yüksek yaşam kalitesine sahip olma gibi nedenlerle kırdan kente yaşanan göç sonucunda kırsal alanlar atıl hale gelmekte, tarımsal üretim ve verim azalmakta, kırsal yoksulluk meydana gelmektedir (Yalçın ve Kara, 2016).

Beyşehir ilçesi sadece göç vermeyip tarihi süreçlerde göç olarak demografik yapısının yanı sıra ekonomik yapısının da geliştiği bir ilçedir. 19. yüzyıl başlarında Beyşehir'e yerleşen ve günümüzde torunlarının yaşamaya devam ettiği Çeçen ve İnguşlar tarımsal üretimde, 1866 yılında Mada Adası'na yerleşen Kazaklar ise balıkçılık ve salamura yöntemleriyle Beyşehir ilçesinin ekonomik faaliyetlerinin çeşitlenmesini ve gelişmesini sağlamıştır.

• **2873 sayılı Milli Parklar Kanunu:** 1983 yılında “yurdumuzdaki ulusal ve uluslararası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek” amacıyla 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Milli parkların sadece koruma düşüncesi ile oluşturulması ve tek bir merkezden yönetilmesi, milli park sınırında yaşayan yerel halkın yönetim sürecine katılmaması ve ekonomik gelir elde edememesi, milli park yönetimi ile çatışmalara neden olmaktadır. Bu durum milli park yönetiminin işleyişi ve uygulamalarda milli park alanına gelen ziyaretçileri ve milli park alanında yapılan tarım, madencilik, balıkçılık, ormancılık ve rekreasyonel faaliyetleri olumsuz etkilemektedir. Beyşehir Gölü Milli Parkı için de bu durum geçerli olup ekonomik, kültürel ve biyoçeşitlilik açısından önemli bir yere sahip olan milli parkta yapılan ekonomik faaliyetler sınırlandırılmaktadır. Milli parkların yönetim planı amaçlarına ulaşılabilmesi için korunan alanlardan beklenen; kırsal kalkınmayı desteklemek, yerel ekonomi için alternatif kaynaklar oluşturmak, mekânı daha rasyonel kullanmak, yerel halkta koruma bilincini oluşturabilmek adına koruma alanlarında bütüncül planlama ve stratejilerinin geliştirilmesi ve aktörlerin karar alma sürecinde birlikte hareket etmeleri gerekmektedir (Kervankıran ve Eryılmaz, 2015).

Rekreasyon anlayışının hızla gelişim göstermesi milli parklarda doğal ve kültürel kaynak değerlerine geri dönüşümü olmayan zararlar verebilmektedir. Turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin milli parkların sürdürülebilirliğine olumsuz etkide bulunmaması için bir takım şartların belirlenmesi gerekmektedir. Rekreasyonel faaliyetlerin alan kaybı, toprağın sıkışması, bitki örtüsünün zarar görmesi, fauna türlerinin rahatsız olması, katı atıklar, gürültü gibi ziyaretçilere bağlı istenmeyen etkileri bulunmaktadır. Milli parklarda koruma-kullanma ilişkisini dengelemek için öncelikle yönetsel amaçların net olarak belirlenmesi gerekmektedir (Kervankıran ve Eryılmaz, 2015).

1993 yılında Milli Park ilan edilen Beyşehir Gölü Milli Parkı, kanunun getirmiş olduğu özel ve önemli yaptırımlarla sınırlandırılmıştır. Milli park sınırında bulunan kırsal yerleşmelerde halk kısıtlamalardan dolayı sıkıntı yaşamış ve şikâyetlerini dile getirmiş olup 2018 yılında yapılan değişiklik ile milli park sınırları daraltılmıştır.

• **6360 sayılı Kanun:** 6360 sayılı kanun öncesinde Konya ilinde 168 belde belediyesi, 288 köy, 296 orman köyü bulunurken, kanun sonrasında belde belediyeleri ve köy tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüşmüştür. 6360 öncesi dönemde Konya Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet alanına giren üç ilçe varken kanun sonrası bu sayı otuz bire yükselmiştir. Kanunla birlikte hizmet sunulan mahalle sayısı artış göstererek 170'ten 1188'e çıkmıştır (Usta ve ark., 2018).

6360 sayılı Kanun öncesi 18 belde ve 37 köyün bulunduğu Beyşehir ilçesinde belde statüsündeki belediyeler kapatılarak köylerle birlikte mahalleye dönüştürülmüştür. Belde belediyeleri kapatılan birçok kırsal yerleşmede halk, kararların merkezdeki belediye meclisleri tarafından alınmasından, katılımın sağlanamamasından ve kamusal hizmetlere ulaşmakta zorluk yaşadıklarından şikâyet etmektedir (Usta ve ark., 2018).

4.3. Beyşehir Kırsalının Ekolojik, Ekonomik ve Kültürel Dirençlilik Analizi

Bu bölümde; Beyşehir kırsalını öne çıkaran özellikler, kırsal dirençlilik kavramının temelini oluşturan ekolojik, ekonomik ve kültürel dirençlilik tartışmaları, Beyşehir kırsalı özelinde gerçekleştirilen alan çalışması ve ikincil kaynaklardan elde edilen bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler neticesinde, Beyşehir kırsalının olağan üstü gelişmeler karşısında farklı davranış biçimleri gösterme becerisine sahip olduğu tespit edildiği gibi, kırsal yerleşmelerin konumuna göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

4.3.1. Beyşehir Gölü Kenarı ve Eski Milli Park Sınırında Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençlilik Analizi

Beyşehir Gölü kenarı ve eski milli park sınırında yer alan kırsal yerleşmelerde yapılan alan çalışmasında, ekonomik kaygıların ortaya çıktığı dönemlerde ekolojik açıdan hassas bölgelerin tahribatına yönelik girişimlerde bulunulduğu görülmüştür. Özellikle Beyşehir Gölü Milli Parkı gibi önemli koruma statülü bir alanda kurulmuş kırsal yerleşmelerde, halk milli park statüsünün getirdiği kısıtlamaları aşmak adına ekolojik alanlarda önemli tahribatların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Örneğin Beyşehir

Gölü ekosisteminin bozulması ve kirliliğinde kırsal yerleşmelerin önemli payı bulunmaktadır. Beyşehir Gölü çevresindeki kırsal yerleşmelerde yaşayanların alternatif ekonomik faaliyet olarak yürüttükleri balıkçılık faaliyetleri göldeki balık popülasyonunun azalmasında ve bazı balık türlerin yok olmasında etkili olmuştur.

“Köyümüzde balıkçılık faaliyeti durma noktasına geldi. Bunun nedeni gölde balık kalmadı, kabahatlisi de biziz. Çünkü bilinçsizce yapılan balıkçılık faaliyetleri ve tarımsal atıkların göle dökülmesi, şu anda önemli ekonomik gelir kaynağımız olan gölün kaybına yol açtı (Gölkaşı’nda yapılan görüşmeler).”

İklim değişikliği, bilinçsiz avlanma ve su kirliliği gibi faktörler de Beyşehir Gölü’nü olumsuz biçimde etkilemiştir. Sulama projeleri ve tarım arazileri için bilinçsiz su çekimi, iklim değişikliği nedeniyle buharlaşmanın artması gibi olumsuzluklar; Beyşehir Gölü’nde su seviyesinin düşmesine neden olmakla birlikte, su altındaki ekosistemin de bozulmasına neden olmuştur. Beyşehir Gölü’nde su seviyesinin düşmesi sonucu gölün tabanı yoğun güneş ışığı almakta ve sucul bitkilerin üreyerek kapladığı alanlar artmaktadır (Fethi ve ark., 2015). Su seviyesinin düşmesinin engellenmesi için Gembos tüneliyle Derebucak bölgesinden göle su taşınması ekolojik açıdan bir dirençlilik oluşmasına fayda sağlamış olsa da gölde balıkçılık faaliyetlerini desteklemek adına geliştirilen endüstriyel balık türü olan tatlı su levreğinin zamanla et yiyen bir balık türü olarak çoğalması diğer balık türlerinin yok olmasına neden olmaktadır (URL-3). Yaşanan bu ekolojik olumsuzluğa karşılık göl kenarında bulunan kırsal yerleşmelerin direncinin düşük düzeyde kaldığı kabul edilmektedir.

Beyşehir Gölü kenarında yer alan kırsal yerleşmelerin neden olduğu doğal kaynakların kaybı aynı zamanda, kırsal alanın tatmin edici bir yaşam standardını koruyacak şekilde değişen dış koşullara uyum sağlama kapasitesini arttıramamıştır. Bunun temel nedeni ise, doğal, ekonomik, ekolojik ve kültürel kırılganlık gibi üst üste binen bileşenler olarak görülen unsurların kırsal bölgelerde ortaya çıkardığı direncin, Beyşehir kırsalında eş zamanlı ve güdümlü gerçekleştirecek mekanizmalar çerçevesinde ortaya çıkmış olmaması ile ilişkilendirilebilir. Bu açıdan incelendiğinde, planlama yazınında sıklıkla üzerinde durulan sürdürülebilirlik yaklaşımı, kırsal yerleşmelerin dirençlilik kapasitesiyle güçlü ilişkilerini ortaya koymaktadır. Çünkü kırsal dirençlilik sürdürülebilirlik için bir koşuldur.

İklimsel değişikliklerin etkisiyle birlikte meydana gelen felaketlere karşı halk dirençlilik göstermekte, mekânsal çevre yaşanan olumsuzluğa karşı daha dirençli bir şekilde yeniden yapılandırılmaktadır. Beyşehir Gölü’nde meydana gelen taşkın ve sel

felaketlerinden dolayı göl çevresindeki yerleşme sayısının az olduğu, yerel halkın daha çok akarsu ve dereler boyunca uzanan iç kısımlardaki ovalık alanlara ve dağ eteği ovalarına yerleştikleri görülmüştür. Tarihsel süreçte yaşanan çeşitli sel ve taşkın olaylarından sonra göl etrafındaki yerleşmeler, suya dayanıksız kerpiç evler yerine ahşap evler tercih etmeye başlamıştır. Ormanlık alanlara yakın bölgelerde bulunan kırsal yerleşmelerde sel ve taşkın faaliyetlerinden sonra kerestecilik faaliyetleri önem kazanmıştır (Muşmal, 2006). Çiftlik, Gölkaşı ve Akburun kırsal yerleşmeleri bataklık tehdidi nedeniyle sel ve taşkın olaylarından sonra yeniden inşa edilmiştir (Muşmal, 2005). Kurucuova kırsal yerleşmesinde, 1932 yılında çıkan yangın sonrasında birçok ev yanmış ve yangın sonrasında ızgara planlı, konut yapısının taş malzeme olduğu yeni bir mahalle oluşturulmuştur. Bu durum halkın zamanla yaşanan felaketler sonrasında doğal çevreye uyum sağlayacak şekilde dirençlilik sağladığının göstergesidir. Bir başka deyişle, Beyşehir Gölü kenarında ve eski milli park sınırında yer alan yerleşmelerin kurulmasında iklimsel koşullar etkili olurken, bölgede bulunan çeşitli doğal kaynaklar yapım malzemesi olarak kullanılmıştır.

Şekil 4.11. Gölkaşı yerleşmesinden taş ev örneği
(Yazar arşivi-2019)

Şekil 4.12. Çavuş Mahallesi’nde yer alan Sonsuz Şükran yerleşmesinden kerpiç ev örneği (URL-5)

Örneğin Şekil 4.11.’de göl kenarında yer alan Gölkaşı yerleşmesindeki konutta yapı malzemesi olarak bölgeden çıkarılan taşın kullanıldığı görülmektedir. Bu malzeme özellikle çevresel koşullara karşı yapıyı daha dirençli hale getirmektedir. Çalışma alanı içerisine girmese de Beyşehir ilçe sınırına sadece 3 km uzaklıkta bulunan ve sanatçılar tarafından hayata geçirilen Hüyük ilçesi, Çavuş Mahallesi’nde yer alan Sonsuz Şükran Köyü’nün inşasında bölgenin kendine has bitki örtüsü ve taşları, kayaları kullanılarak yollar ve patikalar oluşturulmuştur. Yapılar bölgenin doğal malzemesi niteliğindeki kerpiç ve sıvalar ile yapılırken, çatılar bölgenin bitki örtüsü niteliğindeki sazlıklardan elde edilen bitkilerle kapatılmıştır (Şekil 4.12.).

“Mahallemiz doğal güzellikleri ve ulaşım imkânları açısından oldukça güzel bir yerde bulunmaktadır. Mahallemizin yakınında bulunan Beyşehir Gölü kenarındaki kamp alanları, turistlerin ilgisini çekiyor, bu da bize ekonomik açıdan avantajlar sağlayabiliyor. Ancak köyümüzü Millî Park içerisinde olması nedeniyle tarımsal üretim aşamasında ve hayvanlarımızın yayılmasında kurumlara sıkıntı yaşıyoruz. Mahallemizde gerçekleştireceğimiz en küçük uygulamalarda aynı sıkıntıyla karşılaşyoruz. Millî parktan dolayı bir çivi bile çakamıyoruz Bu bazen mahallemizin terkedilmesine neden olabiliyor (Yeşildağ’da yapılan görüşmeler).”

“Bölgenin Millî Park olarak ilan edilmesinin nedeni bölgedeki ekolojik çeşitliliğin korunmasıdır. Tabii ki, tarım alanlarının genişletilmesi yoluyla ekolojik yapının tahribatı da önlenmektedir. Ancak koruma statüsü bölge insanına zorluk çıkarmayacak esneklikte olması gerektiği bilincindeyiz (Kurum temsilcisi).”

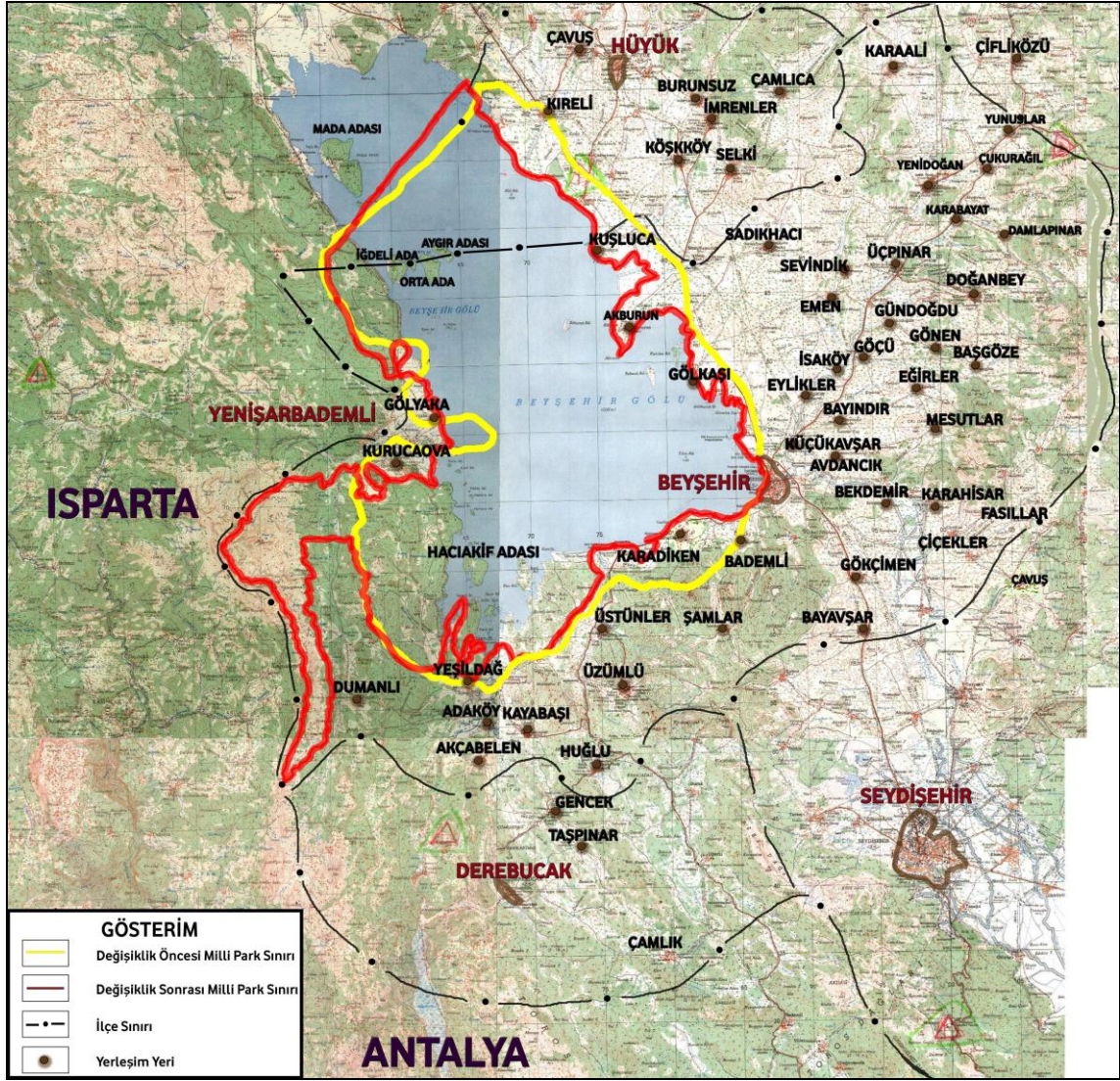
Bir bölgenin korunan alan statüsüne alınması, biyolojik çeşitliliğin korunmasında önemli stratejilerden biri olarak görülür (Allendorf vd., 2007). Ancak korunan bölgelere ilişkin yasal statü kazandırılması neticesinde, kaynak kullanımında özellikle yerel halk ile alan yönetimi arasında sosyal çatışmalara yol açabilmektedir (Çolakkadıoğlu, 2012; Bragagnolo ve ark., 2016). Çünkü korunan alan ilan edilmesiyle

birlikte, uzun bir süreden beri bölgedeki kaynaklardan yararlanan bölge insanları hem bu kaynaklardan uzaklaştırılmakta hem de çeşitli turizm aktiviteleri ile bölge dışından gelen turistlerin çeşitli olumsuzluklarına maruz kalmaktadır (Yıldız ve Atmış, 2019). Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de özellikle kırsal kesimdeki korunan alanların çoğu insan yerleşimlerine yakın bölgelerde yer almakta ve bu alanlardan sağlanan faydalar alanın içerisindeki veya çevresindeki halk için geçim kaynağı sağlamaktadır (Kuvan, 2005; Demirayak, 2006). Bu çatışma süreci 1993 yılında ilan edilen Beyşehir Gölü Milli Parkı içerisinde bulunan kırsal yerleşmeler ile kurumlar arasında da son derece yoğun biçimde yaşanmıştır. Bu çatışmanın ortadan kaldırılması için 2018 yılında Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırları değiştirilerek, kırsal yerleşmeler ve tarım alanları milli park statüsünden çıkarılmıştır (Çizelge 4.7.). Bu çerçevede, Beyşehir kırsalının özellikle ekolojik açıdan direncini artıran koruma statülerinin, son yıllarda esnetildiği görülmüştür. Koruma sınırlarının değişikliğine ilişkin alınan kararların katılımcı bir anlayıştan uzak olması gelecek dönemlerde benzer problemlerin doğmasına yol açabilecektir. Bu durum gelecekte, revize edilmiş koruma alanları sınırlarının gündeme gelmesine neden olacaktır. Temel hedefi bölgedeki ekolojik ve biyolojik çeşitliliğin korunması olan koruma statülü alanların sınırlarına ilişkin bu baskılar, ekolojik ve biyolojik çeşitliliğin korunması sürecini olumsuz etkileyebilecektir. Dolayısıyla Beyşehir Gölü kenarında yer alan kırsal yerleşmelerin ekolojik direnci zayıflamış olacaktır.

Çizelge 4.7.Beyşehir Gölü Milli Parkı arazi kullanım dağılımı

Ekosistem Yapısı	Eski Sınır Göre (ha)	Oran (%)	Yeni Sınır Göre (ha)	Oran (%)	Fark (ha)
Çayır ve step ekosistemi	1.316,89	1,52	592,14	0,72	724,75
Kayalık ekosistem	51,47	0,06	51,47	0,06	-
Orman ekosistemi	16.802,79	19,35	22.083,33	26,88	- 5.280,54
Sazlık-bataklık ekosistemi	1.600,15	1,84	1.654,11	2,01	- 53,96
Tarım alanları	13.270,48	15,28	2.018,60	2,46	11.251,88
Göl alanı	53.302,29	61,37	55.726,56	67,83	- 2.424,27
Yerleşim alanı	510,93	0,59	30,56	0,04	480,37
TOPLAM	86.855,00	100,00	82.156,77	100,00	4.698,23

Kaynak: Milli Parklar Bölge Müdürlüğü, 2019

Şekil 4.13.Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırı

Bölgenin iklimsel ve morfolojik özellikleri başta göl ve çevresi olmak üzere tüm bölgenin ekolojik yapısını etkilemektedir. Gölün batı ve güneybatısında iğne yapraklı ve yaprak döken ağaçlara sahip orman alanları görülürken, kuzey ve doğusunda yaprak döken ağaçlara sahip orman alanları görülmektedir. Kurucuova kırsal yerleşmesindeki Melikşah Yaylası'nda halkın yakacak ve yapı malzemesi amacıyla kullandığı odun ve kerestenin çıkarıldığı orman alanları bulunmaktadır. Beyşehir Gölü Milli Parkı'nda çeşitli flora ve fauna varlığı da bölgenin ekolojik dirençliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Lübnan Sediri, Adi Ardiç, Gökmar, Karaçam, Kermes Meşesi, Dişbudak, Ceviz, Karadut, Erkek Eğrelti Otu, Dağ Lalesi, Haşhaş, Boyacı kökü, Adaçayı, Kardelen, Sıklamen ve Sarıkokulu gibi önemli endemik bitkilere ev sahipliği yapan milli park, sürüngen ve memeli sınıflarına ait türler bakımından da oldukça zengindir. Göl ve derelerde 16 adet balık türü olmak üzere milli park sınırlarında toplam 51 adet canlı türü yaşamaktadır. Adalarda ve sığ kıyılarda pelikan, dalğış, balıkçıl ve yaban

ördekleri kuluçka yapmakta ve göçler sırasında çeşitli türden su kuşları sürüler halinde göle uğramaktadır (URL-5). Beyşehir Gölü adaları, insan etkilerinden uzak olması sebebiyle karabataklar, yırtıcı kuşlar ve balıkçılar için önemli kuluçka alanları sağlarken aynı zamanda ÖKA (önemli kuş alanı) statüsüyle kuş gözlemciliği için bir potansiyel oluşturmaktadır. Milli parkın varlığı flora ve fauna çeşitliliği açısından bölgeyi turizm açısından da desteklemekte, farklı ekonomik sektörlerin gelişmesine olanak sağlayarak bölgenin dirençliliğini artırıcı bir özellik göstermesini sağlamaktadır.

Gölyaka yerleşmesi sınırlarında bulunan Kubad-Abad Sarayı bölgenin turizm potansiyelini destekleyecek önemli bir eserdir (Şekil 4.14). Bu potansiyel özellikle yerleşmedeki alternatif ekonomik faaliyetleri desteklemesi açısından önemli görülmektedir. Bölgede milli park ve doğal güzellikler ile tarihi değerlerin turizm sektörüne kazandırılmasına yönelik çabaların, kırsal alandaki ekonomik faaliyetlerin turizm odaklı çeşitlenmesinde önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Kırsal turizmin ekonomik krizler karşısında en dirençli faaliyetlerden biri olması, Beyşehir Gölü kenarındaki kırsal yerleşmelerin ekonomik dirençliliğini arttırmaktadır. Tüketici tüketim tercihlerinin değişmesi, “yeşil” turizm ve rekreasyondaki artış, birçok kırsal alan için, özellikle de kaliteli doğal varlıkları olan alanlar için fırsatlar oluşturmuştur (Sánchez-Zamora ve ark., 2014). Beyşehir Gölü Milli Parkı içerisinde bulunan kamp-karavan, tabiat yürüyüşü, foto safari, bisiklet turu, su kayağı ve tekne turu gibi aktiviteler kırsal yerleşmeler için önemli ekonomik faaliyet alanları ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede, Beyşehir gölü kenarı ve eski milli park sınırında yer alan kırsal yerleşmelerdeki genç nüfusun önemli bir bölümü rehberlik, pansiyonculuk ve perakende ticaret gibi faaliyet alanlarına yönelmiştir.

Beyşehir Gölü’nde gerçekleştirilen ve göl içerisinde bulunan adalara¹ düzenlenen tekne gezileri gibi aktiviteler, bölgede potansiyel barındıran su sporları, dağ sporları ve av sporları turizm aktivitelerinin ortaya çıkması için tetikleyici unsur olacaktır. Ayrıca Yakamanastır Tabiat Parkı Beyşehir ve çevresindeki yerleşmeler tarafından rekreasyon amaçlı kullanılmakta ve doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, yamaç paraşütü, karavan ve çadır kampı, konaklamak için bungalov evler gibi turizm faaliyetleri açısından potansiyeller taşımaktadır.

¹ Yılanlı Ada, Hacıakif, Kızkalesi ve Mada Adası.

Şekil 4.14.Kubâd-Âbad Sarayı
(Yazar arşivi-2019)

Doğal kaynaklar ve çevre kalitesi hem ekolojik açıdan hem de ekonomik açıdan kırsal dirençliliği desteklemektedir (Sánchez-Zamora ve ark., 2014). Özellikle Beyşehir Gölü'ne yakın kırsal yerleşmelerde balıkçılık faaliyetlerinin yoğun olması beklenirken yapılan görüşmeler sonucunda yanlış avlanma sonucunda verimliliğin düştüğü ve halkın balıkçılık faaliyetlerine eskisi kadar devam etmediği bilgisi edinilmiştir.

“Eskiden 70 balıkçı teknemiz vardı. Halk geçimini sadece balıkçılıkla sağlardı. Şimdi 15 tekne kaldı. Yanlış avlanma yüzünden kendi gelir kaynağımızı bitirdik (Gölkaşı'nda yapılan görüşme).”

Beyşehir Gölü ve diğer su kaynaklarının varlığı tarihsel süreçte de kırsal yerleşmelerin ekonomik ve kültürel açıdan şekillenmesinde etkili olmuştur. Geçmişte Beyşehir Gölü adalarına yerleşerek balıkçılık faaliyetlerinde uzmanlaşarak Beyşehir Gölü kenarında yer alan kırsal yerleşmelerdeki yerli halka salamura tekniği öğreten Kazaklar ile bağcılık, meyvecilik, sebzeçilik faaliyetlerinin etkilerinin günümüzde de devam etmesini sağlayan Çeçen ve İnguşlar geçmişten günümüze gelen üretim ve yaşam alışkanlıklarının ekonomik yapısının gelişmesindeki rolüne örnek olarak verilebilir.

Beyşehir Gölü kenarı ve eski milli park sınırlarında yer alan kırsal yerleşmeler, toprak yapısının alüvyal özellik göstermesi ve tarım arazilerinin geniş olmasından dolayı su varlığının potansiyelini ekonomik açıdan değerlendirerek sulu tarıma yönelmişlerdir. Meyve ve sebze üretiminin olduğu sulu tarım yapılan kırsal yerleşmelerde yıl içerisinde birden fazla ürün elde etme olanağı söz konusuysen,

topografik olarak yüksek ve engebeli arazilerin bulunduğu bölgelerde yer alan kırsal yerleşmelerde tarım arazilerinin parçalı olmasından dolayı ekolojik açıdan hassas orman alanları, milli parklar ve tabiat parkları üzerinden gelir elde etme gayretleri söz konusudur.

“Tarımsal üretimde en çok sebzeye ağırlık veriyoruz. Sera alanlarının oluşturularak daha fazla verim alabiliriz. Bu konuda arazimiz ve sulama olanaklarımız söz konusudur. Ancak bu konudaki bilgi ve deneyimimiz yeterli değil (Bademli’de yapılan görüşme).”

Milli park dışındaki orman köyleri özellikle ekonomik gelirlerini arttırmak adına bölgenin ekolojik ve biyolojik çeşitliliğinden önemli ölçüde beslenmektedir. Örneğin Beyşehir ilçe merkezinin batı ve güneybatısında bulunan Dedegöl Dağları’na yakın kırsal yerleşmeler, sadece nisan ayının ortasından mayıs ayı sonuna kadar ormanlık alan içinde yetişen ve çeşitli hastalıklara karşı şifa özelliği bulunan kuzugöbeği adı verilen mantar türünü toplayıp satarak ek gelir elde etmektedir (Büber, 2019).

“Nisan ayı sonu çevre yerleşmelerden gelenler artar. Nisan ayı sonunda kuzugöbeği mantarını toplamak için çevre yerleşmelerden gelenler çok olur. Yurtdışına mantar toplanıp satılır (Kurucuova’da yapılan görüşme).”

Çiftçiler kırsal toplulukların ekonomik ve sosyal yaşamına değerli bir katkı sağlamaktadır. Çiftçiler yakın kırsal yerleşimler arasında destek sunarlar, talep ederler ve bağlılık ve aidiyet duygularını geliştirirler. Dirençlilik, insanların fiziksel çevreye ilişkin algılarının, aidiyet duygusu ve iş olanaklarının bir sonucudur. Çiftçilerin bu faktörlere ilişkin algılarına ve özellikle zaman içinde nasıl değişebileceklerine dikkat etmek, küçük kırsal kasabaların, birbirleriyle ilişkili ekonomik, sosyal ve çevre karşısında dirençli olma potansiyelini belirlemenin ilk adımıdır (McManus ve ark., 2012). Beyşehir ilçesi kırsalında birbirine yakın konumda bulunan kırsal yerleşmelerde yaşayan çiftçilerin birbiriyle iletişim halinde oldukları ve özellikle hasat zamanı yardımlaştıkları sonucuna varılmıştır. Cami derneği haricinde herhangi bir örgütlenme faaliyeti bulunmayan göl kenarı kırsal yerleşmelerinde halk çoğunlukla kışın farklı illerde yaşayıp yazın memleketlerine gelerek çiftçilikle uğraşmaktadır.

“Elma toplama döneminde yerleşim yerine sınırı bulunan Yenişarbademli ve Kurucuova yerleşmelerinden yardıma gelen tanıdıklarımız çoğunlukta olur. Bizlerde onlara yardıma gideriz (Gölyaka’da yapılan görüşme).”

Beyşehir Gölü kenarında yer alan kırsal yerleşmelerden Gölyaka ve Kurucuova’nın Beyşehir ilçe merkezine uzak konumda bulunmasından dolayı

çoğunlukla Isparta ilinin Yenişarbademli ilçesi ile etkileşim içinde buldukları dile getirilmiştir.

4.3.2. Ovalık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençlilik Analizi

Ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmeler çoğunlukla akarsuların kenarında bulunan verimli tarım arazileri üzerinde ve önemli karayolu akslarına yakın bölgelerde kurulmuştur. Ekolojik ve morfolojik özellikleri sayesinde tarım sektörünün baskın olduğu ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmelerde, Çizelge 4.5' te verilen Beyşehir ilçesi kırsalının tarımsal üretim çeşitliliğinin çoğunluğu bu bölgeden sağlanmaktadır. Kırsal yerleşmelerde tahıl üretiminden bitkisel üretime, sebze üretiminden meyve üretimine, küçükbaş hayvancılıktan büyükbaş hayvancılığa birçok tarımsal faaliyet birlikte yürütülmektedir. Bu üretim çeşitliliği, ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmeleri tarımsal gelir açısından dirençli ve şoklara karşı dayanıklı bir yapıya sahip olma olanağı sunmaktadır. Ancak tarımsal üretimin geleneksel yöntemler kullanılarak yapılması ve tarımda makineleşme oranının düşüklüğü (Çizelge 4.4.) yerleşmelerin dirençliliğinin azalmasına neden olmaktadır. Özellikle Hüyük ve Seydişehir gibi komşu ilçe kırsallarında organik tarım faaliyetlerine geçilmesine karşın, Beyşehir kırsalının bu anlamda gerekli adımları atmadığı belirtilmiştir.

“Tarım ve hayvancılıktan bizim bölgemizde yeterince gelişmedi. Bunun en önemli sebebi özellikle çiftçilikle uğraşan bizlerin geleneksel üretim biçimlerini değiştirmekte cesaretsiz olmamız ve eğitim düzeyi yüksek gençlerimizin köyümüzü terk etmesidir. Örneğin yakınımızda bulunan Seydişehir ve Hüyük ilçelerine bağlı köylerde organik tarım ve iyi tarım uygulamaları başlamış olmasına karşın, bizim bölgemizde herhangi bir gelişme söz konusu değildir. Bunun bir nedeni de bölgemizde tarım dışı alternatif ekonomik faaliyetler açısından önemli potansiyeller taşıması olduğu söylenebilir (Küçükavşar, Emen ve Eylükler’de yapılan görüşme).”

Son yıllarda, tarımsal üretimdeki çeşitlilik potansiyeli tam anlamıyla kullanılamamakla beraber, kurumsal çabalar ve üretici örgütleri ile sağlanan güçlü ağlar sayesinde tarımsal çeşitliliğe yönelik yenilikçi politikaların uygulanmaya başlandığını söylemek mümkündür. Özellikle tahılgiller, buğday, arpa, pancar ve patates üretiminin yoğun olduğu görülen ilçe merkezinin kuzeydoğusunda bulunan ovalık kırsal yerleşmelerde, sosyal sermaye potansiyeli kullanılarak bölgedeki üreticilerin kumpir ve cips patatesi üretimine geçmesi sağlanmıştır. Tarım sektöründe yeni ürünler elde etmeye çalışan Sadıkhacı kırsal yerleşmesinde karpuz, Esence kırsal yerleşmesinde kabak çekirdeği ve haşhaş, Bayavşar kırsal yerleşmesinde susam üretimine başlanmıştır.

“Mercimek yerel pazarda bilinen bir ürünümüzdür. Bu sene farklı olarak karpuz yetiştirmeyi denedik ve üretim verimli oldu. Yerel pazarda ciddi bir talep oluştu. Üretime devam etmeyi düşünüyoruz (Sadıkhacı’nda yapılan görüşme).”

“Buğday ve arpa haricinde haşhaş üretimine de iznimiz var. Yerel halk son iki senedir kabak üretimini de artırdı. Toptancılar kabak çekirdeklerini almaya geliyorlar (Esence’de yapılan görüşme).”

Bir ekonominin dirençliliği yenilikçilik ve rekabetçilik kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Beyşehir kırsalında hâkim sektör olan tarımsal üretimin yenilikçilik kapasitesi, bölgenin ekonomik dirençliliği açısından önemli bir unsurdur. Tarımsal üretimde yenilikçiliği genel olarak üç kriterde ele almak mümkündür: teknolojik değişim, kurumsal reformlar ve üretici örgütlenmesi. Teknolojik değişim modern teknolojinin tarıma dâhil edilmesi yoluyla girdilerin azaltılması ve verimliliğin artırılmasını içermektedir. Kurumsal reformlar hane halkı ile tarım arazisi arasındaki ilişkiler ile gelir dağılımının düzenlenmesi, toplulaştırma, sulama ve toprak ıslahı faaliyetleri içeren eylemler olarak görülmektedir. Üretici örgütlenmesi ise, birlikte karar alma sonucu sorumluluk anlayışının oluşturulması, kaynakların etkin kullanımı ve kolektif hareketin geliştirilmesi olarak kabul edilmektedir (İnan’dan aktaran; Kepoğlu ve Gülçubuk, 2014). Ekonomisi tarıma dayalı olan ovalık kırsal yerleşmelerin dirençliliğinde çeşitlenme eğiliminde olan tarımsal faaliyetler olumlu bir yönde etki ederken, yenilikçilik ve rekabetçilik düzeyinin düşük olması ekonomik dirençliliğin azalmasına neden olmaktadır.

“Bölgemizde tarım alanları parçalı olduğu için tarımsal üretimden gelir elde edemiyoruz. Sadece kendi ihtiyaçlarımızı karşılayacak üretim gerçekleştiriyoruz. Ancak köyümüzde bulunan mermer fabrikasında çalışarak diğer giderlerimizi karşılayacak gelirimizi elde edebiliyoruz (Bayavşar’da yapılan görüşme).”

Bölgede tarım haricinde ekonomik dirençliliği etkileyecek; Bayavşar yerleşmesinde imalat faaliyetleri (cips, parke ve mermer fabrikası) ile Sadıkhacı yerleşmesi sınırları içinde kırsal turizm potansiyelini destekleyecek Eflatunpınar Anıtı bulunmaktadır.

Şekil 4.15.Eflatunpınar Anıtı
(Yazar arşivi-2019)

Ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmelerde, diğer yerleşmelerde de var olan yaşlı nüfusun artması ve genç nüfusun göç etmesi sorunu bulunmaktadır. Bu sorun kırsal topluluklarda bilgi ve becerilerin genç nesle aktarılamamasına, sosyal hafızanın bozularak kırsal dirençliliğin azalmasına neden olmaktadır. Nitekim ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmelerde de geleneksel el sanatı olarak önemli bir gelir kaynağı da olan halı ve kilim dokumacılığının bitmesine neden olmuştur. Bu durum kültürel dirençliliğin azalmasına yol açmaktadır.

“Kenevir üretiminin olduğu dönemlerde, yaşlılar kenevir sapından ip üretti. Üretilen ipi hem fabrikalara satar hem de kendi becerilerimizi kullanarak kilim dokurduk. Bu ekonomik açıdan bir gelir kaynağı olarak değerlendirilirken, kültürel alışkanlıklarımızı ve davranışlarımızı geliştirme olanağı yakalayabiliyorduk. Ancak günümüzde gençlerin çoğunluğu köyden kente göç ediyorlar. Bu bilgi aktarımı ve üretimin yapılacağı insan pek kalmadı ve yavaş yavaş bu kültür unutulmaya yüz tuttu (Emen’de yapılan görüşme).”

Şekil 4.16.Çul dokuması

Şekil 4.17.Kilim dokuması

(Yazar arşivi-2019)

(Yazar arşivi-2019)

Ekonomik dirençlilik değişkenleri arasında yer alan yerel ve merkezi yönetimlerin yatırım kapasitesine örnek olarak Adaköy kırsal yerleşmesinin doğal, ekolojik ve morfolojik özelliklerinin sunduğu avantajların değerlendirilerek bölge ekonomisinin dirençlilik düzeyinin artmasını sağlayabilecek arıcılık faaliyetleri Beyşehir Belediyesi tarafından başlatılmak istenmiştir ancak bölgedeki bilgi ve beceri altyapısının eksikliği yüzünden faaliyete geçilememektedir.

“Belediye tarafından arıcılık projesi için alan belirlendi. Sınav sonucuna göre teşvik verileceği söylendi. Sınavda kimse geçemeyince şu an proje olarak kaldı. Uygulama bulunmuyor (Adaköy’de yapılan görüşme).”

“Seçimlerde kadın muhtar seçildi. Onun gelmesiyle birlikte halkla kopmaya başlayan bağlarımız tekrar güçlendi. Her hafta camide kadınlar arasında sohbetler düzenliyor, şikâyetlerimizi dinliyor. Tarhana üretip pazarda satmamız için teşvik ediyor (Emen’de yapılan görüşme).”

Sosyal, kültürel, doğal, ekonomik, politik, kurumsal ve yönetimle ilgili faktörlerin de önemli olduğu dirençlilik kavramında; topluluk ve kültürel direncini, ilişkiler, güven, genç ve yaşlı insanların katılımı, sorunları çözme süreçleri, öğrenme ve iletişim yolları, sermayelerin birbirine bağlanması, işbirliği gibi faktörler de etkilemektedir. Gelişmiş sosyal ağlar ve güven ilişkileri şoklarla başa çıkmak için güçlü bir direnç oluşmasını sağlamaktadır. Ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmelerde kadınların da üretime katılarak gelir elde etmesi, hem ekonomik hem de kültürel dirençliliği olumlu etkileyen faktörler arasındadır.

4.3.3. Eğimli/Dağlık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençlilik Analizi

Eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmeler; morfolojik ve toprak yapısının dezavantajlarından dolayı daha çok kuru tarım, hayvancılık ve imalat faaliyetlerinden kazanç sağlamaya çalışmaktadır.

“İklim koşulları ve tarım arazilerinin kısıtlılığından dolayı meyve-sebze üretimi yapamıyoruz. Daha çok kuru tarım yaparak arpa, nohut, buğday gibi ürünler üretiyoruz. Ancak hem tarım alanlarının küçük olması hem de katma değeri düşük ürünler olması nedeniyle alternatif ürünlere yönelmemiz gerekiyor (Hüseyinler’de yapılan görüşme).”

Hayvancılık faaliyetlerinin daha çok süt üretimi üzerine kurulu olduğu kırsal yerleşmelerin bazılarında haftanın belirli günlerinde süt toplamaya gelen firmaların olduğundan bahsedilmiştir. Süt üretimi faaliyetleri istenilen düzeyde olmamakla birlikte, daha çok bireysel ihtiyaçlara yönelik yapılmakta, yem fiyatlarındaki artış ve

genç nüfus kaybı bölgedeki hayvancılık faaliyetlerinin gün geçtikçe azalmasına neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmelerin ekonomik dirençlilik düzeyinin oldukça düşük olduğu söylenebilir. Ancak bu olumsuz koşullardan kurtulmak adına, çeşitli girişimcilik faaliyetlerinin son yıllarda ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle Doğanbey yerleşmesinde gerçekleştirilen hayvancılık faaliyetleri et ve sucuk üretimine dönüştürülerek katma değeri yüksek ekonomik faaliyetlerle hayvancılık sektörü desteklenmiştir. Sucuk imalathanelerinin bulunduğu Doğanbey kırsal yerleşmesinde “Doğanbey Sucukları” markası altında ilçe merkezi, Konya ve İzmir illerine satışlar yapılmaktadır.

“Et ve sucuk imalathanelerimiz var ama besicilik yeterli değil. Süt toptancılığı ve besiciliğin desteklenmesini isterdim. Buraya özgü olan marka daha iyi yerlere gelebilir. Başka insanlara da gelir kapısı olabilir (Doğanbey Sucukları imalathanesinin sahibiyle yapılan görüşme).”

Eğimli/dağlık alanda yer alan Fasıllar kırsal yerleşmesi Hititlerden kalan Fasıllar Anıtı ve Roma döneminden kalan Lukyanus Anıtı ile turizm potansiyeli barındıran yerleşmelerdendir. Ancak bölgede yeterli altyapı ve tesislere yönelik yatırımların yapılmaması, kamu hizmetlerinin yetersizliği, yerleşmeler arasındaki ilişkilerin zayıflığı bu potansiyelin istenilen düzeyde kullanılmamasına yol açmaktadır.

Şekil 4.18.Fasıllar Anıtı
(URL-6)

Şekil 4.19.Lukyanus Anıtı
(URL-7)

“Fasıllar ve Lukyanus Anıtları’na çıkan yolun altyapısı iyi değil. Görmeye gelen turistler oluyor ama mahalleye uğramıyorlar. Turistlerin uğrayabileceği, bize de ekonomik gelir sağlayabilecek tesislerin olması lazım (Fasıllar’da yapılan görüşme).”

Eğimli/Dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmelerin ekonomik dirençliliğini arttıran en önemli sektör imalat sanayi faaliyetleridir. Kırsal yerleşmelerin ekonomik faaliyetleri ile ilişkilendirmenin oldukça zor olduğu, imalat sanayi faaliyetleri açısından Beyşehir kırsalının Huğlu ve Üzümlü yerleşmeleri önemli potansiyel göstermektedir. Bu potansiyel özellikle Beyşehir’in batısında bulunan kırsal yerleşmeler açısından da önemli istihdam alanı oluşturduğundan, bölgenin ekonomik dirençliliğini önemli düzeyde arttırmaktadır. Yanı sıra Doğanbey kırsal yerleşmesinde Beysu fabrikası, sucuk imalathaneleri ve un fabrikası tarım dışı ekonomik faaliyetlerdendir.

Bölgeler arası dengeli kalkınma ve ekonomik şoklardan daha az etkilenen KOBİ’ler gerek istihdam gerek katma değer yaratma gücüyle Beyşehir kırsalında önemli bir ekonomik sektör oluşturarak, tarımsal üretimden kaynaklanan zayıflığı ortadan kaldırmaktadır. Örneğin Huğlu ve Üzümlü’de bulunan firmalar aylık 30.000 adet tüfek üretimi ve 7.000 kişilik istihdam ile kırsal yerleşmeler için önemli istihdam kaynağı niteliğindedir. Beyşehir Silah Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (BEYSİSAD) tarafından 2010 yılında hazırlanan rapora göre sadece Beyşehir’in Üzümlü ve Huğlu kırsal yerleşmeleri Türkiye’deki av tüfeği üretiminin %70’ini gerçekleştirmiştir. Amerika, Kanada, Güney Afrika, Mısır, Ürdün, Kazakistan,

Özbekistan, Azerbaycan, Rusya, Almanya, Fransa, İngiltere, Danimarka, Norveç gibi Avrupa ülkelerinin neredeyse tamamına tüfek ihraç edilmektedir (MEVKA, Huğlu Av Tüfekleri Üretimi Saha Araştırması Raporu, 2016). Bölgede gerçekleştirilen görüşmelerde, kırsal alanlarda ortaya çıkan imalat sanayi faaliyetlerinin ekonomik açıdan önemli dirençlilik oluşturduğu belirlenmiştir.

“Meslek yüksekokulu ve teknik lisenin varlığı nitelikli iş gücü oluşturmada fayda sağlıyor. Mezun olduktan sonra av tüfeği üretim tesislerine başvuran genç nüfus fazla. Nitelikli iş gücü oluşturmada üniversite ve teknik lisenin faydasını görüyoruz (Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi'nde yapılan görüşme).”

Bir bölgeyi dirençli olarak kabul etmek için güçlü bir bölgesel yenilikçi sistemlerinin, öğrenme yeteneğinin, iyi ulaşım ve altyapı varlığının, eğitilmiş işgücünün, girişimleri destekleyecek finansal bir sistemin ve çeşitlendirilmiş endüstrinin olması gerekmektedir (Sabatino, 2019). Huğlu kırsal yerleşmesinde yapılan görüşmeler sonucunda av tüfekleri üretiminin yerleşme ekonomisini etkilediği gibi fiziki çevre ve halk ilişkilerini de güçlendirdiği, iş imkânlarından dolayı nüfus çekebiilen bir yer olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Av tüfeği üretimine eleman yetiştirmek için 1978'de Huğlu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi ile 1994 yılında Selçuk Üniversitesi Huğlu Meslek Yüksek Okulu (MYO) kurulmuştur. Lise'nin Makine Teknolojisi Bölümü ile MYO'nun Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü, Huğlu Silah Sanayisi'ne yetmiş işgücü kazandırmaktadır (MEVKA, Huğlu Av Tüfekleri Üretimi Saha Araştırması Raporu, 2016).

“Huğlu'da av tüfeği üretimi yapan 12 firma arasında rekabet var. Fakat Temmuz ayında Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi ana binasında çıkan yangında diğer firmalar üretimi durdurdu ve çalışanlarını yardıma gönderdi (Huğlu Av Tüfekleri Kooperatifi'nde yapılan görüşme).”

“Av tüfeği üretim tesislerinin varlığıyla göç alan bir mahalle. Fabrikalarda çalışanlar, kiralar ilçe merkezine göre daha uygun olduğu için burada yaşamayı tercih ediyor. Genç nüfusun diğer yerleşmelere oranla fazla olduğunu söyleyebiliriz. Mahallemiz gelişmiştir. İhtiyaçlarımızı giderebiliyoruz. İlçe merkezine evrak işleri, sağlık hizmetleri, banka işleri için gidiyoruz. Kasabaya ait otobüs firmalarıyla veya belediye otobüsüyle ulaşımımız rahat (Huğlu'da yapılan görüşme).”

Huğlu kırsal yerleşmesinde yapılan görüşme sonucunda av tüfeği üretiminin sosyo-ekonomik açıdan yol bağımlı bir ekonomik faaliyet olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İklimsel ve topografik özellikler, Huğlu'da tarımsal ürün üretimini olumsuz etkilediğinden dolayı başlangıçta Huğlu'nun temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Coğrafi konum özellikleri bakımından Konya'yı Antalya'ya bağlayan kestirme yollar üzerinde bulunmasından dolayı tarihte tacirlerin ve kervanların uğrak yeri olan

Huğlu'da kervanların çeşitli ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için demircilik, at ve öküz arabalarının yapımı ve tamiri, su değirmeni yapımı ve silah tamiri işleri gibi farklı mesleklerde uzmanlaşma sağlanmıştır. Balkan Savaşları'nda silah tamiri ve bakımı görevlerinde yer alan ustalar, Huğlu'ya geri döndüklerinde çevresindeki kişilere de öğreterek av tüfeği imalatına başlamışlardır. 1962 yılında kooperatifin kurulmasına kadar ev tipi atölyelerde üretim yapılırken 1972 yılında elektriğin Huğlu'ya gelmesi ile 1980 yılında fabrika binası faaliyete geçmiş ve Huğlu'da çeşitli av tüfeklerinin imalatına başlanmıştır. Sektör daha ziyade kk ve orta boy işletmelerden (KOBİ) oluşmaktadır (MEVKA, Huğlu Av Tüfekleri retimi Saha Araştırması Raporu, 2016).

şekil 4.20.Huğlu av tüfekleri
(Yazar arşivi-2019)

Özellikle İzmir ve İstanbul'a yoğun bir şekilde g veren dağlık kırsal yerleşmelerde emekli nüfusun memleketleriyle bağlarını kopartmadıkları, yaz aylarında memleketlerine gelerek kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar tarım işlerini sürdürdükleri gözlemlenmiştir. Sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın bulunduğu kırsal yerleşmeler çevresel ve fiziki özellikleriyle de ön plana çıkmış, bakımlı ve ekonomik gelir durumunun yüksek olduğu yerlerdir. Akçabelen kırsal yerleşmesinde yapılan görüşme sonucunda özellikle yurt dışında yaşayan nüfusun fazla olması sebebiyle ekonomik seviyesi yüksek olan ve kırsal yerleşmenin ekonomik anlamda kalkınmasına da destek olan bir halk ile karşılaşılmıştır.

“Burada yaşayan insanların çoğu yurt dışından emekliliğini hak ederek geri dönmüştür. Ekonomik gelir düzeyimiz iyi olduğu için mahallemizin ihtiyaçlarını kendimiz karşılarız. Cami ve yol bakımını yaparız. Etrafı düzenleriz (Akçabelen’de yapılan görüşme)”

“İzmir’de yaşayan yaklaşık 17.000 Doğanbeyli var. Bağlarımızı hiç koparmadık. Doğanbey Vakfı adı altında her sene Haziran veya Temmuz ayında mahallemizde şölen düzenlenir. Diğer illerde yaşayan halkımız da katılır (Doğanbey’de yapılan görüşme).”

Ürüne değer katan, istihdamı artırarak kırsal göçü engellemeyi sağlayan ve üretim alanlarına canlılık kazandıran coğrafi işarete sahip olan Çetmi Fasulyesi ile Akçabelen yerleşmesi önemli ölçüde gelir elde etmeye başlamıştır. Yapılan görüşmelerde, kurumsal çabalar sonucunda coğrafi işaret alınan Çetmi Fasulyesi üretiminde özellikle Derebucak barajının yapımından sonra artış yaşandığından söz edilmiştir.

“Derebucak barajından sonra fasulye üretimimiz arttı. Tarım kooperatifi yerel ve ulusal pazarda satışını sağlıyor. Coğrafi işaret tescilini yaptırdığımız Çetmi (Akçabelen) fasulyesi yerel pazarın yanı sıra dünya pazarında da pazarlanmasına çalışıyoruz. Bu sene fasulye eleme tesisimizin de açılmasıyla paketleme ve dağıtım süreci hızlanacaktır (Akçabelen’de yapılan görüşme).”

Eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmelerde sosyal ilişkileri güçlendirmek ve bölge dışında yaşamını sürdüren hemşeriler ile etkileşimler sağlamak adına Huğlu Tüfek Bayramı, Doğanbeyliler Kültür, Bilim, Etkinlikleri ve Festivali, Karahisar Köyü Piknik Şöleni, Huğlu Kasabası Kültür ve Sanat Festivali, Fasıllar Köyü Birlik ve Dayanışma Günü gibi bir dizi etkinlik düzenlenmektedir.

“Tarım arazilerimizin parçalı ve verimsiz olması, hane halkının yıllık gelirini sağlayacak bir tarımsal üretime olanak tanımamaktadır. Bundan dolayı, köyümüz İzmir ve İstanbul’a çok fazla göç vermektedir. Fakat her sene yaptığımız piknik şölenine herkes katılmaya çalışır, şehir dışındakiler ziyarete gelir (Karahisar’da yapılan görüşmeler).”

4.4. Beyşehir Kırsalının Dirençlilik Düzeyine İlişkin Değerlendirme

Beyşehir Gölü kenarında ve eski milli park sınırında yer alan kırsal yerleşmeler tarihi süreç içerisinde birçok şokla karşı karşıya kalmıştır. Gölde meydana gelen taşkın ve sel felaketleri sonrası artan salgın hastalıklar, iklim değişikliği ve gölden su çekimlerinin neden olduğu su seviyesindeki azalma, gölün flora ve fauna dengesinin bozulması, kırsal yerleşmelerde yaşanan yangınlar bu şoklardan bazılarıdır. Yangın ve sel gibi yaşanan doğal afetler sonrasında halk, yerleşim yerlerini göl kenarından daha uzak bölgelerde oluşturarak, yapı malzemelerinde taş kullanarak dirençlilik göstermiş fakat gölün ekolojik dengesinin bozulmasına karşılık direnç geliştirememiştir.

Göl kenarında yer alan kırsal yerleşmeler, morfolojik özelliklerinin potansiyelini kullanarak ekonomik getirisi yüksek olan sulu tarıma ağırlık vermiş fakat balıkçılık faaliyetlerinde istenilen düzeyde ekonomik gelir sağlayamamıştır. Bu durum dirençliliğin azalmasına neden olmaktadır. Flora ve fauna çeşitliliğinin fazla olduğu Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırlarında yer alan kırsal yerleşmelerde halk ve kurumlar arasında yaşanan tarım ve hayvancılık faaliyetleri konusunda çatışmaların azaltılması amacıyla sınırlar daraltılmış olup bölgede ekonomik faaliyetlerin daha rahat yapılması amaçlanmaktadır. Bu durum ekonomik çeşitliliğin artmasını sağlayarak ekonomik direnç üzerinde olumlu etki oluştururken; yeni milli park sınırlarının da baskı altında kalmasına neden olarak ekolojik çeşitliliğin tahribatını artırarak ekolojik dirençliliğin azalmasına neden olacaktır. Göl kenarında yer alan kırsal yerleşmelerde yapılan görüşmelerden elde edilen sonuca göre birbirine yakın bölgede yer alan yerleşmeler hasat zamanı yardımlaşmaktadır. Bu durum kültürel dirençliliğin artmasını sağlarken diğer bölgelerde olduğu gibi bu bölgede de sorun olan genç nüfus azlığı, ekonomik ve kültürel dirençliliğin azalmasına neden olmaktadır. Beyşehir Gölü Milli Parkı ve Kubad-Abad Sarayı'nın varlığı, bölgede kültürel ve ekonomik dirençliliğin yapı taşlarından biri olan turizm potansiyelini desteklemektedir.

Ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmeler, çoğunlukla Beyşehir-Konya karayoluna ve akarsulara yakın bölgelerde kurulmuştur. Su kaynaklarına yakın verimli tarım arazileri üzerinde kurulan yerleşmelerde tarımsal faaliyetlerin çeşitli olması dirençliliklerini artırırken, teknolojiye adapte olamamış gelenekçi üretimi devam ettirmeleri dirençliliklerini zayıflatmaktadır. Sadıkhacı, Bayavşar, Akçabelen kırsal yerleşmelerinde yeni tarımsal ürünlerin denenmeye başlanması dirençliliklerini olumlu yönde etkilerken, ürettikleri ürünleri satacakları pazar alanlarının bulunmaması ve halkın her hafta kent merkezinde kurulan pazar alanlarına gitmeleri kırdan kente yönelik bir etkileşim sağlarken kentten kıra doğru olan etkileşimi zayıflatmakta, bu durum da ekonomik dirençliliği azaltmaktadır. Göç oranı ve yaşlı nüfusun fazla olması, geleneksel el sanatlarının unutulmasına, kültürel ve ekonomik dirençliliğin zayıflamasına neden olmaktadır.

Engelibeli/Dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmeler, morfolojik özelliklerinin dezavantajlarından dolayı çoğunlukla kuru tarım, imalat ve hayvancılık faaliyetlerinden gelir elde etmektedir. Yapılan görüşmelerde hayvancılık faaliyetlerinin istenilen düzeyde olmamasının nedeni olarak yem fiyatlarındaki artış dile getirilmiştir. Bu durum ekonomik dirençliliğin azalmasına neden olurken, imalat sektörünün gelişmiş olması

dirençliliği artırmaktadır. İmalat sektörünün gelişmişliği, nitelikli iş gücü ve genç nüfusun bu bölgeye göç etmesini sağlayarak kültürel dirençliliği de olumlu yönde etkilemektedir. Örgütlenme faaliyetlerinin (dernek, kooperatif vb.) aktif olması, kültürel dirençliliği artırırken ekonomik faaliyetlerin hem yerel hem ulusal pazarda etkili olmasını sağlamaktadır.

Çizelge 4.8.Beşşehir kırsalının dirençlilik değerlendirmesi

Göl Kenarı ve Eski Milli Park Sınırlarında Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençliliğini		Ovalık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençliliğini		Engelibeli/Dağlık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmelerin Dirençliliğini	
Zayıflatan	Güçlendiren	Zayıflatan	Güçlendiren	Zayıflatan	Güçlendiren
İklim değişikliklerine bağlı olarak Beşşehir Gölü'nün su seviyesindeki azalma	Morfolojik yapının farklılık göstermesine bağlı olarak tarımsal ve biyolojik çeşitliliğin olması	Teknolojiye adapte olamamış gelenekçi tarımsal üretim	Bölgenin doğal yapısıyla uyumlu bir şekilde tarımsal faaliyetlerin çeşitlenmesi	Hayvancılık faaliyetlerinin yem fiyatlarının artmasından dolayı yeterli seviyede olmaması	İmalat sektörünün (av tüfeği üretim tesisleri vb.) gelişmiş olması
Milli Park sınırlarının daraltılmasıyla yeni sınırların baskı altında kalacak olması	Yaşanan doğal afetler sonrasında (yangın, sel, hastalık vb.) doğal yaşama uyumlu bir şekilde yapı malzemesi ve yer seçimindeki değişiklikler	Hayvancılık faaliyetlerinin yem fiyatlarının artmasından dolayı yeterli seviyede olmaması	Morfolojik özelliklerinin ve toprak kabiliyetinin tarımsal üretimde verimlilik sağlaması	Turizm potansiyeli bulunan kırsal yerleşmelerdeki alt yapı eksikliği	Kırsal yerleşmelerden göç edenlerin memleketleriyle bağlarını kopartmaması
Beşşehir Gölü'ndeki flora ve faunanın bozulması	Milli park ve tarihi kültürel yapıların varlığıyla turizm sektörü açısından potansiyel barındırması	Yaşlı nüfusun artmasıyla kırsal yerleşmelerde canlılığın yok olması	Yeni tarımsal ürünlere yer verilmesi	Morfolojik ve iklimsel özelliklerinin tarımsal üretimin istenilen düzeyde olmaması	Nitelikli iş gücü oluşmasını sağlayan eğitim kurumları ile imalat sektörü arasındaki iş birliği
Beşşehir Gölü'nün varlığıyla potansiyel ekonomik sektör olarak görülen balıkçılığın azalması	Tarihsel süreç içinde farklı milletlerden göç alarak kültürel mirasına ve ekonomisine katkı sağlaması	Unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının ekonomik destek sağlayamaması			Tescillenmiş gıda ürünlerinin bulunması
Milli park sınırlarına yakın kırsal yerleşmelerle kurumlar arasında çatışmaların olması		Tarımsal üretimde elde edilen ürünlerin satıldığı pazar alanlarının bulunmaması			İmalat sektörünün gelişmiş olmasıyla birlikte göç alan yerleşmeler olması
Yaşlı nüfusun artmasıyla kırsal yerleşmelerde canlılığın yok olması					Örgütlenme faaliyetlerinin (dernek, oda vb.) aktif olması

Çizelge 4.9.Morfolojik özelliklerine göre ayrılan kırsal yerleşmelerin dirençlilik değişkenlerinin karşılaştırması

Dirençlilik	Değişkenler	Beşehir Gölü Kenarı ve Eski Milli Park Sınırlarında Yer Alan Kırsal Yerleşmeler	Ovalık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmeler	Eğimli/Dağlık Alanda Yer Alan Kırsal Yerleşmeler
Ekolojik Dirençlilik Uygun: 1 Orta Düzeyde: 0 Uygun Değil: -1	Arazi yapısının ekonomik faaliyetler açısından uygunluk düzeyi,	0	+1	-1
	Ekonomik faaliyetler açısından iklim çeşitliliği ve olanağı,	+1	0	-1
	Koruma statüleri açısından ortaya çıkan engeller ya da kısıtlar,	-1	+1	0
	Arazi kullanım biçimleri ve çeşitliliğinin avantajları,	0	+1	-1
Ekonomik Dirençlilik Yüksek: 1 Orta: 0 Düşük: -1	Kırsal yerleşmenin Beşehir ilçe merkezine erişilebilirlik düzeyi,	0	+1	-1
	Yerleşmenin geçmişten günümüze gelen üretim ve yaşam alışkanlıklarının ekonomik yapısının gelişmesindeki rolü,	+1	-1	0
	Yerel veya ulusal pazara açılmış üretim çeşitliliği,	-1	0	+1
	Yerleşmede desteklenmesi gereken ekonomik faaliyet çeşitliliği,	+1	-1	0
	Ekonomik faaliyetlerdeki uzmanlaşma düzeyi,	-1	0	+1
	Yerleşmede ekonomik açıdan desteklenmesi önemli ekonomik faaliyetlerin türü ve rolü	+1	-1	0
	Bölge dışındaki hemşerilerin ekonomik gelişme adına sağladığı katkıların düzeyi,	-1	0	+1
	Yerel ve merkezi yönetimlerin yatırım kapasitesi,	0	-1	+1
Kültürel Dirençlilik Yüksek: 1 Orta: 0 Düşük: -1	Çevredeki kırsal yerleşmelerle kültürel ilişkilerin düzeyi,	+1	0	-1
	Yerleşmede kültürel faaliyetlerin devamını sağlayacak örgütlenme düzeyi	0	-1	+1
	Yerleşmeniz ile ilgili alınması gereken kararlarda halk katılımı düzeyi,	-1	0	+1
	Yerleşmeye bağımlılık düzeyiniz,	-1	0	+1
	Bölge dışından gelenlerin yerleşmeye olan ilgi düzeyi,	+1	0	-1
	Geçmişten günümüze devam ettirdiğiniz toplumsal gelenek-göreneklerin yoğunluğu,	-1	0	+1
	Unutulmaya yüz tutmuş ve desteklenmesi gereken el sanatlarının çeşitliliği,	0	+1	-1
	Kırsal turizmi ön plana çıkarabilecek mimari, yapı ve sosyal çeşitlilik düzeyi,	+1	0	-1
	Geleneksel üretim teknikleri ve kabiliyetin düzeyi,	0	-1	+1
SONUÇ	0	-1	+1	

Morfolojik özelliklerine göre ayrılan kırsal yerleşmeler, literatür araştırması ve arazi çalışmasında elde edilen verilere göre kırsal alanların dirençliliğini etkileyen değişkenlere göre karşılaştırılarak puanlandırılmıştır (Çizelge 4.9.). Ekolojik dirençlilik değişkenlerine göre ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmeler; arazi yapısının ekonomik faaliyetler açısından uygun olması, koruma statüsü açısından engeller yada kısıtlamaların olmaması, arazi kullanım biçimleri ve çeşitliliğinin avantajlarının fazla olması nedeniyle diğer iki gruba göre daha dirençli olan yerleşmelerdir. Morfolojik ve iklimsel özellikler açısından dezavantajlı olması, tarım arazilerinin parçalı ve verimsiz olması, yoğun orman alanlarının varlığı nedeniyle engebeli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmeler direnç oranının en düşük olduğu yerleşmelerdir.

Ekonomik dirençlilik değişkenlerine göre, yerel veya ulusal pazara açılmış üretim çeşitliliği, ekonomik faaliyetlerdeki uzmanlaşma düzeyi, bölge dışındaki hemşehrilerin ekonomik gelişme adına sağladığı katkıların düzeyi, yerel ve merkezi yönetim kapasitelerinin yatırım düzeyi açısından en dirençli kırsal yerleşmeler eğimli/dağlık alanda yer almaktadır. Eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmelerden; Huğlu'da av tüfeği imalatının olması, Doğanbey'de sucuk üretimi ve Beysu tesislerinin varlığı, Akçabelen'de coğrafi işarete sahip fasulye üretiminin olması, bu bölgeyi diğer bölgelere göre daha dirençli yapmaktadır. Yeni tarımsal ürünlerin (karpuz, kabak çekirdeği, susam vb.) olması ve ilçe merkezine yakın konumda kurulmuş olmaları, ovalık alanda yer alan kırsal yerleşmelerde bir potansiyel oluştururken yerleşmede desteklenmesi gereken ekonomik faaliyetlerin düşük olması, bu bölgenin direnç düzeyinin en düşük olmasına neden olmaktadır.

Kültürel dirençlilik değişkenlerine göre; yerleşmede kültürel faaliyetlerin devamını sağlayacak örgütlenme varlığı, halk katılımının sağlanması, nüfus tutabilme kabiliyeti ve toplumsal gelenek ve göreneklerin yoğunluğu eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmelerin dirençlilik düzeyinin en yüksek olmasını sağlamaktadır. İmalat sektörünün gelişmiş olmasıyla nüfus tutabilme gücü, kooperatif ve derneklerle kültürel etkinliklerin ve yardımlaşmanın sağlanması, av tüfeği üretiminin geçmişten günümüze ulaşan yol bağımlı bir faaliyet olması eğimli/dağlık alanda yer alan kırsal yerleşmeleri kültürel dirençlilik düzeyini yükseltmektedir.

Ekolojik, ekonomik ve kültürel dirençlilik değişkenlerine göre en yüksek dirençlilik düzeyine sahip kırsal yerleşmeler; morfolojik ve iklimsel özelliklerinin dezavantajlarını imalat faaliyetlerine ağırlık vererek absorbe etmeye çalışan, toplumsal birlik ve beraberliğin sağlandığı eğimli/dağlık alanda yer alan yerleşmelerdir.

5. SONUÇ

Tarımda makineleşmenin artmasıyla birlikte kırsal alanlardan kentlere göçler artmaya başlamış bu da hem kentsel hem kırsal sorunlara neden olmuştur. Kırsal alanlarda yaygın görülen sorunlar; demografik (nüfus kaybı, yaşlı nüfus fazlalığı vb.), ekonomik (işsizlik, ekonomik çeşitlilik eksikliği vb.), sosyal (yaşam kalitesi, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki eşitsizlikler vb.) ve çevresel (biyolojik çeşitlilik kaybı, kirlilik vb.) sorunlardır. Yaşanan sorunlar karşısında oluşturulan birçok kırsal politikalar da sorunları çözmekte yetersiz kalmıştır. Dünyada küreselleşme, modernleşme ve pazarlama kavramlarının ön plana çıkmasıyla birlikte kırsal alanlar artık kalkınma politikalarında tarım harici çeşitli ekonomik faaliyetleri de barındıran, bölge sakinleri, çiftçiler, turistler ve araştırmacılarla birlikte yönetim, turizm, planlı kaynak yönetimi ve yerel özellikleriyle bölge ekonomileri içinde yer alan alanlardır. Bölge ekonomilerinde rekabet edebilecek düzeye getirilmeye çalışılan kırsal alanlar için ulusal ve uluslararası aktörlerin stratejileriyle kentleşme baskısı karşısında dirençlilik göstermesi hedeflenmektedir.

Ekoloji biliminde ortaya çıkan ve son yıllarda bölge kavramıyla birlikte de adının duyulmaya başlandığı “resilience” kavramı dayanıklılık, dirençlilik ve esneklik anlamlarına gelmektedir. Dirençlilik genel anlamda yavaş veya hızlı başlayan şoklara maruz kalan sistem veya toplumun temel yapılarını ve fonksiyonlarını koruyabilmesi, karşı koyabilmesi ve absorbe edebilmesidir. Şok olarak adlandırılan kavram; sadece felaket ve felaketin büyüklüğü anlamına gelmemekte, çatışma, yoksulluk, çevresel bozulmalar, ekonomik kriz, göç sorunu ve geçmiş olayların günümüzde devam eden etkileri olmak üzere tüm koşulların birleşiminden oluşmaktadır.

Kırsal gerileme kavramlarına bir tepki olarak ortaya çıkan kırsal dirençlilik kavramı ekonomik, ekolojik ve kültürel dirençlilik alt başlıklarından oluşmaktadır. Kırsal dirençlilik, kırsal toplumları pasif ve dış güçlerin etkisi altına bırakmak yerine aktif ve dinamik sosyo-ekonomik süreçler ve düzenlemelerden oluştuğunu savunmaktadır.

Kırsal alanların ekolojik dirençlilik kavramı altında incelenen coğrafi konum ve özellikleri, iklimsel özellikler, toprak ve çevre kalitesi gibi faktörler ekonomik ve kültürel özelliklerini de etkilemektedir. Ekolojik özellikler mekânsal gelişmeyi etkilerken o bölgede yaşayan insanların ekonomik faaliyetlerinin de şekillenmesini sağlamaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen Beyşehir kırsalında elde edilen

bulgular da bu hipotezi desteklemektedir. Eğimli/dağlık bölgelerde yer alan kırsal alanların tarımda çeşitlilik sağlayamadığı ve daha çok buğday, arpa gibi tahılgiller grubunda yer alan ürünler elde ettiği, göl ve su kaynakları çevresinde kurulan kırsal yerleşmelerin ise ekonomik getirisinin de fazla olduğu sulu tarım, meyve ve sebzeçilik faaliyetlerine devam ettiği görülmüştür. Tarım arazilerinin verimsiz ve parçalı olduğu bölgelerde farklı ekonomik faaliyetler de gelişmiştir. Buna örnek olarak Huğlu ve Üzümlü yerleşmeleri gösterilebilir. Eğimli/dağlık bölgede kurulan, orman alanlarının varlığıyla tarımdan gelir elde edemeyen Huğlu ve Üzümlü yerleşmeleri av tüfeği üretim tesisleriyle bölge ekonomisini değiştirmiş, ulusal ve uluslararası pazarda marka haline gelmiştir. Doğanbey kırsal yerleşmesi ise hayvancılık faaliyetlerine yönelmiş, sucuk imalathaneleriyle birlikte bu konuda uzmanlaşmış bir yerleşmedir.

Doğada koruma ve kullanma dengesini sağlayamadığımızda ekolojik dengenin yanı sıra ekonomik faaliyetlerimizin de olumsuz etkilendiğini görmekteyiz. Beyşehir Gölü'nün varlığıyla birlikte balıkçılık faaliyetlerinin yoğun olması beklenirken yapılan görüşmeler sonucunda geçmiş yıllara oranla verimin azaldığı ve günümüzde tercih edilmeyen bir ekonomik faaliyet olduğu bunun nedeni olarak da yanlış avlanma ile balık türlerinde azalmanın meydana geldiği dile getirilmiştir.

Kırsal alanlardaki ekonomik faaliyetler bölgenin ekolojik özelliklerinin yanı sıra toplumun kültürel özellikleriyle de karşılıklı etkileşim içeren güçlü bir bağa sahiptir. Ekonomik gelişme ve sosyal yaşam ayrı değil birbirine bağlıdır ve ekonomik büyüme veya gerileme dâhil olmak üzere her biri sakinlerin sosyal yaşamını ve yaşam biçimini etkiler (McManus ve ark., 2012). Tarihsel gelişim, nüfus yapısı, eğitim durumu, sosyal hafıza, sosyal sermaye, yönetim ve ait olma duygusu kültürel dirençliliği güçlendiren faktörlerdir. Göç, sosyal dinamikleri etkileyen, nesiller arası iletişimi bozan, deneyim ve bilgi kaybıyla sosyal hafızayı yok eden ve yaşlı nüfusa sahip toplumlara yol açmaktadır. İdeolojilerin, toplumsal moda ve tercihlerin değişmesi, kırsal kesimdeki genç nüfusun tarımı düşük statülü bir meslek olarak görmesine neden olmuştur. Bu da toplumlarda ekonomik, sosyal ve doğal yaşam alanlarının kalitesini etkilemektedir (Wilson ve ark., 2018). Kırsal alanlardan özellikle genç nüfusun göç etmesi günümüzde büyük bir sorundur. Beyşehir kırsalında elde edilen bilgilere göre genç nüfus eğitim ve iş amacıyla ayrıldıkları kırsal alanlara sadece ziyaret ve tatil için dönüş yapmaktadır. İzmir, İstanbul ve Konya illerine göç veren Beyşehir kırsalında yapılan tarihsel araştırmalarda göç vermeye başlamasının temelinde tarımsal faaliyetlerden elde edilen ekonomik gelirin az olmasının yanı sıra sel, taşkın, yangın ve bulaşıcı hastalıkların yaşanmasının olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum kültürel dirençlilik ile ekolojik dirençlilik arasında güçlü bir etkileşim olduğunu göstermektedir.

Bulunduğu coğrafi konumuyla tarihte önemli ticari yolların üzerinde bulunan Beyşehir ilçesi Huğlu kırsal yerleşmesinde kervanların ve tacirlerin uğrak noktası olması sebebiyle demircilik, nalbantlık gibi faaliyetlerin oluştuğu, el sanatlarına yakın olan halkın Balkan Savaşları'ndan sonra av tüfeği üretimine başladığı ve yol bağımlı olarak ilerleyen bir faaliyet olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kooperatif oluşturuluncaya kadar küçük atölyelerde yapılan üretim günümüzde uzmanlaşmanın sağlanmasıyla birlikte fabrikalarda devam etmektedir. Halka iş imkânı sağlayacak fabrikaların varlığı Huğlu kırsal yerleşmesini göç vermekten ziyade göç alan bir yerleşme olmasını sağlamıştır. Bu durum ekonomik faaliyetlerin varlığının nüfus tutma özelliği sağladığı sonucunu ortaya koymakta, dirençliliği desteklemektedir. Eğitimli bireylerin varlığı kırsal ekonomileri büyük oranda etkilemektedir. Yapılan alan çalışmasıyla Huğlu kırsal yerleşmesinde bulunan av tüfeği üretim tesislerine vasıflı iş gücü oluşturmak adına açılan lise ve meslek yüksekokulunun varlığı gerek bireysel ekonomiyi gerek bölge ekonomisini etkilemektedir. Ayrıca Akçabelen kırsal yerleşmesinde yapılan görüşmelerde yurt dışında yaşayıp emekli olduktan sonra geri dönen halkın yurt dışında öğrendikleriyle ekonomik ve kültürel açıdan önemli bir tarım ürünü olan şeker fasulyesinin coğrafi ürün tescilini almak için çiftçileri yönlendirdikleri belirtilmiştir. Bireysel sermayenin sosyal sermayeyi desteklediği kırsallarda dirençliliğin fazla olduğu görülmüştür.

Yönetişim ve aktörler arasındaki ilişkilerin güçlü olması kırsal alanların potansiyellerini ön plana çıkararak sosyo-ekonomik açıdan dirençli alanlar olmasını sağlamaktadır. Beyşehir kırsalında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler bu görüşü desteklemektedir. Emen kırsal yerleşmesinde yapılan görüşmede kadın muhtar seçildikten sonra yerel halk arasındaki iletişimin güçlendiği ve kadınların tarhana yapıp satarak ekonomiye katkı sağladıkları bilgisi edinilmiştir. Yapılan görüşmelerde yasal statülerin de kültürel yapıyı etkilediği görülmüştür. 6360 sayılı Kanun öncesinde belde statüsüne sahip olan kırsal yerleşmelerdeki halk belediye döneminde yetkili kişilere ulaşmanın daha kolay olduğunu, belediyenin düzenlediği etkinliklerle halkın sık sık bir araya geldiğini fakat günümüzde kendi imkânlarıyla etkinlikler düzenlemeye çalıştıklarından bahsetmişlerdir.

Kırsal toplumlarda güven, dayanışma ve aitlik duygusunun var olması kültürel dirençliliği sağlarken ekonomik açıdan güçlü kırsal yerleşmelerin oluşmasının da

temelini oluşturmaktadır. Kültürel açıdan dirençli kırsal yerleşmeler, ekolojik özelliklerin olumsuz şartlar oluşturduğu yerlerde öğrenme, ilerleme ve çeşitliliği destekleyerek farklı sektörlerin ve yeni ürünlerin elde edilmesini kolaylaştırmaktadır. Beyşehir kırsalında yapılan görüşmeler bu hipotezi desteklemektedir. Sadıkhacı, Esence ve Bayavşar kırsal yerleşmeleri tarımsal verimliliği artırmak için karpuz, bal kabağı ve susam gibi ürünler yetiştirerek tarımsal verimi ve geliri artırmayı amaçlamış ve başarılı olmuş kırsal yerleşmelerdir. Yeniliğe ve öğrenmeye açık toplumların varlığı kırsal dirençliliği artırmaktadır.

Kırsal yerleşmelerin dirençliliğinde; yol bağımlılığı, sosyal ve beşeri sermaye, çeşitlilik, yönetim, kümelenme, yenilikçilik ve rekabet, turizm potansiyeli, morfolojik yapı, iklimsel özellikler ve toprak yapısı gibi değişkenler birbirini destekler niteliktedir. Ekonomik, kültürel ve ekolojik açıdan dirençli kırsal yerleşmeler, yaşanan bir şok karşısında eski durumunu geri kazanamasa bile öğrenme süreci boyunca yenilikçi değişim ve gelişimler ortaya çıkararak bölge ekonomilerine katkı sağlayabilmektedir.

Evrimsel ekonomik coğrafya ile kırsal dirençlilik arasındaki etkileşimin varlığı Beyşehir ilçesi kırsalında yapılan alan çalışması ve literatür taramasıyla da desteklenmektedir. Özellikle Huğlu ve Üzümlü kırsal yerleşmelerindeki av tüfeği üretim faaliyetlerinin yol bağımlı olarak gelişmesi, geçmişten günümüze etkilerinin devam ettiği Kazaklar'dan öğrenilen balıkçılık faaliyetleri ve Çeçenler'den öğrenilen meyvecilik ve bağcılık faaliyetleri evrimsel ekonomik coğrafya ile ekonomik dirençlilik düzeyinin etkisini ortaya koyarken; tarihsel süreçte yaşanan sel felaketlerine karşı halkın yerleşme yerlerini değiştirmesi ve yapı malzemesi olarak sel ve yangın felaketlerine karşı daha dayanıklı olan taş malzemesini kullanması evrimsel ekonomik coğrafya ile ekolojik dirençlilik düzeyinin etkisini, kırsal yerleşmelerde unutulmaya yüz tutan halı ve kilim dokumacılığı ise evrimsel ekonomik coğrafya ile kültürel dirençlilik düzeyinin etkisini ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- Altuğ, F., 2017, Evrimsel Ekonomik Coğrafya perspektifinden bölgesel ekonomik gelişme: yol bağımlılığı ve kilitlenme yaklaşımı, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 36, 97-110.
- Aydın, O., 2012, AB’de kırsal turizmde ilk 5 ülke ve Türkiye’de kırsal turizm, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23): 39-46.
- Bathelt, H., Glucker, J., 2003, Toward a relational economic geography, *Journal of Economic Geography*, 3(2), 117-144.
- Beel, D.A., Wallace, C.D., Webster, G., Nguyen, H., Tait, E., Macleod, M., Mellish, C., 2017, Cultural resilience: the production of rural community heritage digital archives and the role of volunteers, *Journal of Rural Studies*, 54, 459-468.
- Beyşehir İlçe Raporu, 2014, MEVKA.
- Beyşehir İlçe Raporu, 2019, MEVKA.
- Bragagnolo, C, Pereira, M, Ng, K, Calado, H., 2016, Understanding and mapping local conflicts related to protected areas in small islands: a case study of the Azores Archipelago. *Island Studies Journal*, 11: 55-90.
- Briguglio, L., Cordina, G., Farrugia, N., Vella, S., 2005, Conceptualising and measuring economic resilience, *Pacific Islands Regional Integration and Governance*, 26-49.
- Bristow, B., 2010, Resilient regions: re-‘place’ing regional competitiveness, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3, 153-167.
- Büber, H., 2019, Beyşehir Gölü Havzası’nın doğal ortam koşulları ve sorunları, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 92-96.
- Christopherson, S., Michie, J., Tyler, P., 2010, Regional resilience: theoretical and empirical perspectives, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3, 3-10.
- Cloke, P. and Park, C., 1984, *Rural Resource Management*. London: Croom Helm.
- Çelik, Z. (2006). Türkiye’de Kırsal Planlama Politikalarının Geliştirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 38-39.
- Çolakkadioğlu, D., 2012, Korunan alan yönetiminde katılımcılık: göreme tarihi milli parkı örneği, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Daskon, C.D., 2010, Cultural resilience-the roles of cultural traditions in sustaining rural livelihoods: a case study from rural kandyan villages in central Sri Lanka, *Sustainability*, 2, 1080-1100.

- Dawley S, Pike A, Tomaney J., 2010, Towards the resilient region?, *Local Economy*, 25(8), 650-667.
- Demirayak, F., 2006, Türkiye’de korunan alanlar için yeni bir yaklaşım: ortaklaşa yönetim. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Deviren, N., Yıldız, O., 2014, Bölgesel kalkınma teorileri ve yeni bölgeselcilik yaklaşımının Türkiye’deki bölgesel kalkınma politikalarına etkileri, *Akademik Bakış Dergisi*, sayı:44.
- Dinç, A., Öztürk, R., 2013, Beyşehir Gölü Milli Parkı’nın ekoloji ve turizm bakımından araştırılması, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6(1), 118-123.
- Dilay, Y., Özkan, A., 2019, 7.Uluslararası Kop Bölgesel Kalkınma Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 17-19 Ekim 2019, Kırıkkale Üniversitesi, 613-614.
- Doğan, A., Şanlı, A., 2016, Beyşehir Gölü su kullanımının iklim verilerine bağlı optimizasyonu, *Mühendislik Dergisi*, 7(2), 191-200.
- Doğan, M., 2006, Türkiye Ziraatında Makineleşme: Traktör ve Biçerdöverin Etkileri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Fakültesi, *Coğrafya Dergisi*, 14, 66-75,
- Ekinci, E.D., Ersungur Ş.M., 2013, Yeni Ekonomik Coğrafya ve teorik modelleri, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17 (3), 205-224.
- Eraydın, A., 2013, Bölgesel ekonomik uyum kapasitesi: Türkiye’deki bölgelerin ekonomik krizler ve sonrasındaki başarımlarını belirleyen etkenler, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 40, 179-208.
- Erzi, G., 2004, Türkiye’nin bölgesel gelişim süreci ve yeni bölgecilik, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 4-8.
- ESPON. 2012, Economic crisis: Resilience of regions. Inception Report, ESPON-Cardiff University.
- Evren, Y., Çekiç,T.İ.,2003, “Yeni bölgecilik: Türkiye’nin bölgesel gelişme stratejilerinde bir dönüm noktası mı?”, *Toplum ve Bilim*, 98, 186-195.
- Fethi, F., İleri, Ö., Avcı, K.M., Kocadere, M., 2015, Eğirdir ve Beyşehir göllerinin uydu verileri ve topoğrafik harita yardımıyla kıyı çizgisi değişimleri, *Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni*, 20, 37-45.
- Furat, M., 2013, küresel politika değişimleri ve Türkiye’de kırsal kalkınma, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(3), 589-610.
- Glover, J., 2012, Rural resilience through continued learning and innovation, *Local Economy*, 27(4) 355–372.

- Göktuğ, H., Arpa, N., 2016, Tekne turları kapsamında rekreasyonel taşıma kapasitesinin belirlenmesine yönelik bir yöntem yaklaşımı: Beyşehir Gölü Milli Parkı örneği, *KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi*, 19(1), 15-27, 2016.
- Gülçubuk B., Yıldırak, N., Kızılaslan, N., Kan, M., Eroğlu, D., Soysaldı, E., Olgun, G., 2015, Kırsal kalkınma paradigması ve yeni arayışlar, 1-22.
- Gülçubuk, B., Yıldırak, N., Kızılaslan, N., Özer, D., Kan, M., Kepoğlu, A., 2016, Kırsal kalkınma yaklaşımları ve politika değişimleri, 1-19.
- Gültekin, M.C., Genç Kavas, H., 2014, Kahramanmaraş kent periferisinde arazi sahiplerinin arazi kullanım davranışları, *Mukaddime*, 5(1), 113-132.
- Gülümser, A., Levent, T., Nijkamp, P., 2010, Türkiye'nin kırsal yapısı: AB düzeyinde bir karşılaştırma, *İTÜ Dergisi*, cilt:9, sayı:2, 133-144.
- Halfacree, K.H., 1993, Locality and social representation: space, discourse and alternative definitions of the rural, *Journal of Rural Studies*, 9(1), 23-37.
- Halfacree, K., 2006, Rural space: constructing a three-fold architecture. In: P. Cloke, T. Marsden and P. Mooney, ed., *Handbook of rural studies*, 1st ed. London: Sage, 44-62.
- Hassink, R., 2010, Regional resilience: a promising concept to explain differences in regional economic adaptability?, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3, 45-58.
- Hassink, R., Klaerding, C., Marques, P., 2014, Advancing evolutionary economic geography by engaged pluralism, *Regional Studies*, 48(7), 1295-1307.
- Heijman, W., Hagelaar, G., Van Der Heide, M., 2007, Rural resilience as a new development concept, *Research Gate*, 383-396.
- Hudson, R., 2009, Resilient regions in an uncertain world: wishful thinking or a practical reality?, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3, 11-25.
- İnan, İ.H., 2004. Üretici Katılımı Açısından Üretici Örgütlerinin Etkinliği, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Merkez Birlikleri 5. Çalışma 549 XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 3-5 Eylül 2014, Samsun Kurulu Toplantısı Raporu, 11-13 Mayıs 2004, 61-74, Abant.
- International Sustainability Unit, 2011, What price resilience? Towards sustainable and secure food systems, ISU, London.
- Karakayacı, Ö., 2018, Bölge planlamada kırsal alanların önemini yeniden keşfetmek: yeni bölgecilik perspektifinde kuramsal tartışmalar, *Planlama Dergisi*, Ek sayı:1, 42-51.

- Kaygalak, İ., 2017, Kurumsal ekonomik coğrafya yaklaşımı: tanımı, kavramsal çerçevesi ve içeriği, www.researchgate.net, 346-359.
- Kayıkçı, S., 2009, Türkiye’de kırsal alan yönetimi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 23-26.
- Kepoğlu, A., Gülçubuk, B., 2014, Tarımda araştırma, geliştirme ve inovasyon tarımsal kalkınmanın yeni ve yenilikçi araçlarından "Agroparklar": Bir alan çalışmasından çarpıcı sonuçlar, 11. Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül 2014, Samsun.
- Kervankıran İ., Eryılmaz, G., 2015, Milli Parkların Sürdürülebilir Kullanımı ve Yönetim Planı Önerisi: Isparta İli Örneği, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34, 173-190.
- Konya Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu, Cilt: 1-2.
- Kumral, N., Güçlü, M., Doğan, G., 2012, Bölgesel dayanıklılık (resilience): Türkiye düzey 2 bölgelere üzerine bir uygulama, *Ege University Working Papers in Economics 2012*.
- Kuvan, Y., 2005, Korunan alan yönetiminde etkinliğin önemi ve değerlendirilmesi, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Isparta, Türkiye, 8-10 Eylül 2005.
- Martin, R., Sunley, P., 2015, On the notion of regional economic resilience: conceptualization and explanation, *Journal of Economic Geography*, 15, 1-42.
- MacKinnon, D., Cumbers, A., Pike, A., Birch, K., McMaster, R., 2009, Evolution in economic geography: institutions, political economy, and adaptation, *Economic Geography*, 85(2), 129-150.
- McDonagh, J., 2012, Rural geography I: changing expectations and contradictions in the rural, *Progress in Human Geography*, 1-9.
- McManus, P., Walmsley, J., Argent, N., Baum, S., Bourke, L., Martin, J., Pritchard, B., Sorensen, T., 2012, Rural community and rural resilience: what is important to farmers in keeping their country towns alive?, *Journal of Rural Studies*, 28, 20-29.
- Modica, M., Reggiani A., 2015, Spatial economic resilience: overview and perspectives, *Springer*, 15, 211–233.
- Mormont, M., 1987, Rural nature and urban natures, *Sociologia Ruralis*, 27, 3–20.
- Muşmal, H., 2005, 19. yüzyılın ilk yarısında Beyşehir ve çevresinin sosyal ve ekonomik yapısı (1790-1864), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, 1-30, 86-97.
- Muşmal, H., 2006, Beyşehir Kazası Kurucaova Köyü’nde yaşanan 1909 ve 1932 yılı afetleri ve afet sonrasında yeniden yapılanma faaliyetleri, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 16, 69-90

- Muşmal, H., 2008, 20. yüzyılın başlarında Beyşehir Gölü ve 1910-1911 yılları büyük taşkın hadiseleri, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 219-262.
- Muşmal, H., Benli, K., 2019, Osmanlı Dönemi'nde Konya Vilayeti Beyşehir Kazası'nda Çeçen-İnguş muhacirlerinin iskânı, *Konya Ticaret Odası Konya Kitabı 7, Geçmişten Günümüze Göçler*, cilt:2,sayfa: 109-129.
- Muşmal, H., Benli, K., 2019, Osmanlı Dönemi'nde Beyşehir Mada Adası'na yerleştirilen Rus Kazakları, *Konya Ticaret Odası Konya Kitabı 7, Geçmişten Günümüze Göçler*, cilt:2,sayfa: 49-63.
- Ortiz-Guerrero, C.E., 2013, The new regionalism. policy implications for rural regions, *Cuadernos de Desarrollo Rural*, 10 (70), 47-67.
- Osmanlı, N., Eruç, R., Ercan, E.D., Yeni Büyükşehir Belediyesi Yasasının Kent Mekânsal Planlamasına Etkileri: Konya Örneği,
- Özkan, M., Kantarcı M.D., 2008, Beyşehir Gölü Havzası'nın orman yetişme ortamı alt bölgeleri ve yöreleri grupları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, sayı: 2, 123-135.
- Özkaya, M., 2015, Türkiye'de korunan alan olarak milli parkların yönetimi: Orman ve Su İşleri 4. Bölge Müdürlüğü örneği, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 124.
- Öztaş, Ç., Karaaslan, Ş., 2017, Türkiye'de kırsal planlama ve farklı ülkelere ait kırsal planlama örnekleri, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, Cilt: 10 Sayı: 4, 432-465.
- Pickett, S., McGrath, B., Cadenasso M.L., Felson, A., 2014, Ecological resilience and resilient cities, *Building Research and Information* 2014, 42(2), 143–157.
- Pike, A., Dawley, S., Tomaney, J., 2010, Resilience, adaptation and adaptability, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 1-12.
- Sabatino, M., 2019, Economic resilience and social capital of the Italian region, *International Review of Economics and Finance*, 61, 355-367.
- Sakarya, A., 2013, Türkiye'de kentsel kademelenmenin lojistik sektörü açısından değerlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 9-19.
- Sakarya, A., 2013, Değişen ekonomi değişen teori, 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu, Neo-Liberalizm Sonrası Mekânsal Müdahale Biçimleri ve Yansımaları, 28-30 Kasım 2013, Mersin.
- Sánchez-Zamora, P., Gallardo-Cobos, R., Ceña-Delgado, F., 2014, Rural areas face the economic crisis: analyzing the determinants of successful territorial dynamics, *Journal of Rural Studies*, 35, 11-25.

- Sarı, C., 2007, Doğal Ve Kültürel coğrafya özellikleri açısından Beyşehir İlçesi'nde yerleşme adlarının sınıflandırılması, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı:17, 487-501.
- Schouten, M., Heide, M., Heijman, W., 2009, Resilience of social-ecological systems in european rural areas: theory and prospects, *113 th EAAE Seminar "The Role Of Knowledge, Innovation And Human Capital In Multifunctional Agriculture And Territorial Rural Development"*, 1-18.
- Sodan, Z., 2006, Beyşehir Gölü Havzası planlama sorunları, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 104-111.
- Şenol, P., Kemeç, A., 2018, Enformasyon çağı – zaman – mekân ilişkisi bağlamında bölgesel kalkınma kuram ve süreçleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, cilt:5, sayı:1, 109-124.
- Şimşek, M., Kaya B., 2014, Beyşehir Yöresi'nde (Konya) sıcaklık, yağış ve vejetasyon ilişkisinin araştırılması, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 624-650.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, 2016, Kırsal kalkınma belgeleri.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, 2016, Konya ili tabiat turizmi uygulama eylem planı.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018, İlçe bazında tarım istatistikleri.
- Tekeli, İ.,1970, Yer Seçimi Teorileri, Endüstrileşme Politikası ve Organize Sanayi Bölgeleri Üstüne, *Mimarlık Dergisi*, 6, 50-55.
- Tekin, Ö., F., 2016, 6360 sayılı yasanın büyükşehirlere bağlı ilçeler bağlamında getirdiği değişim: bozkır ilçesi örneği, *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır*, 1245-1262.
- Tonts, M., Plummer, P., Argent N., 2014, Path dependence, resilience and the evolution of new rural economies: perspectives from rural Western Australia, *Journal of Rural Studies*, 36, 362-375.
- Topçuoğlu, A., Çalışkan M., 2016, Bölgesel iktisatta mekânın önemi üzerine bir değerlendirme: Yeni Ekonomik Coğrafya yaklaşımı, Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, sayı: 4, 101-112.
- Tuysuz, S., 2017, Kurumsal ve İlişkisel Ekonomik Coğrafya Yaklaşımları ve İşlemselleştirilmesi, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 15 (2), 119- 134.
- Türktaş, Z., 2016, Beyşehir Gölü ve çevresinde hasır dokumacılığı, *Kalem İşi Dergisi*, cilt: 4, sayı:7, 19-38.
- TÜİK, 2018. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

- Usta, S., Akman, E., Kocaoğlu, M., 2018, 6360 Sayılı Kanun'un Büyükşehir Belediye Sistemine Etkileri: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği, *TESAM Akademi Dergisi*, Yerel Yönetimler Özel Sayısı, 217-249.
- Wheeler, S., 2002, The new regionalism: key characteristics of an emerging movement, *Journal of the American Planning Association*, 68(3), 267-278.
- Wilson, G.A., Hu, Z., Rahman, S., 2018, Community resilience in rural China: the case of Hu Village, Sichuan Province, *Journal of Rural Studies*, 60, 130–140.
- Woods, M., 2010, Performing rurality and practising rural geography, *Progress in Human Geography*, 34(6), 835-846.
- Woods, M., 2012, Rural geography III: Rural futures and the future of rural geography, *Progress in Human Geography*, 36(1), 125-134.
- Yalçın, G., Kara, F., 2016, Kırsal Göç ve Tarımsal Üretime Etkileri, *Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 20(2), 154-158.
- Yalçın, O.F., 2016, Huğlu av tüfekleri üretimi saha araştırması raporu, MEVKA.
- Yenigül, S., 2017, kırsal kalkınma politikalarında yeni yaklaşımlar ve bu yaklaşımların Türkiye'nin kırsal kalkınma politikalarına etkisi, *Planlama Dergisi*, 27(1), 16-25.
- Yıldız, D., Atmış, E., 2019, Türkiye'nin korunan alanlarında çatışma analizi, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21: 227-242.
- Yılmaz, M., 2018, 1831 ve 1844 sayımlarına göre Beyşehir kazasında nüfus dağılımları, *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20, 319-337.
- Yiğit, İ. 2011, Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyılda Beyşehir'in Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 30-136.
- URL-1: <https://slideplayer.biz.tr/slide/2792672>, Erişim Tarihi: 15.12.2018
- URL-2: Polat, H.E., Yerleşim Teorileri, <http://acikders.ankara.edu.tr/11735/KYT-HAFTA3-HEPOLAT.pdf>, Erişim Tarihi: 06.12.2018
- URL-3: <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/konya/beysehir-golunde-kuraklik-tehlikesi-41400156>, Erişim Tarihi: 12.02.2020
- URL-4: <https://www.beysehir.tabiat.gov.tr>, Erişim Tarihi: 08.02.2020
- URL-5: <https://http://mimdap.org/2010/07/bu-koy-sanat-icin/>, Erişim Tarihi: 21.02.2020
- URL-6: <https://www.yenialanya.com/portakal/hititlilerden-bir-anit-fasillar-kaya-aniti-h334018.html>, Erişim Tarihi: 05.01.2020

URL-7:<http://www.fasillarkoyu.com/lukyanus-aniti-atkaya-90563>,
05.01.2020

Erişim Tarihi:

EKLER**EK-1: Derinlemesine görüşme formu (1/2)****Mahalle Adı:****Görüşme Yapılan Kişi:****Kültürel Dayanıklılık**

1. Çevredeki kırsal yerleşmelerle ilişkisi nasıldır? (Akrabalık, husumet, ekonomik vb.)
2. Kırdaki çeşitli örgütlenme faaliyetleri var mı? Amacı nedir? (Dernek, vakıf, oda vb.)
3. Köyünüzle ilgili alınması gereken kararlarda halk katılımı sağlanıyor mu?
4. Siz neden burada yaşıyorsunuz, sizi bağlayan temel unsurlar nelerdir?
5. Eğitim amacıyla köyden ayrılan gençler eğitimleri bittikten sonra köylerine geri geliyor mu? Ne tür işlerde bulunuyorlar? Köye dönmeyenler ile ilişkiniz ne düzeydedir?
6. Geçmişten günümüze devam ettirdiğiniz toplumsal gelenek-görenekler nelerdir? (festival, kutlama vb.)
7. Unutulmaya yüz tutmuş ve desteklenmesi gereken el sanatlarınız veya üretim teknikleriniz nelerdir?
8. Yerel halk turizmin gelişmesine katkı sağlayabilir mi? Kırsal turizmi ön plana çıkarabilecek mimari, sosyal veya ekonomik alışkanlıklarınız nelerdir?
9. Geleneksel üretim tekniklerinizin başlangıcı nasıl olmuştur, kabiliyet ve geleneğin temeli nereye dayanmaktadır?

EK-2: Derinlemesine görüşme formu (2/2)**Ekonomik Dayanıklılık**

1. Kent ile ilişkiniz nedir? Hangi amaçla, ne kadar sıklıkla ve hangi araçlarla gidilir?
2. Geçmişten günümüze gelen üretim ve yaşam alışkanlıklarınızın ekonomik gücünüzü belirlemedeki rolü nedir?
3. Yerel veya ulusal pazara açılmış üretiminiz nedir? Arz ve talep karşılanabiliyor mu?
4. Köyünüzde ekonomik gelir kaynakları nelerdir? Özellikle desteklenmesi gereken ekonomik sektör nedir?
5. Ekonomik faaliyetler arasındaki ilişki nasıl? Üretim yapılan ürün üzerinde sektörleşmeler var mı? (Paketlenmesi, dağıtımı vb. nasıl yapılmaktadır)
6. Eğer imkânınız olsaydı köyünüzdeki hangi ekonomik gelir üzerine ne tür yatırım yapardınız? Köyünüzün hangi potansiyelinin desteklenmesini isterdiniz.
7. Köylünüz olup önemli işadamı, siyasetçi vb. kişiler var mı? Köyünüze herhangi bir yardımda bulunup yatırım yapıyorlar mı?
8. Yerel yönetim aktörleri arasındaki ilişkiniz nedir? Köyünüze yapılan proje var mı?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Firuze KESER
Uyruğu : TC.
Doğum Yeri ve Tarihi : Kütahya/1995
Telefon : 0507 393 28 21
Faks : -
E-Posta : frzksr@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı	İlçe	İl	Bitirme Yılı
Lise	Ali Güral Lisesi	Merkez	Kütahya	2013
Üniversite	Selçuk Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü	Selçuklu	Konya	2017
Yüksek Lisans	Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı	Selçuklu	Konya	2020

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2020	Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü	Şehir Plancısı

UZMANLIK ALANI: ----

YABANCI DİLLER: İngilizce (B1 seviye)